

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΝ
Π.Ο.Σ.Τ.**

**ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (Σ.Κ.Α.)
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ
ΤΟ Σ.Κ.Α. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

**ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΣ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ
ΓΙΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΣΤΑ ΕΛ-ΤΑ (τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ)**

**ΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΙΔΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ (τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ)
ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ**

Ασφαλιστικοί νόμοι

v.4093 2012, v.4336/2015, v.4387/2016, v.4472/2017

**ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ - ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ – ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΗΣ -ΕΘΝΙΚΗ ΑΙ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ -
ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΑ ΕΤΗ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ – ΠΛΗΡΗΣ ΚΑΙ ΜΕΙΩΜΕΝΗ
ΣΥΝΤΑΞΗ – ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ - ΧΗΡΕΙΑΣ, ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ –
ΜΙΣΘΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.**

ΟΚΤΩΒΡΗΣ 2017

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΟΚΤΩΒΡΗΣ 2017

Συναδέλφισσες – Συνάδελφοι

Διανύουμε μια παρατεταμένη περίοδο όπου η συλλογική δράση είναι ζητούμενο για την κοινωνία μας.

Για τους εργαζόμενους, ο συντονισμένος αγώνας μέσα από ισχυρά και ανεξάρτητα συνδικάτα είναι μονόδρομος και δίνει προοπτική ενώ διασφαλίζει καλλίτερα τα συμφέροντά τους μέσω της διεκδίκησης και της σωστής εφαρμογής της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας.

Η γνώση είναι δύναμη και επίσης ένα συστατικό στοιχείο της συλλογικής δράσης που μας εξοπλίζει ώστε να γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας και να αντισταθούμε στην όποια προσπάθεια αλλοίωσής τους αλλά μας δίνει και τη δυνατότητα να συμμετάσχουμε ενεργά στις αποφάσεις που μας αφορούν και θα διαμορφώνουν τις διεκδικήσεις μας στο μέλλον.

Για τους εργαζόμενους, τα θέματα του Εργασιακού περιβάλλοντος, της Ασφάλισης, της υγείας και περίθαλψης, της πρόνοιας, των μισθών και των συντάξεων, είναι καθημερινού ενδιαφέροντος και υψίστης σημασίας γιατί αποτελούν τους κύριους παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής και το μέλλον τους.

Τα προβλήματα αυτά επιτείνονται στην υπάρχουσα οικονομική και Κοινωνική συγκυρία από τις ασφυκτικές συνθήκες που βιώνουμε ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια **(εποχή των μνημονίων)**, της επιτήρησης της χώρας, του ελέγχου των δημοσιονομικών της δεικτών και μεγεθών και από την συνεχιζόμενη σκληρή γραμμή των <<δανειστών>> για ακόμα μεγαλύτερη συμπίεση των Κοινωνικών δικαιωμάτων κυρίως και των οικονομικών αναγκών.

Ένα μεγάλο πρόβλημα, λόγω των αλλεπάλληλων βίαιων νομοθετικών παρεμβάσεων, προκύπτει στο ζήτημα του Ασφαλιστικού που μεγαλώνει πολλές φορές και από την αδυναμία της πολιτείας να παρέχει άμεση πληροφόρηση.

Οι δαιδαλώδεις διαδρομές που ακολουθούν οι διατάξεις γενικά στο ασφαλιστικό, η ασάφεια, η πολυπλοκότητα, η πολυνομία, οι συχνές ανατροπές κ.λ.π., δημιουργούν ερωτήματα, ανασφάλεια αλλά και πανικό πολλές φορές στους εργαζόμενους πέρα από το οικονομικό και Κοινωνικό κόστος.

Για την Ομοσπονδία μας (Π.Ο.Σ.Τ.), όχι μόνο λόγω της ανάγκης πληροφόρησης των συναδέλφων εργαζόμενων στα ΕΛ-ΤΑ αλλά κυρίως από ευαισθησία στα κρίσιμα θέματα της Κοινωνικής Ασφάλισης, έχουμε ως προτεραιότητα την έγκυρη και έγκαιρη ενημέρωσή σας τα τελευταία χρόνια.

Συνεχίζουμε την προσπάθεια αυτή με τη λειτουργία της Γραμματείας Τεκμηρίωσης εργασιακών και ασφαλιστικών ζητημάτων που καθιερώσαμε επιδιώκοντας να φέρουμε τους εργαζόμενους πιο κοντά στα συνδικάτα με το έργο μας, και με τρόπο απλό και κατανοητό να τους εξοπλίσουμε με γνώσεις και πληροφόρηση παραθέτοντας τα βασικά εργασιακά και ασφαλιστικά τους δικαιώματα.

Ο νέος Οδηγός Ασφαλισμένου με ειδική έκδοση, είναι σε συνέχεια των προηγούμενων των τελευταίων ετών, ανάλογα με τις νομοθετικές παρεμβάσεις παράλληλα με τη λειτουργία της ηλεκτρονικής μας δ/νσης για το θέμα αυτό όπου οι συναδέλφοι εργαζόμενοι στα ΕΛ-ΤΑ ενημερώνονται επαρκώς.

Έτσι και στην ηλεκτρονική μας δ/νση postnet.gr στη ενότητα Ασφαλιστικό κυρίως, έχετε συνεχή πληροφόρηση για όλα τα ζητήματα της Κοινωνικής Ασφάλισης με επιμέλεια του Χρήστου Κόλια.

Εκεί μπορείτε να βρίσκετε επίσης τόσο τους νόμους και τις εγκυκλίους με τις ερμηνείες εφαρμογής αλλά και το ειδικότερο καθεστώς που ισχύει στο ταμείο μας για τους εργαζόμενους στα ΕΛ-ΤΑ που έχει πιο άμεσο ενδιαφέρον για τους συναδέλφους μας.

Γνωρίζοντας την καθοριστική σημασία που έχει για τον καθένα η απόφαση για συνταξιοδότηση, προσπαθούμε να σας δώσουμε κάθε χρήσιμο στοιχείο που αφορά τα δικαιώματα και τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης (όρια ηλικίας, τρόπος υπολογισμού της σύνταξης κ.λ.π.) και ο ασφαλισμένος παίρνει την τελική απόφαση με τα δικά του κριτήρια.

Πρέπει να μελετάτε προσεκτικά όλες πτυχές και λεπτομέρειες που περιγράφονται σε κάθε πηγή πληροφόρησης που σας αφορούν επειδή συχνά αλλάζουν.

Η διασταύρωση των πληροφοριών με το ΤΑΜΕΙΟ μας, η καλή γνώση με τη σωστή χρονική επιλογή, είναι παράγοντες που θα σας κάνουν να αποφύγετε τυχόν λάθη και θα μεγιστοποιήσουν τα οφέλη μακροπρόθεσμα.

Ο Πρόεδρος

Γιώργος Βασιλόπουλος

Ο Γραμματέας

Ηλίας Μπακέλλας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελίδα	6 - 48	Το Σ.Κ.Α. στην Ελλάδα και την Ευρώπη
σελ.	48 - 55	Θεμελιωμένο και κατοχυρωμένο δικαίωμα, Χ.Ο.Η., ή με ηλικία και όρια ηλικίας για γονείς χήρους πατέρες ανηλίκων παιδιών
σελ.	56 - 71	Όρια ηλικίας στο ΤΑΠ-ΟΤΕ Ασφαλισμένοι μέχρι 31/12/1982.
σελ.	72 - 83	Ασφαλισμένοι την περίοδο 1983 - 1992
σελ.	84 - 88	Ασφαλισμένοι από 1/1/1993 και μετά
σελ.	88 - 89	Όρια ηλικίας συζύγων/γονέων/αδελφών αναπήρων
σελ.	89	Επικουρική Ασφάλιση
σελ.	90 - 103	Υπολογισμός της σύνταξης – Εθνική και Ανταποδοτική, ποσοστά αναπλήρωσης, ποσό σύνταξης.
σελ.	104 – 105	Προσωπική διαφορά
σελ.	105	Προσωρινή σύνταξη
σελ.	106 - 107	Συντάξεις χηρείας – θανάτου.
σελ.	108 - 110	Συντάξεις αναπηρίας
σελ.	111 –112	Προαιρετική ασφάλιση – εισφορές για την ασφάλιση
σελ.	113 - 114	Τ.Ε.Α. – Αποζημίωση λόγω συνταξιοδότησης - Απόλυσης
σελ.	114	Συντάξιμες αποδοχές, μέσος μισθός
σελ.	115 - 116	Μειωμένη σύνταξη, σύνταξη με αναστολή
σελ.	117	Επικουρική σύνταξη
σελ.	119 - 124	Πλασματικά έτη αναγνώρισης, στρατός, κόστος εξαγοράς
σελ.	125 - 128	Σχόλιο της στήλης - Επίλογος

Η δημιουργία της Κοινωνικής Ασφάλισης και η σημασία της για την Κοινωνία

Η κοινωνική ασφάλιση είναι ένας από τους σημαντικότερους, αν όχι ο σημαντικότερος θεσμός κοινωνικής αλληλεγγύης και αναδιανομής του εισοδήματος των σύγχρονων κοινωνιών τόσο μεταξύ των εισοδηματικών ομάδων της ίδιας γενιάς όσο και μεταξύ των διαφορετικών γενεών.

Η μεταφορά πόρων από τα μέλη των οικονομικά ενεργών γενεών προς τις παλαιότερες και μη ενεργές οικονομικά ώστε οι τελευταίες να διατηρήσουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής, αλλά και εντός των ίδιων γενεών, ώστε να υπάρχει η εξασφάλιση του εισοδήματος σε συγκεκριμένες περιστάσεις και κινδύνους (ασθένεια, αναπηρία, ανεργία, ατύχημα), έκανε πολλές φορές την κοινωνική ασφάλιση να ταυτιστεί με την Κοινωνική Πολιτική των κρατών, αφού αποτέλεσε το βασικότερο μηχανισμό κοινωνικής προστασίας και αναδιανομής εισοδήματος.

Το μέγεθος του ποσοστού των Κοινωνικών Δαπανών που λαμβάνει η κοινωνική ασφάλιση, το οποίο ξεπερνά σε πολλές περιπτώσεις το 60%, αλλά και η καθολική κάλυψη του πληθυσμού, που φτάνει και το 99% σε μερικές χώρες, αποδεικνύουν το ρόλο και τη σημασία της Κοινωνικής Ασφάλισης για την Κοινωνική Πολιτική όλων των χωρών στις οποίες έχει εφαρμοστεί.

Η κοινωνική ασφάλιση:

- είναι δημόσια υποχρεωτική ασφάλιση,
- χρηματοδοτείται από εισφορές εργοδοτών και εργαζομένων και τον κρατικό προϋπολογισμό,
- εξασφαλίζει την κάλυψη των αναγκών από απώλεια εισοδήματος, με παροχές σε είδος και σε χρήμα, λόγω:
  - ασθένειας, • μητρότητας, • ανεργίας, • αναπηρίας, • γήρατος και
  - θανάτου.

Η λειτουργία της κοινωνικής ασφάλισης είναι συλλογική με δημόσιο χαρακτήρα και βασίζεται στις αρχές:

- της καθολικότητας και των μη διακρίσεων, • της υποχρεωτικότητας,
- της ανταποδοτικότητας, • της κοινωνικής αλληλεγγύης, • της αλληλεγγύης των γενεών και είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη μισθωτή και εξαρτημένη εργασία.

Παράγοντες σε σχέση με την εργασία και τη συνδικαλιστική οργάνωσή της και η εξέλιξη του Σ.Κ.Α. στη Ευρώπη:

- Η εμπορευματοποίηση της εργασίας, που έκανε ορατό το ενδεχόμενο ότι μια πιθανή αδυναμία για εργασία θα συνεπάγονταν αδυναμία επιβίωσης, αφού το άτομο είχε απομακρυνθεί από τις παραδοσιακές μορφές κοινωνικής προστασίας, είτε λόγω της μετακίνησης στα αστικά κέντρα, είτε λόγω της απώλειας της ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής.

- Η μεγάλη μαζικοποίηση της εργατικής τάξης με την παράλληλη αύξηση του προσδόκιμου ζωής.

Οι δημογραφικές συνθήκες με την αλματώδη αύξηση του προσδόκιμου ζωής από 40 έτη το 1820 σε 60 έτη την πρώτη δεκαετία του 20 ού αιώνα, πολλαπλασίασαν την ανάγκη για εξασφάλιση πόρων διαβίωσης κατά τη μετάβαση στη μη ενεργό οικονομικά ζωή.

- Τα πρώτα αγωνιστικά και μαζικά κινήματα της εργατικής τάξης, όπως αυτά καταγράφηκαν ιδιαίτερα μέσα από το Κομμουνιστικό Μανιφέστο το 1848, την Πρώτη Διεθνή το 1864, στον καπιταλισμό του 19 ου αιώνα, η επικράτησή τους οδήγησε στη δυτική Ευρώπη στη διαμόρφωση ενός μείγματος πολιτικών που αποδέχονταν την κρατική κοινωνική προστασία ως αναγκαιότητα και σε πολιτικό και σε κοινωνικό επίπεδο.

- Η σταδιακή αναγνώριση των κοινωνικών δικαιωμάτων σε συνέχεια της εδραίωσης των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων σε όλα τα κράτη, στο πλαίσιο της καθιέρωσης των πρώτων εθνικών συνταγμάτων, όπου τα νέα εθνικά κράτη προχώρησαν στην αναγνώριση σειράς δικαιωμάτων στους πολίτες τους.

Η εδραίωση των εθνικών κρατών και η συνταγματική κατοχύρωση των δικαιωμάτων των πολιτών με έμφαση στην αναγνώριση του δικαιώματος στην κοινωνική προστασία ως ένα από τα βασικά κοινωνικά δικαιώματα και στη συνέχεια η οικουμενική αναγνώριση της παροχής κοινωνικής προστασίας ως δικαίωμα όλων των πολιτών, μέσω της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και ο οικουμενικός προσδιορισμών των ελάχιστων ορίων κοινωνικής ασφάλισης με τη Διεθνή Σύμβαση Εργασίας (ΔΣΕ) 102 του 1952, οδήγησαν σταδιακά στην εδραίωση δημόσιων Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης στη συντριπτική πλειοψηφία των κρατών μελών του ΟΗΕ και στην εμπέδωση της κοινωνικής ασφάλισης ως έναν από τους βασικούς

πυλώνες του κράτους πρόνοιας, αλλά και κάθε μορφής κοινωνικού κράτους. Στο πλαίσιο των κοινωνικοοικονομικών αλλαγών της επικράτησης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και του έθνους-κράτους, στα τέλη του 19ου αιώνα, η παροχή κοινωνικής προστασίας από το κράτος άρχισε να θεσμοθετείται σε εθνικό επίπεδο.

Έτσι, η συντελούμενη κοινωνική αλλαγή σε όλη την Ευρώπη μορφοποίησε ένα νέο πολιτικό πλαίσιο στη Γερμανία, συνδυαζόμενο με τις επιπτώσεις της κυρίαρχης θέσης της Βρετανίας στη βιομηχανική παραγωγή, αλλά και της ιδιαίτερης πίεσης που άρχισε να ασκεί η επέκταση του σοσιαλισμού στη Γερμανία.

Εκεί ο καγκελάριος Βίσμαρκ με μία σειρά νόμων τη δεκαετία του 1880 θέσπισε ως αντιστάθμισμα το πρώτο οργανωμένο σύστημα υποχρεωτικής Κοινωνικής Ασφάλισης, αρχικά για την αντιμετώπιση της ασθένειας και του εργατικού ατυχήματος (1883) και στη συνέχεια και του γήρατος (1889), για να αντιμετωπίσει την ανασφάλεια και την αβεβαιότητα των εργαζομένων.

Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης του καγκελάριου Βίσμαρκ είχε ως βασικούς άξονες στη φιλοσοφία των παροχών τα παρακάτω:

- Τη διατήρηση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης, δηλαδή των διαιρέσεων μεταξύ των μισθωτών, θεσπίζοντας χωριστά προγράμματα για ομάδες από διαφορετική κοινωνική τάξη και θέση.
- Τη σύνδεση της αφοσίωσής του ευθέως με τη μοναρχία ή την κρατική εξουσία, κάτι που οδήγησε τον καγκελάριο Βίσμαρκ να θεσμοθετήσει το συμπληρωματικό ρόλο του κράτους σε μια σειρά από παροχές.

Το Ευρωπαϊκό αρχικό μοντέλο

Το Μοντέλο Βίσμαρκ που ακολούθησαν οι περισσότερες κεντροευρωπαϊκές χώρες, στηρίχθηκε στους εξής βασικούς άξονες:

- Τον επιλεκτικό χαρακτήρα των παροχών, βάσει των εισφορών και όχι βάσει των αναγκών.

Οι παροχές αναπτύχθηκαν στη βάση της ασκούμενης πίεσης από ομάδες συμφερόντων και όχι στην ανάγκη κάλυψης διάφορων κινδύνων από την κοινωνική ασφάλιση.

- Τις άμεσα συνδεδεμένες παροχές με τις εισφορές και το εισόδημα του εργαζόμενου.

- Τον κεφαλαιοποιητικό χαρακτήρα του συστήματος, δηλαδή τη δημιουργία ατομικού ασφαλιστικού κεφαλαίου, όπου μέσα από τα επαγγελματικά προγράμματα ασφάλισης δημιούργησε μια μορφή προσωπικών ασφαλιστικών λογαριασμών για τους ασφαλισμένους. Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης του καγκελάρου Βίσμαρκ είχε ως βασικούς άξονες στη φιλοσοφία των παροχών τα παρακάτω:

- Τη διατήρηση της κοινωνικής διαστρωμάτωσης, δηλαδή των διαιρέσεων μεταξύ των μισθωτών, θεσπίζοντας χωριστά προγράμματα για ομάδες από διαφορετική κοινωνική τάξη και θέση.

- Τη σύνδεση της αφοσίωσής του ευθέως με τη μοναρχία ή την κρατική εξουσία, κάτι που οδήγησε τον καγκελάριο Βίσμαρκ να θεσμοθετήσει το συμπληρωματικό ρόλο του κράτους σε μια σειρά από παροχές.

Το Μοντέλο Βίσμαρκ που ακολούθησαν οι περισσότερες κεντροευρωπαϊκές χώρες, στηρίχθηκε στους εξής βασικούς άξονες:

- Τον επιλεκτικό χαρακτήρα των παροχών, βάσει των εισφορών και όχι βάσει των αναγκών.

Οι παροχές αναπτύχθηκαν στη βάση της ασκούμενης πίεσης από ομάδες συμφερόντων και όχι στην ανάγκη κάλυψης διάφορων κινδύνων από την κοινωνική ασφάλιση.

- Τις άμεσα συνδεδεμένες παροχές με τις εισφορές και το εισόδημα του εργαζόμενου.

- Τον κεφαλαιοποιητικό χαρακτήρα του συστήματος, δηλαδή τη δημιουργία ατομικού ασφαλιστικού κεφαλαίου, όπου μέσα από τα επαγγελματικά προγράμματα ασφάλισης δημιούργησε μια μορφή προσωπικών ασφαλιστικών λογαριασμών για τους ασφαλισμένους.

Ο Κέυνς πρότεινε την άνοδο των δημοσίων δαπανών σε περιόδους κρίσεων για να καλύψουν μέρος του ελλείμματος ζήτησης που υπό προϋποθέσεις μπορεί να οδηγήσει την οικονομία μακριά από μια θέση ισορροπίας πλήρους απασχόλησης. Οι δημόσιες δαπάνες μπορεί να ξοδεύονται ως επιδόματα ανεργίας κ.λπ., αλλά ο κύριος στόχος δεν είναι η αναδιανομή, αλλά η επανόρθωση της ισορροπίας.

Η εφαρμογή της παραπάνω πρότασης του Κέυνς βοήθησε σημαντικά στην αντιμετώπιση της Κρίσης του 1929-1930.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι η αύξηση της φορολογίας σε περιόδους κρίσης είναι πλήρως αντίθετη στη αντίληψη του Κέυνς που ζητά αύξηση των ελλειμμάτων στις κρίσεις, τα οποία χρηματοδοτούνται από πλεονάσματα στις καλύτερες εποχές (βλ. Keynes M. J. (2001), Η Γενική Θεωρία της Απασχόλησης, του Τόκου και του Χρήματος, Παπαζήσης, Αθήνα) ΙΝΕ Γ.Σ.Ε.Ε.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Στη διάρκεια του πρώτου μισού του 20ού αιώνα τα υποχρεωτικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης υιοθετήθηκαν από όλες σχεδόν τις δυτικές χώρες και μετατράπηκαν σε βασικό εργαλείο κοινωνικής πολιτικής. Η υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση ήταν ένας νεωτερισμός διαρθρωμένος σε τρία επίπεδα: -
- εισαγωγή ενός νέου τύπου παρέμβασης στις εργασιακές σχέσεις,
- μια νέα σχέση μεταξύ πολιτών και κυβερνήσεων και
- νέα προβλήματα για τα δημόσια οικονομικά και τη διοίκηση.

Στο τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου υπήρχε ένας πολύ διαφορετικός κόσμος σε σχέση με εκείνον στην αρχή του.

Η ανάδειξη μιας σειράς αριστερών κυβερνήσεων τη δεκαετία του 1940 και του 1950 επέτρεψαν έναν πολύ διευρυμένο ρόλο του κράτους σε θέματα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

Στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (10.12.1948), ορίστηκε ότι κάθε μέλος της κοινωνίας έχει δικαίωμα για κοινωνική ασφάλεια (άρθρο 22) και ότι δικαιούται ασφάλεια για τις περιπτώσεις ανεργίας, ασθένειας, αναπηρίας, χηρείας και γηρατειών (άρθρο 25).

Στα τέλη του 20ού αιώνα δεν υπήρχε καμία βιομηχανική χώρα που να μην είχε ανεπτυγμένο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Για πολλά χρόνια τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής και οικονομικής διαδικασίας της ανάπτυξης κάθε χώρας. Υπήρχε μια ευρεία κοινωνική συμφωνία ειδικά στις πιο ραγδαία αναπτυσσόμενες χώρες, σύμφωνα με την οποία η προστασία των εργαζομένων και των οικογενειών τους, καθώς και του συνόλου του πληθυσμού, έπρεπε να παρέχονται και να αυξάνονται ανάλογα με την αντίστοιχη αύξηση της ευημερίας της κοινωνίας. Διαμορφώθηκε ένα κοινωνικό συμβόλαιο που στηρίχτηκε σε μια σειρά από συμφωνίες και συνθήκες όπως τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (άρθρο 22), η Διεθνής Σύμβαση Εργασίας 102, η Διεθνής Οδηγία Εργασίας 67, ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (άρθρο 34), τον Ευρωπαϊκό Κώδικα

Κοινωνικής Ασφάλειας (1964).Για μια σειρά δεκαετιών αυτή η συμφωνία ποτέ δεν αμφισβητήθηκε.

Η μεγιστοποίηση του εισοδήματος και της συνολικής κοινωνικής ασφάλειας ήταν άμεσα ή έμμεσα σαφές αντικείμενο πολιτικής των ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών ως τη δεκαετία του 1970.Από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 διάφοροι παράγοντες έχουν συμβάλει στη ριζική αλλαγή της φιλοσοφίας του κοινωνικού κράτους.

Η γήρανση του πληθυσμού οδήγησε σε υψηλότερα επίπεδα δημοσίων δαπανών για συντάξεις και υπηρεσίες υγείας, ενώ τα πρώτα ελλείμματα εμφανίστηκαν, ασκώντας πίεση και στα οικονομικά των συστημάτων. Αυτή η οικονομική πίεση στο κράτος πρόνοιας αυξήθηκε εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης και της γενικής επιβράδυνσης της οικονομικής ανάπτυξης, που μαζί με την αυξανόμενη ανεργία έθεσαν νέες απαιτήσεις για τις δημόσιες δαπάνες. Συγχρόνως, οι προσδοκίες σχετικά με την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών συνέχισαν να αυξάνουν. Στη Βρετανία, η οποία είχε βιώσει από το 1950 χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης από εκείνους πολλών άλλων ανεπτυγμένων χωρών, μείωση του βιομηχανικού τομέα και αλληπάλληλες οικονομικές κρίσεις, τα προβλήματα ήταν πιο έντονα από ότι αλλού. Δεν αποτέλεσε έκπληξη ότι μέχρι το τέλος του 1970 το βρετανικό κράτος πρόνοιας βρέθηκε σε μια ιδιαίτερα εξασθενημένη κατάσταση.

Το τελευταίο τέταρτο του 20ού αιώνα χαρακτηρίστηκε από την ευρεία αποδοχή των πολιτικών της ελεύθερης αγοράς τόσο στις πλούσιες, όσο και στις φτωχές χώρες με κυρίαρχα στοιχεία:

- την ιδιωτική ιδιοκτησία, την απελευθέρωση των συναλλαγών, τους συγκρατημένους προϋπολογισμούς ευθύνης και τους χαμηλότερους φόρους.

Τρία σημαντικά γεγονότα χαρακτηρίζουν την αρχή αυτής της περιόδου.

Το 1979, ο Ντενγκ Ξιάο Πινγκ άρχισε τις μεταρρυθμίσεις στην κατεύθυνση της αγοράς στην Κίνα, η οποία κατά τη διάρκεια του τελευταίου τέταρτου του αιώνα οδήγησε τις εκατοντάδες των εκατομμυρίων των ανθρώπων της Κίνας σε μια περίοδο ανάπτυξης και «ευημερίας».

Το ίδιο έτος, η Μάργκαρετ Θάτσερ (Margaret Thatcher) εκλέχτηκε πρωθυπουργός στη Βρετανία, και άρχισε τις ριζικές μεταρρυθμίσεις της και μια μεγάλη περίοδο νεοφιλελεύθερης ανάπτυξης.

Ένα έτος αργότερα, ο Ρόναλντ Ρίγκαν (Ronald Reagan) εκλέχθηκε πρόεδρος

των ΗΠΑ και υιοθέτησε επίσης τις πολιτικές της ελεύθερης αγοράς. Και οι τρεις από αυτούς τους ηγέτες δήλωσαν φανερά την επίδραση που δέχτηκαν από την εργασία του Μίλτον Φρίντμαν (Milton Friedman).

Υποχώρησε η επίδραση από τη θεωρία του Κέυνς με την πεποίθηση ότι το σύστημα τιμών δε θα μπορούσε ούτε να διαθέσει τους πόρους αποτελεσματικά ούτε να εξασφαλίσει μακροοικονομική σταθερότητα.

Στη δεκαετία του '50 και τη δεκαετία του '60, ο Φρίντμαν υποστήριξε τον περιορισμό της κυβερνητικής πολιτικής στους νομισματοοικονομικούς κανόνες προκειμένου να επιτραπεί στο σύστημα των τιμών να λειτουργήσει ελεύθερα.

Ο Φρίντμαν εμπνευστής της μονεταριστικής σχολής του Σικάγο και ένας από τους κύριους επικριτές των μεταπολεμικών κείνσιανών πολιτικών, υπήρξε υποστηρικτής της αυστηρής νομισματικής πολιτικής.

Υποστήριξε τις πλέον ακραίες και αντικοινωνικές απόψεις των σύγχρονων οικονομικών και θεωρούσε ότι η ιδιωτική πρωτοβουλία αποτελεί το θεμέλιο λίθο της οικονομικής ευμάρειας.

Οι πετυχημένες οικονομίες, έλεγε, βασίζονται στην εξοικονόμηση, στη σκληρή εργασία και στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Μίλησε έντονα εναντίον των κρατικών ρυθμίσεων της αγοράς, οι οποίες εμποδίζουν την επιχειρηματικότητα και πνίγουν τις αγορές.

Σε διεθνές επίπεδο και με αφετηρία κυρίως το πρόβλημα της δημογραφικής γήρανσης έχει αναπτυχθεί από διάφορους φορείς, όπως την Παγκόσμια Τράπεζα, τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και από πολλούς επιστήμονες, ένας αρκετά μεγάλος προβληματισμός και μια σειρά από εναλλακτικές πολιτικές για την αντιμετώπιση της κρίσης της Κοινωνικής Ασφάλισης, κυρίως όμως από την οικονομική της πλευρά.

Η αντιμετώπιση της κρίσης

Οι προτάσεις αυτές εστιάζουν κυρίως σε τρεις κατευθύνσεις όπως συμβαίνει τα τελευταία χρόνια και στη χώρα μας:

- Σε παραμετρικές αλλαγές, δηλαδή στην αναμόρφωση των ήδη υπαρχόντων δημόσιων αναδιανεμητικών συστημάτων (Pay As You Go) με αλλαγή των προϋποθέσεων λήψης του πλαισίου των παροχών, που εντοπίζεται κυρίως:
- στην αύξηση των ορίων ηλικίας και των προϋποθέσεων λήψης των παροχών,
- στη μείωση του βαθμού αναπλήρωσης των αποδοχών μετά τη

συνταξιοδότηση και στη γενικότερη μείωση των παροχών.

- Στη μετατροπή των συστημάτων από αναδιανεμητικά σε κεφαλαιοποιητικά, με τη διαμόρφωση ενός συστήματος που συνδέει άμεσα τις εισφορές με τις παροχές που θα λαμβάνει κάθε ασφαλισμένος εξατομικευμένα.

- Στην αλλαγή της δομής, δηλαδή στη διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου οργάνωσης του συστήματος που θα βασίζεται σε τρεις πυλώνες οι οποίοι θα περιλαμβάνουν:

- Ο πρώτος την υποχρεωτική, καθολική, δημόσια κοινωνική ασφάλιση αναδιανεμητικού χαρακτήρα, προσδιορισμένης παροχής που θα εξασφαλίζει το ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης για το σύνολο του πληθυσμού,

- Ο δεύτερος με ένα μοντέλο δημόσιας ή ιδιωτικής ασφάλισης κεφαλαιοποιητικού χαρακτήρα προσδιορισμένης εισφοράς υποχρεωτικής για όλους τους απασχολούμενους και

- Ο τρίτος με ιδιωτικές μορφές ασφάλισης κεφαλαιοποιητικού χαρακτήρα, στον οποίο θα προσφεύγουν όσοι επιθυμούν έναν υψηλότερο βαθμό αναπλήρωσης των αποδοχών τους μετά τη συνταξιοδότηση.

Πρόσφατα, η παραπάνω πρόταση διευρύνθηκε με την προβολή μιας μεταρρύθμισης της δομής μέσω ενός μοντέλου κοινωνικής ασφάλισης πέντε πυλώνων που περιγράφονται ως εξής:

- Ο πρώτος πυλώνας εξασφάλισης ενός ελαχίστου εγγυημένου εισοδήματος, χωρίς εισφορές, με καθολική κάλυψη του πληθυσμού.

- Ο δεύτερος πυλώνας, υποχρεωτικής κάλυψης των εργαζομένων, με καθολικό χαρακτήρα, συνδεδεμένος με την αναπλήρωση ποσοστού του εισοδήματος κατά τη συνταξιοδότηση.

- Ο τρίτος πυλώνας κεφαλαιοποιητικού χαρακτήρα, προσωπικών λογαριασμών, υποχρεωτικού χαρακτήρα είτε δημόσιας είτε ιδιωτικής διαχείρισης.

- Ο τέταρτος πυλώνας, εθελοντικού χαρακτήρα, προσωπικών λογαριασμών, κυρίως ιδιωτικού χαρακτήρα.

- Ο πέμπτος ανεπίσημος, ενδοοικογενειακός, μεταξύ των γενεών, περιλαμβάνοντας οικονομικές παροχές, αλλά και παροχή υπηρεσιών φροντίδας των ηλικιωμένων, στέγασης και περίθαλψης.

Οι βασικοί παράγοντες της κρίσης της Κοινωνικής Ασφάλισης

Εστιάζοντας, λοιπόν, στους κύριους εξωτερικούς παράγοντες και κατά την άποψη πολλών, στις κύριες γενεσιουργές αιτίες της παρατηρούμενης κρίσης της Κοινωνικής Ασφάλισης, διαπιστώνουμε ότι αυτοί προσδιορίζονται πιο αναλυτικά ως εξής:

- Η δημογραφική γήρανση και η επιδείνωση της αναλογιστικής βάσης των οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, δηλαδή της αναλογίας του αριθμού των συνταξιούχων προς τον αριθμό των ασφαλισμένων, που επηρεάζουν σημαντικά τα Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης και προκαλούν ερωτήματα για τη βιωσιμότητά τους. Από τη μια πλευρά αυξάνουν τη ζήτηση των ασφαλιστικών παροχών, δηλαδή τα έξοδα και από την άλλη μειώνουν τις ασφαλιστικές εισφορές, δηλαδή τα έσοδα.

Δημιουργούν επίσης πρόβλημα στην ανταποδοτικότητα και στη σχέση μεταξύ των διαφορετικών γενεών του Ασφαλιστικού Συστήματος, ιδιαίτερα των αναδιανεμητικών συστημάτων (pay as you go), που στηρίζουν τη λειτουργία τους στην αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και στην πληρωμή από τους σημερινούς εργαζόμενους των παροχών στους σημερινούς συνταξιούχους.

Με τα σημερινά δεδομένα, λόγω της ραγδαίας δημογραφικής μεταβολής που προκαλείται από την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, αλλά και την υπογεννητικότητα, στο μέλλον θα έχουμε όλο και λιγότερους εργαζόμενους να πληρώνουν παροχές σε όλο και περισσότερους συνταξιούχους, με αβέβαιο για αυτούς το επίπεδο, την ποιότητα και το είδος των παροχών που θα λάβουν και με μεγαλύτερη αμφισβήτηση της νομιμοποίησης του όλου συστήματος.

- Οι αλλαγές στις παραγωγικές δομές και στην απασχόληση επηρεάζουν άμεσα τα Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης, αφενός με τη μείωση αναλογικά του αριθμού των ασφαλισμένων και των πόρων από τις ασφαλιστικές εισφορές και αφετέρου με την αύξηση των ανέργων και των επιδοματικών παροχών.

Παράλληλα θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο ρόλος της παγκόσμιας κατανομής της παραγωγής και της απασχόλησης στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης αγοράς κρίνεται ως ιδιαίτερα επιβαρυντικός.

Τα ποσοστά υψηλής ανεργίας, που φτάνουν πλέον το 10-15% και σε πολλές

χώρες το ξεπερνούν όπως στην Ελλάδα που έφτασε γύρω στο 30%, η μακροχρόνια ανεργία που πλήττει κυρίως τους νέους έως 25 ετών, τις γυναίκες και τους εργαζόμενους άνω των 50 ετών, σε συνδυασμό με την αλλαγή της δομής της παραγωγής, το πέρασμα στην οικονομία της γνώσης και στο μεταφορντικό μοντέλο παραγωγής, την κατά πολλούς τρίτη βιομηχανική επανάσταση, την επέκταση της μερικής απασχόλησης, καθώς και την εμφάνιση νέων μορφών απασχόλησης, όπως η τηλεεργασία, και η νέα τάση για flexicurity (η έννοια της ευελιξίας με ασφάλεια που μπορεί να συνοψιστεί ως συνδυασμός τριών κύριων παραγόντων:

α) εύκαμπτη αγορά εργασίας,

β) γενναιόδωρα επιδόματα ανεργίας σε περίπτωση ανεργίας και

γ) ενεργός πολιτική αγοράς εργασίας), φέρνουν την κοινωνική ασφάλιση σε μια νέα, τελείως πρωτόγνωρη φάση της εξέλιξής της.

Η κοινωνική ασφάλιση, που ήταν άρρηκτα δεμένη με την επικράτηση της μισθωτής εξαρτημένης εργασίας και το πρότυπο της πλήρους απασχόλησης, σήμερα καλείται να προσαρμοστεί σε ένα νέο εργασιακό και παραγωγικό περιβάλλον με νέες μορφές απασχόλησης και διαφορετικό καθεστώς συσσώρευσης, χωρίς την αναγκαία θεωρητική και αναλυτική προεργασία και υποδομή.

Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα

Ιστορική αναδρομή

Στην Ελλάδα η κοινωνική ασφάλιση εξελίχθηκε σταδιακά ως εξής:

- 1836: ασφάλιση εργαζομένων στη ναυτιλία, στρατού και του ναυτικού,
- 1855: δάσκαλοι,
- 1861: NAT,
- 1861: δημόσιοι υπάλληλοι (τα ταχυδρομεία μέχρι το 1970 ήταν δημόσια υπηρεσία) τότε εντάχθηκε στο ΤΑΠ-ΟΤΕ και από 1/8/2008 στο ΙΚΑ - ΕΤΑΜ,
- 1867: εργαζόμενοι στην Εθνική Τράπεζα,
- 1882: μεταλλωρύχοι,
- 1907-08: σιδηροδρομικοί,
- 1922: υποχρεωτική ασφάλιση ιδιωτικών υπαλλήλων,
- 1923-25: αρτεργατών, καπνεργατών, λιμενεργατών, τυπογράφων

- 1928-32: ΤΣΑΥ, Ταμείο Νομικών, ΤΣΑ,
- 1934: ΙΚΑ και τροποποίηση του το 1937,
- 1934: ΤΕΒΕ, ΤΣΜΕΔΕ, Εργατών Τύπου,
- 1961: ΟΓΑ.

Πρέπει να τονίσουμε ότι πέρα από τη συνταγματική επιταγή ο δημόσιος και κοινωνικός χαρακτήρας της κοινωνικής ασφάλισης διασφαλίζεται επί της ουσίας στην Ελλάδα από την υποχρεωτικότητα της συμμετοχής στο σύστημα και από το γεγονός ότι σε όλους τους ασφαλιστικούς νόμους αναφέρεται η εγγύηση του κράτους.

Την τελευταία εικοσαετία το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στη χώρα μας έχει υποστεί διάφορες αλλαγές και διαχειριστικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο κυρίως της χρηματοοικονομικής του εξυγίανσης.

Οι νομοθετικές παρεμβάσεις εντάσσονται στις παρακάτω πέντε κύριες περιόδους που εμφανίζουν σχετικά αυτοτελή γνώρισμα και ιδιαιτερότητες:

α) Η πρώτη περίοδος (1990-1992)

που χαρακτηρίζεται από την υιοθέτηση πολιτικών που επιδίωκαν πρωταρχικά την κάλυψη των χρηματοδοτικών ελλειμμάτων του ασφαλιστικού συστήματος, μέσω της αύξησης των πόρων και της μείωσης των ασφαλιστικών παροχών.

Η περίοδος αυτή, κατά τη διάρκεια της οποίας σημειώθηκαν έντονες αντιδράσεις ιδίως των συνδικαλιστικών οργανώσεων για τις προτεραιότητες της μεταρρύθμισης, ολοκληρώθηκε με την ψήφιση του Νόμου 2084 το 1992. Αυτός εισήγαγε τη διάκριση ανάμεσα σε δύο κατηγορίες ασφαλισμένων, όπου η κάθε κατηγορία διέπεται από διαφορετικό καθεστώς ασφάλισης, με κύριο γνώρισμα τους νέους ασφαλισμένους, δηλαδή αυτούς που ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά μετά την 1.1.1993.

Αυτοί νοούνται ως νέοι ασφαλισμένοι και υπάγονται εφεξής σε ένα νέο καθεστώς όπου έχουν αυστηρότερες προϋποθέσεις χορήγησης παροχών και υπολογισμού του ύψους τους.

Οι υπαχθέντες μέχρι 31.12.1992 σε κάποιο ασφαλιστικό φορέα ή στο Δημόσιο, νοούνται ως παλαιοί ασφαλισμένοι και εξακολουθούν να υπάγονται στις μέχρι τότε ισχύουσες διατάξεις.

Οι παρεμβάσεις που επιχειρήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου εξασφάλισαν σε σημαντικό βαθμό τη βιωσιμότητα του συστήματος, βάσει συμπερασμάτων που προέκυψαν από μεταγενέστερες μελέτες. Από την άλλη

όμως πλευρά οδήγησαν σε **μείωση ή και απώλεια ασφαλιστικών παροχών**, ενώ εισήγαγαν μια ιδιαίτερα δυσμενή μεταχείριση για όσους ασφαλιζόνταν για πρώτη φορά μετά την 1.1.1993. Δόθηκε δηλαδή προτεραιότητα στην οικονομική βιωσιμότητα απέναντι στην κοινωνική αποτελεσματικότητα.

β) Η δεύτερη περίοδος (1993-1999)

που χαρακτηρίζεται από την προώθηση της οργανωτικής αναδιάρθρωσης των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και την έναρξη των διαδικασιών κοινωνικού διαλόγου για τη συνολική μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος.

Οι σημαντικότερες ρυθμίσεις που προωθήθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής εντοπίζονται στη δημιουργία ενός νέου ασφαλιστικού καθεστώτος για τους αγρότες, στην ενοποίηση των ταμείων κύριας ασφάλισης των ελευθέρων επαγγελματιών και των ταμείων επικουρικής ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων, στην ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών του ασφαλιστικού συστήματος και στη θεσμοθέτηση συμπληρωματικών παροχών για τους συνταξιούχους χαμηλού εισοδήματος μέσω της εισαγωγής του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (**ΕΚΑΣ**).

Παράλληλα, εγκαινιάστηκε ο επίσημος κοινωνικός διάλογος μεταξύ της κυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων για τις βασικές αρχές και τις προτεραιότητες της μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος.

Την περίοδο αυτή είχαμε και μια σειρά από εκθέσεις διάφορων επιτροπών στα πλαίσια του κοινωνικού διαλόγου και της κοινωνικής διαβούλευσης.

Η συζήτηση για τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος ξεκίνησε το Μάιο του 1997 και προωθήθηκε μέσω μιας ανεξάρτητης Επιστημονικής Επιτροπής Κοινωνικού Διαλόγου για την κοινωνική ασφάλιση, η οποία συγκροτήθηκε από εκπροσώπους της κυβέρνησης και εμπειρογνώμονες των κοινωνικών εταίρων.

γ) Η τρίτη περίοδος (2000-2004)

χαρακτηρίζεται από την τυποποίηση των αρχών της μεταρρύθμισης, όπως συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια δύο φάσεων. Η πρώτη φάση (Μάιος 2000 - Μάιος 2001) επικεντρώθηκε στην εξέταση της οικονομικής βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος.

Οι προτεινόμενοι άξονες της μεταρρύθμισης καταγράφηκαν στο σχέδιο συζήτησης του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με τίτλο «Η προτεινόμενη μεταρρύθμιση του Ελληνικού Συστήματος Κοινωνικής

Ασφάλισης», που κατατέθηκε τον Απρίλιο του 2001, επισημαίνοντας τόσο τις διαστάσεις της κρίσης των υφιστάμενων πολιτικών στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης, όσο και τις προοπτικές μετασχηματισμού τους.

Σύμφωνα με το σχέδιο, η ισορροπία του ασφαλιστικού συστήματος αποτελεί βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, ενισχύοντας παράλληλα τις διαδικασίες κατοχύρωσης της κοινωνικής συνοχής και της καταπολέμησης των κινδύνων της φτώχειας και του αποκλεισμού.

Όμως τελικά το Σχέδιο δεν έγινε αποδεκτό λόγω των σχετικά δυσμενών συνεπειών που συνεπαγόταν για την επάρκεια των ασφαλιστικών παροχών και της σημαντικότητας αντίδρασης των συνδικάτων και των εργαζομένων.

Η δεύτερη φάση (Οκτώβριος 2001 - Οκτώβριος 2002) προσανατολίστηκε στην κατοχύρωση των κοινωνικών διαστάσεων της μεταρρύθμισης. Ύστερα από εξαντλητική διαδικασία διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους κατά τη διάρκεια του Α' εξαμήνου του 2002, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε συνεργασία με το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας επεξεργάστηκαν και κατέθεσαν στις αρχές Ιουνίου 2002 σχέδιο νόμου για την αναδιοργάνωση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, το οποίο τελικά ψηφίστηκε στα μέσα του Ιουνίου ως Νόμος 3029/2002 και φέρει τον τίτλο «Μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης».

Ο νόμος αυτός περιόρισε σημαντικά το ζήτημα της πολυδιάσπασης του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και περιείχε πολλές από τις θέσεις των συνδικαλιστικών οργανώσεων.

δ) Η τέταρτη περίοδος (2004 – 2008)

που ξαναθέτει το ζήτημα της οικονομικής βιωσιμότητας του συστήματος ως πρωταρχικό στόχο των μεταρρυθμίσεων με παράλληλη απομάκρυνση από τη λογική του όποιου κοινωνικού διαλόγου. Η μεταρρύθμιση που πραγματοποιήθηκε το 2008, εστίασε κυρίως στην ενοποίηση όλων των ασφαλιστικών ταμείων σε 13 φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης.

ε) Η πέμπτη περίοδος (2009-2017)

που χαρακτηρίζεται από την πλήρη εφαρμογή των Μνημονίων την ανατροπή και ξεθεμελίωση βασικών χαρακτηριστικών του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και των παροχών του με την εφαρμογή συνεχόμενων αντιασφαλιστικών Νόμων:

- i. 3845/2010 για το μηχανισμό στήριξης (Μνημόνιο),
- ii. 3847/2010 που τον συνόδεψε,
- iii. 3863/2010 για τα ασφαλιστικά ταμεία του ιδιωτικού τομέα,
- iv. 3865/2010 για την ασφάλιση δημοσίων υπαλλήλων,
- v. Το πολυνομοσχέδιο του Υπουργείου Οικονομικών (Ν. 4024) μαζί με τους επόμενους νόμους ν. 4051/2012, ν.4093/2012 και τους μετέπειτα **μνημονιακούς νόμους 4336/15, 4387/2016, τις ενδιάμεσες ρυθμίσεις και το πολυνομοσχέδιο ν. 4472 τον Μάη του 2017 που κατεδάφισαν ότι είχε απομείνει.**

Οι επιλογές των νόμων 3863 και 3865 του 2010 με αποκορύφωμα τους τελευταίους ν. 4336/15, 4387/16 και 4472/2017 διαμορφώνουν ένα τοπίο **κοινωνικής <<προστασίας>>** σύμφωνα με τις γενικές κατευθύνσεις της ΕΕ, της Παγκόσμιας Τράπεζας και του ΔΝΤ και αποστασιοποιούνται ξεκάθαρα από την πορεία ενίσχυσης του κοινωνικού κράτους που επιτάσσει η ΔΟΕ. Και μόνο το γεγονός ότι έχει τεθεί το ζήτημα αν πληρούνται τα κατώτατα όρια παροχών της ΔΣΕ 102 (μίας διεθνούς σύμβασης που φιλοδοξούσε να θέσει ελάχιστα όρια για τον ανεπτυγμένο και τον αναπτυσσόμενο κόσμο μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο), αρκεί για να αντιληφθούμε ότι η δημόσια συζήτηση για την κοινωνική αποτελεσματικότητα του κράτους γυρίζει 60 χρόνια πίσω, αναιρώντας κοινωνικές διεκδικήσεις δεκαετιών.

Βασικά στοιχεία του Σ.Κ.Α. στην Ελλάδα

Στη βάση των παραπάνω θεσμικών παρεμβάσεων, αλλά και του τρόπου οργάνωσης της παραγωγής και της ανάπτυξης της εργατικής τάξης, η ανάπτυξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε:

- Κατά έναν τρόπο αποσπασματικό, μέσω της σύστασης αυτοτελών φορέων ασφάλισης που κάλυπταν συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού με βάση επαγγελματικά κριτήρια και χαρακτηριστικά.
- Δεν υιοθετήθηκε ένα ενιαίο ασφαλιστικό καθεστώς για όλους τους εργαζόμενους, αλλά πληθώρα συστημάτων κύριας, επικουρικής και συμπληρωματικής ασφάλισης.
- Ο αριθμός των ασφαλιστικών ταμείων ξεπέρασε τα 200 στις αρχές της δεκαετίας του 1990.

- Οι μεταρρυθμίσεις του 2008 μείωσαν σημαντικά τον αριθμό των ασφαλιστικών ταμείων σε 5 κύριας ασφάλισης, 6 επικουρικής και 2 πρόνοιας και προβλέπουν μόλις 5.

Σταδιακά ενοποιήθηκαν όλοι και από 1/1/2017 έχουμε τον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.).

Το ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης έχει δομηθεί έτσι στη βάση τριών πυλώνων:

- Ο πρώτος πυλώνας καλύπτει το σύνολο των εργαζομένων, περιλαμβάνοντας τα ταμεία κύριας και επικουρικής κάλυψης.
- Ο δεύτερος πυλώνας των επαγγελματικών ταμείων από τους κοινωνικούς εταίρους μέσω συλλογικών συμβάσεων εργασίας κατοχυρώθηκε το 2002 με τις ρυθμίσεις του Ν. 3029/2002 (Τ.Ε.Α. ΕΛ-ΤΑ 2004).
- Ο τρίτος πυλώνας είναι σχεδόν ανύπαρκτος και αναφέρεται σε προγράμματα της ιδιωτικής ασφαλιστικής κάλυψης για τους εργαζόμενους και τα μέλη των οικογενειών τους μέσω ομαδικών ασφαλιστικών συμβολαίων . Σε ό,τι αφορά πλέον την οργάνωση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης που εποπτεύει το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης πρέπει να τονίσουμε μετά τη μεταρρύθμιση του 2008 ότι αυτοί είχαν περιοριστεί σε 13:
  1. το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ- ΕΤΑΜ),
  2. ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ),
  3. ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ),
  4. το Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ),
  5. το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΕΤΑΠ-ΜΜΕ),
  6. το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (ΕΤΑΤ),
  7. το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ),
  8. το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Ιδιωτικού Τομέα (ΤΕΑΙΤ),
  9. το Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας (ΤΑΥΤΕΚΩ),
  10. το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων .(ΤΕΑΔΥ),
  11. το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Πρόνοιας Απασχολούμενων στα Σώματα Ασφαλείας (ΤΕΑΠΑΣΑ),
  12. το Ταμείο Πρόνοιας Ιδιωτικού Τομέα (ΤΑΠΙΤ),

13. το Ταμείο Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΠΔΥ).

Εκτός από τα παραπάνω ταμεία παρέμειναν σε λειτουργία:

το Μετοχικό Ταμείο Στρατού, το Μετοχικό Ταμείο Ναυτικού, ο Οίκος του Ναύτη και το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο.

Σε γενικότερο επίπεδο λειτουργίας και παροχών πρέπει να επισημάνουμε ότι η εξέλιξη της κοινωνικής ασφάλισης διαμόρφωσε και τα χαρακτηριστικά της:

- πολυδιάσπαση που επέτρεψε τις ανισότητες και τις διακρίσεις και προκάλεσε πολυνομία,
- η πλειοψηφία των συντάξεων είναι στα κατώτερα όρια και το 22% των συνταξιούχων ζουν με κίνδυνο φτώχειας,
- τα αποθεματικά δεν αξιοποιήθηκαν και απαξιώθηκαν,
- η εισφοροδιαφυγή και η εισφοροκλοπή είναι ανεξέλεγκτες,
- η μηχανογράφηση εισάγεται βραδύτατα,
- ανισότητες προκλήθηκαν από τους καταβαλλόμενους κοινωνικούς πόρους σε συγκεκριμένα ασφαλιστικά ταμεία,
- η τριμερής χρηματοδότηση εφαρμόστηκε μετά το 2002,
- οι μεταρρυθμίσεις διατήρησαν το δημόσιο χαρακτήρα.

Μετά την ασφαλιστική μεταρρύθμιση του 2010, του 2011, 2012, 2015, 2016 και 2017, το τοπίο των συντάξεων αλλάζει ριζικά και δραματικά τόσο στα όρια ηλικίας όσο και το ύψος των συντάξεων με το νέο τρόπο υπολογισμού από 13/05/2016 και μετά με κορύφωση των επώδυνων περικοπών από το 2019 και μετά και για τους παλαιούς πριν την 13/05/2016 συνταξιούχους.

Πλέον μιλάμε για μια βασική σύνταξη της τάξης των 384 ευρώ με 20 έτη ασφάλισης και για μια αναλογική, βάσει του μέσου όρου των συντάξιμων αποδοχών του ασφαλιστικού και εργασιακού βίου του κάθε υποψήφιου συνταξιούχου από το 2002 και εφεξής, με πολύ πιο δυσμενείς όρους και προϋποθέσεις (40 έτη ασφάλισης και 62 ετών, περιορισμένο ποσοστό αναπλήρωσης, όριο ηλικίας τα 67 έτη με λιγότερα από 40 έτη ασφάλισης γενικά για όλους κ.ά.).

Ολοκληρώνοντας την αποτύπωση των χαρακτηριστικών του ελληνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, η απουσία προγραμματισμού στα πρώτα στάδια όσο και μετέπειτα, η έλλειψη κανόνων κοινωνικής δικαιοσύνης και ισότητας, οι πιέσεις ισχυρών συντεχνιακών ομάδων, η πολιτική πατρωνία και συναλλαγή, διεύρυναν και κατοχύρωσαν την αρχική αναπηρία.

Έτσι έχουμε σήμερα ένα μωσαϊκό ρυθμίσεων και αντιφατικών καταστάσεων, που παρ' όλες τις προσπάθειες που έχουν γίνει κατά καιρούς, δύσκολα διορθώνεται.

Πέρα από τις αναγκαίες παρεμβάσεις για να διορθωθεί το μωσαϊκό των ρυθμίσεων και το χάος των ανισοτήτων, πρέπει να διασφαλίσουμε ότι οι όποιες παρεμβάσεις για την οικονομική βιωσιμότητα δεν θα πλήξουν το δημόσιο και κοινωνικό χαρακτήρα της κοινωνικής ασφάλισης και παράλληλα την κοινωνική αποτελεσματικότητα.

Και όλα αυτά χωρίς να θυσιάσουμε δικαιώματα και κατακτήσεις.

Εδώ πρέπει να τονίσουμε ότι το ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης παρουσιάζει όλα τα χαρακτηριστικά ενός ιδιαίτερου τύπου κοινωνικού κράτους που κατά τον Μ. Φερέρα (M. Ferrera), αναπτύχθηκε στις χώρες της Νότιας Ευρώπης. Η «νότια» ευρωπαϊκή παραλλαγή του κράτους πρόνοιας χαρακτηρίζεται από την καθυστέρηση στη θεσμοθέτηση και επέκταση κοινωνικών προγραμμάτων, από την ύπαρξη σημαντικών κενών στην κοινωνική προστασία, αλλά και από τη συμβίωση των τελευταίων με «νησίδες» υπερπροστασίας, ειδικών ομάδων συμφερόντων.

Το φαινόμενο συνδέεται με την προνομιακή πρόσβαση ορισμένων ομάδων στην πολιτική εξουσία και με τη δυνατότητά τους να αποσπών ευνοϊκές ρυθμίσεις.

Από την άλλη, διευκολύνονται από τον κατακερματισμό του συστήματος κοινωνικής προστασίας σε μια πληθώρα μικροσυστημάτων, το καθένα με δικούς του κανόνες, όρους ασφάλισης, ύψος εισφορών και ποιότητα παροχών. Οι όποιες παροχές δε δίνονται ως αναγνώριση δικαιώματος από την ιδιότητα του πολίτη, αλλά ως ανταμοιβή στην προσήλωση κάποιων ομάδων στην πολιτική εξουσία.

Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα ο συνδυασμός του χαμηλού επιπέδου ασφαλιστικής υποδομής και της μη ανάπτυξης του κράτους πρόνοιας με τη σύγχρονη οικονομική κρίση, επιβαρύνει το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης με ένα πλέγμα δυσμενών εξωτερικών και εσωτερικών παραγόντων.

Έτσι φτάσαμε άλλοτε σταδιακά και τώρα βίαια στην ισοπέδωση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων με τον πλέον άδικο τρόπο.

Ειδικότερα, οι εξωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία και του ελληνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης εντοπίζονται:

- στη δημογραφική γήρανση,
- στην αλλαγή της δομής της παραγωγής και της απασχόλησης,
- στη μείωση των πόρων χρηματοδότησης λόγω της οικονομικής ύφεσης των τελευταίων 35 ετών και
- στην αλλαγή στις λειτουργίες του κράτους και της οργάνωσής του στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνικοπολιτικών αντιλήψεων.

Οι εσωτερικοί παράγοντες είναι:

- η πολυδιάσπαση και ο κατακερματισμός των φορέων,
- η ανισότητα παροχών και πόρων, • το χαμηλό επίπεδο παροχών και
- η μη διαχειριστική αυτοτέλεια των πόρων, της διοίκησης και της λειτουργίας των ασφαλιστικών οργανισμών.

Οι εξωτερικοί παράγοντες προσδιορίζουν το επίπεδο του οικονομικού δυναμισμού και κατ' επέκταση τις προοπτικές του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, ενώ οι εσωτερικοί τη μορφή, το περιεχόμενο και το επίπεδο των παροχών. Εστιάζοντας περισσότερο στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα, πρέπει να σημειώσουμε επίσης ότι η κρίση παρουσιάστηκε σχεδόν ταυτόχρονα με την κρίση στα άλλα ευρωπαϊκά κράτη, παρόλο που το Σύστημα στην Ελλάδα αναπτύχθηκε πολύ αργότερα.

Οι βασικές αιτίες αυτής της κρίσης εντοπίζονται κυρίως:

α) στην ίδια τη δομή του ελληνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και
β) στην αμφισβήτηση του τρόπου οργάνωσης του «κοινωνικού» όπως εκφράσθηκε, έστω και κακέκτυπα, από ένα υποανάπτυκτο κράτος πρόνοιας. Έτσι το ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης πέρασε κατευθείαν από την υπανάπτυξη στην κρίση, χωρίς τον αναγκαίο χρόνο να ωριμάσει.

Χρηματοοικονομικά μοντέλα:

Καθοριστικός παράγοντας για τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης είναι ο τρόπος χρηματοοικονομικής λειτουργίας τους. Από την ιστορική εξέλιξη των Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης έχουν διαμορφωθεί δύο βασικοί τύποι χρηματοοικονομικής λειτουργίας τους:

το διανεμητικό και το κεφαλαιοποιητικό.

A. Τα διανεμητικά συστήματα (pay as you go)

Τα διανεμητικά συστήματα στηρίζονται στην αρχή των τρεχουσών πληρωμών, δηλαδή οι σημερινοί εργαζόμενοι καταβάλλουν τις εισφορές από τις οποίες χρηματοδοτούνται οι τρέχουσες συντάξεις. Από την παραπάνω αρχή προκύπτει και το βασικό χαρακτηριστικό αυτού του τρόπου χρηματοδότησης: η διαγενεακή αλληλεγγύη. Ιστορικά, το εν λόγω μοντέλο προέκυψε από τη μετεξέλιξη της αλληλοβοηθητικής ασφάλισης που αναπτύχθηκε κυρίως ανάμεσα στους μισθωτούς και για αυτό το λόγο στηρίζεται στις εισφορές. Η ανάδειξή του σε κυρίαρχο μοντέλο οφείλεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, στους αγώνες διάφορων μερίδων της εργατικής τάξης, ενώ σε άλλες περιπτώσεις στην πρωτοβουλία της κρατικής γραφειοκρατίας. Η πλειονότητα των ασφαλιστικών συστημάτων της ηπειρωτικής Ευρώπης λειτουργούν στη βάση του διανεμητικού μοντέλου, εφόσον είναι το μόνο που παράγει την απαιτούμενη κοινωνική αλληλεγγύη.

Το γεγονός ότι το διανεμητικό σύστημα είναι μία κοινωνικά γειωμένη μέθοδος χρηματοδότησης των συντάξεων, το καθιστά αυτόματα αρκετά ευαίσθητο στις μεταβολές της κοινωνικοπολιτικής και της εργασιακής δομής.

B. Τα Κεφαλαιοποιητικά Συστήματα

Στον αντίποδα των διανεμητικών συστημάτων βρίσκονται τα κεφαλαιοποιητικά συστήματα. Η βασική στόχευσή τους δεν είναι η κοινωνική αλληλεγγύη, αλλά η επίτευξη της μέγιστης οικονομικής αποδοτικότητας. Η αρχή που διέπει τη λειτουργία τους είναι αυτή της ατομικής κεφαλαιακής συσσώρευσης, σύμφωνα με την οποία το ύψος των παρεχόμενων συντάξεων είναι συνάρτηση της ικανότητας των ατόμων να αποταμιεύουν εισοδήματα κατά τη διάρκεια του εργάσιμου βίου τους.

Η κεφαλαιοποιητική μέθοδος χρηματοδότησης στηρίζεται εξολοκλήρου στις δυνάμεις της αγοράς, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί και τη βάση λειτουργίας των ασφαλιστικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον ιδιωτικό τομέα. Η αποδοτικότητα αυτών των συστημάτων δεν εξαρτάται από τις κοινωνικές συνθήκες, αλλά από την επέκταση και την κερδοφορία των εγχώριων και διεθνών χρηματαγορών, αφού η λογική τους συνίσταται στην επένδυση των αποθεματικών σε χρηματιστηριακά προϊόντα με σκοπό την υψηλή κερδοφορία.

. Συμπεράσματα

Η κοινωνική ασφάλιση αποτελεί ένα κοινωνικό δικαίωμα των εργαζομένων που συμβάλει στη διασφάλιση του εισοδήματος από μια σειρά κινδύνους και συμβάλει στην αναδιανομή του εισοδήματος, αποτελώντας το μοναδικό επίσημο θεσμό κοινωνικής αλληλεγγύης και τον κύριο πόλο καθολικής, σχεδόν, παροχής κοινωνικής προστασίας.

Παρά τα όποια ζητήματα οικονομικής βιωσιμότητας του, πρέπει να συνεχίσουμε να διεκδικούμε τη διατήρηση του δημόσιου και κοινωνικού χαρακτήρα της κοινωνικής ασφάλισης με ευθύνη του κράτους και την παράλληλη βελτίωση της κοινωνικής αποτελεσματικότητάς της. Δεν αποτελεί απλό δικαίωμα, αλλά και κεκτημένο των εργαζομένων σε ανταποδοτική μάλιστα βάση.

Οι πηγές χρηματοδότησης και οι παθογένειές τους

Το ελληνικό μοντέλο χρηματοδότησης βασίζεται στο σύστημα της τριμερούς χρηματοδότησης. Πρόκειται για χρηματοδότηση, πρώτον, από τους εργαζόμενους, δεύτερον, από τους εργοδότες και τρίτον, από το κράτος. Οι βασικές πηγές χρηματοδότησης του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης είναι οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και η φορολογία που χρηματοδοτεί τις κρατικές επιχορηγήσεις έκτακτου και τακτικού χαρακτήρα.

Σε ό,τι αφορά το σκέλος των εσόδων σε ένα διανεμητικό σύστημα, οι πηγές για τις παροχές κοινωνικής ασφάλισης είναι τέσσερις:

1. εισφορές εργαζομένων,
2. εισφορές εργοδοτών,
3. αποδόσεις από την κεφαλαιοποίηση εισφορών σε αποθεματικά,
4. κρατική εισφορά.

Ο συνδυασμός αυτών των τεσσάρων πηγών εσόδων χρηματοδοτεί το σύνολο των παροχών κοινωνικής ασφάλισης. Για τη διατήρηση της οικονομικής βιωσιμότητας, κάθε φορά που ένα από τα τέσσερα επιμέρους στοιχεία μειώνεται, θα πρέπει να καλύπτεται η μείωση αυτή από μία ισόποση αύξηση που θα αποδίδουν οι υπόλοιπες τρεις πηγές.

Όπως θα δούμε αναλυτικά και τα τέσσερα συστατικά στοιχεία της χρηματοδότησης νοσούν για λόγους οικονομικούς και θεσμικούς.

Παρά τη φαινομενική τους διάκριση, τα τρία πρώτα στοιχεία είναι στενά

εξαρτώμενα από την αγορά εργασίας και συγκεκριμένα από:

1. το επίπεδο ρύθμισης των εργασιακών σχέσεων
2. το ύψος των μισθών,
3. τα ποσοστά ανεργίας,
4. τα ποσοστά ανασφάλιστης εργασίας.

Ασφαλώς, ακόμα και οι δυνατότητες της κρατικής εισφοράς επηρεάζονται έμμεσα, αλλά καθοριστικά, από την αγορά εργασίας και τις προοπτικές ανάπτυξης.

Συγκεκριμένα, στο βαθμό που η οικονομία αναπτύσσεται ομαλά, είναι ευχερέστερη η εξεύρεση πόρων μέσω της φορολογίας, ώστε να διατεθούν στη χρηματοδότηση του ασφαλιστικού συστήματος.

Οι εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών αντιμετωπίζουν -ήδη για μεγάλο χρονικό διάστημα- σημαντικά προβλήματα, τα οποία οξύνονται με ταχείς ρυθμούς.

Τα βασικά προβλήματα ως προς αυτό το μέρος της χρηματοδότησης είναι τα εξής:

1. η εισφοροδιαφυγή/οφειλόμενες βεβαιωμένες εισφορές,
2. η ανασφάλιστη εργασία,
3. η μείωση της πραγματικής αξίας των μισθών,
4. η πρακτική των διαδοχικών ρυθμίσεων οφειλόμενων εισφορών,
5. η χρηματοδότηση από τις εισφορές κρατικών πολιτικών.

Προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης του συνταξιοδοτικού συστήματος μέσω πρόσθετων πόρων από νέες πηγές, διατυπώθηκε η άποψη των εκπροσώπων της Γ.Σ.Ε.Ε. για δημιουργία ενός Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης (Ασφαλιστικού Κουμπαρά). Ο Λογαριασμός αυτός θα τροφοδοτείται από:

- πόρους από τον κατάλληλο χειρισμό των εκάστοτε αναπροσαρμογών της αντικειμενικής αξίας των ακινήτων και εκτάσεων γης του δημοσίου,
- ειδική εισφορά υπέρ του ασφαλιστικού αποθεματικού μέσω της διαδικασίας ρύθμισης των ημιυπαίθριων χώρων,
- ένα (μικρό) ποσοστό επί της αξίας του αναλαμβανόμενου έργου, με το οποίο θα επιβαρύνεται ο εργολήπτης σε κάθε περίπτωση συμβάσεων παραχώρησης δημοσίων έργων,
- ειδική έκτακτη προσαυξημένη επιβάρυνση στις επιδοτούμενες επιχειρήσεις που μετατρέπονται σε εντάσεως κεφαλαίου από εντάσεως εργασίας,
- ειδική έκτακτη εισφορά επί του συνόλου των συναλλαγών που

πραγματοποιούνται μέσω των πάσης φύσεως (δημοσίων, ιδιωτικών ή συνεταιριστικών) πιστωτικών ιδρυμάτων. Η εισφορά αυτή θα επιβαρύνει αποκλειστικώς τα πιστωτικά ιδρύματα (όχι τους συναλλασσόμενους με αυτά) και θα περιορίζεται σ' ένα μικρό ποσοστό επί της αξίας των συναλλαγών. Το ύψος της εισφοράς θα μπορεί να είναι ενιαίο για το σύνολο των συναλλαγών ή θα διαφοροποιείται ανάλογα με το είδος των συναλλαγών, ειδική εισφορά στις χρηματιστηριακές συναλλαγές. Η εισφορά αυτή θα πρέπει να επιβαρύνει αμφοτέρους τους συναλλασσόμενους (πωλητές και αγοραστές),

- ειδικός φόρος υπέρ του ασφαλιστικού αποθεματικού στις δαπάνες συμμετοχής σε τυχερά παιχνίδια, λαχεία, ΛΟΤΤΟ, ΠΡΟ-ΠΟ, καζίνα κ.λπ., στην ίδια επίσης λογική μετακίνησης από το εισόδημα στις δαπάνες. Ο φόρος αυτός θα επιβαρύνει καταρχήν τον απλώς συμμετέχοντα στις δραστηριότητες αυτές,
- πρόσθετος φόρος που θα επιβαρύνει με το ίδιο ποσοστό και τις επιχειρήσεις τυχερών παιχνιδιών κ.λπ. (ΟΠΑΠ, λαχεία, καζίνα κ.ο.κ.). Οι επιχειρήσεις αυτές θα μπορούσαν όμως να φορολογηθούν με βάση (όχι τον τζίρο, αλλά) τα κέρδη τους (με μεγαλύτερο, βέβαια, συντελεστή),
- πόροι από τη φορολόγηση των κερδών από τη συμμετοχή στα τυχερά παιχνίδια κ.λπ.,
- τμήμα της κερδοφορίας των δημόσιων επιχειρήσεων,
- ποσοστό του προϊόντος της αποκρατικοποίησης δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, που προβλέπεται ήδη με το Ν. 3655/2008 υπέρ του ασφαλιστικού αποθεματικού. Επιβάλλεται, όμως, η ενίσχυση της πρόβλεψης αυτής,
- έκτακτη φορολόγηση των διανεμόμενων (μόνο) κερδών των επιχειρήσεων (περιλαμβανομένων και των Τραπεζών),
- ένα ποσοστό επί των πάσης φύσεως εσόδων από ποινές και πρόστιμα για πάσης φύσεως παραβάσεις της νομοθεσίας, διαφθορά κλπ.

Θεμελιωμένη τριμερής χρηματοδότηση υφίσταται στη μεταπολιτευτική Ελλάδα από το 1993 για την κύρια ασφάλιση και ασθένεια, ενώ η επικουρική ασφάλιση διέπεται από τη διμερή χρηματοδότηση με τις εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών.

Σε περιπτώσεις μισθωτής εργασίας, το ποσοστό των εισφορών εργοδοτών και εργαζομένων διαφοροποιείται ανάλογα :

1. με την ένταξη σε συγκεκριμένη επαγγελματική κατηγορία, σε συγκεκριμένο ασφαλιστικό ταμείο,
2. από τη χρονική στιγμή της αρχικής ασφάλισης,
3. από το είδος ασφάλισης, κύριας και επικουρικής.

Σε περιπτώσεις ελεύθερων επαγγελματιών και αυτοαπασχολούμενων, το ποσοστό των εισφορών διαφοροποιείται ανάλογα :

1. με την ένταξη σε συγκεκριμένη επαγγελματική κατηγορία, σε συγκεκριμένο ασφαλιστικό ταμείο,
2. από τη χρονική στιγμή της αρχικής ασφάλισης,
3. από το είδος ασφαλιστικής κατηγορίας,
4. από τη διάρκεια ασφάλισης,
5. από το είδος ασφάλισης, κύριας και επικουρικής.

Η κοινωνική αποτελεσματικότητα του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης

Η κοινωνική αποτελεσματικότητα του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης αναλύεται σε δύο βασικούς άξονες, αυτούς που συνίστανται :

1. στην επαρκή αναπλήρωση εισοδήματος/μισθού συνταξιούχων,
2. στην καταπολέμηση της φτώχειας:

η καταπολέμηση της φτώχειας είναι αντικείμενο κατά κύριο λόγο των προνοιακών παρεμβάσεων του συστήματος και βασίζεται στην κάθετη αναδιανομή.

Όσον αφορά την επαρκή αναπλήρωση εισοδήματος/μισθού τα υφιστάμενα στοιχεία για το μεγαλύτερο ασφαλιστικό ταμείο, το ΙΚΑ, είναι αποθαρρυντικά

- 65% των συνταξιούχων παίρνουν κύρια σύνταξη κάτω από 600 ευρώ,
- 77,8% των συνταξιούχων παίρνουν κύρια σύνταξη κάτω από 750 ευρώ,
- ΙΚΑ-ΕΤΑΜ: 58,9% των συνταξιούχων παίρνουν συνολική σύνταξη (κύρια, επικουρική και ΕΚΑΣ) κάτω από 750 ευρώ.

Όσον αφορά την καταπολέμηση της φτώχειας, όπως αναφέρει και το Παρατηρητήριο του ΙΝΕ, η Ελλάδα έχει ένα από τα λιγότερο αποτελεσματικά συστήματα κοινωνικής προστασίας στην Ε.Ε. των 15.

Δείτε πως είχαν διαμορφωθεί οι συντάξεις στο τέλος του 2016

Εύρος ποσού	Γήρατος		Θανάτου		Αναπηρικές	
	πλήθος	Μ.Ο.€	πλήθος	Μ.Ο.€	Πλήθος	Μ.Ο.€
0,1- 500	649.586	372,49	387.103	334,97	151.060	384,85
500-1000	708.448	679,73	163.626	718,81	86.691	675,21
1000-1500	507.772	1.228,82	41.315	1.178,44	22.681	1.137,44
1500-2000	137.814	1.678,43	2.763	1.604,75	3.241	1.678,65
2000-2500	22.589	2.107,97	250	2.251,94	404	2.148,57
2.5000 +	2.326	3.315,34	399	2.933,71	92	3.040,84
ΣΥΝΟΛΟ	2.028.485		595.456		264.169	

Για τις συντάξεις γήρατος, αν κάνουμε μία αναγωγή έχουμε τα εξής στοιχεία:

Το 22% έχουν Μέσο Όρο 372,49€

Το 24,5% έχουν μέσο όρο 679,73€

Το 18% έχουν μ.ο 1.228,82€

Το 5% έχουν μ.ο. 1.678,43€

Το 0,8% έχουν μ.ο. 2.107,97€

Το 0,08% έχουν μ.ο. 3.315,34€

Η νεοφιλελεύθερη συνταγή και παραδοχή λέει δημοσιονομική λιτότητα και περιορισμό των Κοινωνικών δικαιωμάτων που σημαίνει ύφεση και φτώχεια όπως συμβαίνει όλα τα χρόνια των μνημονίων στη χώρα μας.

Αντιαναπτυξιακή, αντικοινωνική και αναποτελεσματική πολιτική.

Επειδή το πρόβλημα του Ασφαλιστικού είναι οι πόροι και όχι οι παροχές και η φτώχεια τροφοδοτεί την ύφεση, απαιτείται μία άλλη πολιτική.

ΟΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΣΕ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

Μέσος όρος με επικουρικό και πλήρη έτη

Γερμανία 1480€, Γαλλία 1032€, Ισπανία 1020€, Πορτογαλία 873€,

Ελλάδα 882€, Σλοβακία 408€, Πολωνία 504€, Λιθουανία 242€.

Αναπλήρωση γύρω στο 55% - 60%.

Η ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

Τα στατιστικά στοιχεία των επίσημων φορέων της χώρας μας, δείχνουν τον πραγματική εικόνα της απασχόλησης, των κατώτατων μισθών, των συντάξεων μεταξύ και των χωρών της Ε.Ε. αλλά και την μεγάλη διαφορά του βιοτικού επιπέδου και του Κοινωνικού Κράτους στις χώρες μέλη της Ε.Ε..

Ελλάδα

Ανεργία

περίπου 22% κυμαινόμενη με το 70% μακροχρόνια άνεργοι.

Πλήρης απασχόληση

το 2016: 45,3%, το 2009: 79%

Ευέλικτη εργασία 55% το 2016 από 21% το 2009

Φτώχεια

27,7% το 2010 - 35,7 το 2015

ΜΙΣΘΟΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Το 52% κάτω από 800€

ΟΙ ΚΑΤΩΤΑΤΟΙ ΜΙΣΘΟΙ ΣΤΗΝ Ε.Ε. είναι σε 3 <<ταχύτητες>>

Ο κατώτατος μισθός είναι θεσμοθετημένος στις 22 από τις 28 χώρες.

Σε 6 χώρες, Αυστρία, Δανία, Σουηδία, Φινλανδία, Ιταλία, Κύπρο δεν είναι σε εθνικό επίπεδο αλλά υπάρχουν κατώτατοι μισθοί μετά από διαπραγματεύσεις των κοινωνικών εταίρων σε 12μηνη βάση εκτός Ελλάδας και όχι παντού, Ισπανίας, Πορτογαλίας που είναι σε 14.

Οι κατώτατοι μισθοί κυμαίνονται σε τρία επίπεδα (2017)

1. Λουξεμβούργο 1999€, Ολλανδία 1552€, Βέλγιο 1532€, Ιρλανδία 1546€, Γαλλία 1480€, Αγγλία 1343€ (8,8/ώρα).

2. Σλοβενία 804€, Ισπανία 708€, Μάλτα 728€, Ελλάδα 586€ (στα χαρτιά), Πορτογαλία 557€.

3. Εσθονία 470€, Κροατία 437€, Πολωνία 455€, Σλοβακία 435€, Λιθουανία 380€, Λετονία 380€, Τσεχία 408€, Ουγγαρία 412€, Ρουμανία 321€, Βουλγαρία 236€.....

ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ – ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Συνταξιούχοι 2,63εκ.

Απασχολούμενοι 3,5 εκ.

Η αναλογία συνταξιούχων προς απασχολούμενους το 2016 ήταν 1/1,33...

Μία βιώσιμη και υγιής αναλογία και με άλλους ρυθμούς ανάπτυξης και μισθών θα ήταν 1/4 τουλάχιστον αλλά με το σημερινό τοπίο των αμοιβών και εσόδων στα ταμεία ίσως το 1/8 δεν αρκεί.

Δείτε την εξέλιξη της αναλογίας αυτής διαχρονικά.

1975: 1/4, 1990: 1/2,46, 2000: 1/1,84, 2005: 1/1,79, 2009: 1/1,7, 2016: 1/1,33.

ΚΟΣΤΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ

2,35 δις€ το μήνα

28,2 δις€ το χρόνο

ΕΣΟΔΑ

563 εκ.€ το μήνα από εισφορές εργαζόμενων

785 εκ. € το μήνα από εισφορές εργοδοτών

Σύνολο εσόδων: 1,348 εκ.€ το μήνα

Έλλειμμα πάνω από 1 δις το μήνα που καλύπτει ο κρατικός προϋπολογισμός και επειδή η δαπάνη αυτή όλο και θα μειώνεται όπως ορίζεται και από τις μνημονιακές δεσμεύσεις, οι συντάξεις θα συρρικνώνονται και ότι εισπράττουν τα ταμεία θα διανέμουν...

ΠΟΙΑ ΗΤΑΝ Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ

2000 – 2009: 98 δις €

2000 – 2014: 169 δις€

Η συνταξιοδοτική δαπάνη από το 2007 έως το 2014 αυξήθηκε από το 40% στο 43% ως ποσοστό επί των εσόδων.

Η δαπάνη επί του ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 7%, από 27,4 δις € το 2007 σε 29,4 δις € το 2014.

το 2013 ήταν στο 16,2% του ΑΕΠ

το 2015 στο 17%

το 2040 προβλέπεται στο 14,1%

το 2060 στο 14,3% αλλά ποιος μπορεί να προβλέψει το ΑΕΠ σε τόσα χρόνια...

Το 2040 οι συνταξιούχοι θα είναι περισσότεροι και θα παίρνουν από το κράτος περίπου το 14% του ΑΕΠ αλλά ποιου ΑΕΠ;

Φανταστείτε μια οικογενειακή πίτσα να την μοιραστούνε 5 άτομα τι ποσοστό θα πάρουν και μία ατομική πίτσα 10 άτομα τι κομμάτι θα πάρουν.

Άρα μικρότερες συντάξεις σε μεγαλύτερη ηλικία.

Αν είχε τώρα το ΑΕΠ του 2007 (232 δις€) θα παίρναμε καλλίτερες συντάξεις και με 20% περισσότερους συνταξιούχους.

ΑΕΠ 2007 = 232,6 δις€

ΑΕΠ 2014 = 177,6 δις

Η αύξηση των συντάξεων γίνεται με ένα τρόπο.

Αύξηση του πλούτου, του μεγέθους της οικονομίας, δηλ. του ΑΕΠ.

Το πρόβλημα είναι πώς και με ποια πολιτική θα πετύχουμε την βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη στην Κοινωνία και την οικονομία.

Η ευημερία και η αξιοπρέπεια δεν έρχονται από μόνα τους με ρητορική, με ένα άρθρο σε ένα νόμο και παραμύθια.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΠΑΡΑΓΩΓΗ – ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Εργασία για όλους, παραγωγή πλούτου και δίκαιο μοίρασμα στην Κοινωνία.

Πρώτα όμως φτιάχνουμε την πίτσα και μετά τη μοιράζουμε σε μερίδες και δίκαια σε όλους.

ΠΟΣΟ ΜΕΙΩΘΗΚΑΝ ΟΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ 2010 – 2015 ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΥΜΕ ΤΙΣ ΝΕΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΕΝΕΣ ΕΠΩΔΥΝΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΚΥΡΙΩΣ ΑΠΟ ΤΟ 2019 ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΜΕ ΤΟ Ν.4472/2017.

Έως 700€ 19,9%

Έως 1.000€ 23,8%

Έως 1.500€ 32%

Έως 2.000€ 34%

Έως 2.500€ 45%

έως 3.000€ 47%

Η συνεχής φτωχοποίηση και οι δεσμεύσεις από το νέο μνημόνιο του 2017 τουλάχιστον για το ασφαλιστικό δεν δίνουν καμία προοπτική ούτε σε οικονομικό ούτε σε Κοινωνικό περιεχόμενο.

Τα σενάρια της Βαλκανοποίησης της Ελλάδας υλοποιούνται με βίαιο τρόπο.

Οι επιδράσεις των εξωτερικών παραγόντων στην κοινωνική ασφάλιση

Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης είναι ένα σύστημα σε άμεση αλληλεπίδραση με το κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και δημογραφικό περιβάλλον. Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, η οικονομική ισορροπία του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης επηρεάζεται από τους εξής παράγοντες:

αύξηση του ΑΕΠ, αύξηση της απασχόλησης, αύξηση των μισθών, πληθωρισμός, μείωση της θνησιμότητας, αύξηση της γονιμότητας, δημογραφική γήρανση, κυβερνητική πολιτική, αποτελεσματικότητα της διοίκησης και επίπεδο νομιμοποίησης.

Οι σύγχρονες εξελίξεις στην οικονομία και τα δημόσια οικονομικά έχουν διαμορφώσει μια νέα πολύ δυσμενή πραγματικότητα για την κοινωνική ασφάλιση τόσο σε επίπεδο εσόδων (μείωση των εσόδων από εισφορές, μείωση της κρατικής χρηματοδότησης, απώλειες στις αποδόσεις των αποθεματικών), όσο και σε επίπεδο εξόδων (πρόωρες συνταξιοδοτήσεις, επιδόματα ανεργίας, αυξημένο κόστος δανεισμού).

Αναλυτικότερα, από το τέλος του 2009, ως αποτέλεσμα του συνδυασμού της διεθνούς οικονομικής κρίσης και εσωτερικών παραγόντων (ανεξέλεγκτης σπατάλης λίγο πριν τις εκλογές του Οκτωβρίου του 2009), η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει την πιο σοβαρή της κρίση από το 1993, με το υψηλότερο δημόσιο έλλειμμα (αν και κοντά σε αυτό της Ιρλανδίας και του Ην. Βασιλείου), καθώς και το δεύτερο υψηλότερο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ στην ΕΕ. Το δημόσιο έλλειμμα του 2009 έφτασε στο 15,4% του ΑΕΠ. Αυτό, καθώς και τα αυξανόμενα επίπεδα χρέους (στο 127,1% του ΑΕΠ το 2009) οδήγησαν σε υψηλό κόστος δανεισμού, που προκάλεσε μια σοβαρή οικονομική κρίση. Η Ελλάδα προσπαθεί να καλύψει το υπερβολικό δημόσιο έλλειμμά της μέσα σε μια παγκόσμια οικονομική κρίση, με τους πιο δυσμενείς όρους, τεράστια ύφεση που εκτιμάται στο 3,5% για το 2011 και που συνολικά από το 2009 αγγίζει το 10,2% του ΑΕΠ, καθώς και αντίστοιχα μεγάλο δημόσιο έλλειμμα και χρέος: το έλλειμμα εκτιμάται στο 10,5% του ΑΕΠ το 2010 και το δημόσιο χρέος στα 328,6 δισ. ευρώ ή το 142,8% του ΑΕΠ.

Συνοψίζοντας, το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης καλείται να προσφέρει κοινωνική ασφάλιση και προστασία σε ένα εντελώς διαφορετικό εργασιακό περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από τα εξής:

A. Υψηλή ανεργία, που τελευταία μετά την κρίση και απότομα από το 2010 - 2011 ξεπερνά το 26% κατά μέσο όρο του ενεργού οικονομικά πληθυσμού και που πλήττει όλες τις κατηγορίες εργαζομένων. Ιδιαίτερα έντονο είναι το πρόβλημα της μακροχρόνιας ανεργίας που πλήττει τους νέους εργαζόμενους έως 25 ετών, τις γυναίκες και τους ηλικιωμένους εργαζόμενους άνω των 45 ετών.

B. Την εμφάνιση νέων τρόπων οργάνωσης της παραγωγής και την επικράτηση της ευελιξίας στην απασχόληση (υπεργολαβία, ευελιξία ωραρίου απασχόλησης και των αμοιβών, ευέλικτη εξειδίκευση, εποχική απασχόληση).

Γ. Τη συρρίκνωση της πλήρους απασχόλησης, την αύξηση της μερικής και τη διόγκωση της μαύρης και αδήλωτης εργασίας

Δ. Τη μείωση της εξαρτημένης μισθωτής εργασίας και τη στροφή της απασχόλησης προς την αυτοαπασχόληση, ως μία νέα μορφή μισθωτής εργασίας.

Ε. Τη διαμόρφωση νέων συνθηκών ανταγωνισμού και παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, που επιβάλλει τη μείωση του κόστους και συμπιέζει τις αμοιβές και τα κοινωνικά δικαιώματα των εργαζόμενων.

ΣΤ. Τους περιορισμούς του διαχωρισμού των επαγγελμάτων σε ανδρικά και γυναικεία, δηλαδή την όλο και μεγαλύτερη αναζήτηση απασχόλησης από τις γυναίκες σε όλους τους τομείς και την αύξηση του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων.

Ζ. Την εμφάνιση μίας νέας «εφεδρικής στρατιάς εργαζομένων» που σταδιακά δε θα διεκδικεί κανένα σχεδόν κοινωνικό και εργασιακό δικαίωμα, αποτελούμενη από τους χιλιάδες άνεργους και τους χιλιάδες οικονομικούς μετανάστες.

Η. Την πρόωρη συνταξιοδότηση των ηλικιωμένων εργαζομένων για την αποφυγή της ανεργίας που προκαλείται στο πλαίσιο της προσπάθειας αύξησης της παραγωγικότητας και εισαγωγής νέων μεθόδων παραγωγής και νέων τεχνολογιών που απαιτούν νέους εξειδικευμένους εργαζόμενους.

Θ. Την εισαγωγή του νέου προσαρμοσμένου μοντέλου κοινωνικής προστασίας της ελαστικότητας με ασφάλεια (flexicurity), με την αντικατάσταση της βασικής αρχής του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου για παροχή κοινωνικής προστασίας και κοινωνικών δικαιωμάτων σε όλους τους Ευρωπαίους πολίτες.

Ι. Την πολιτική της ενεργού γήρανσης, που προωθεί την παραμονή των άνω

των 55 ετών εργαζομένων για το μεγαλύτερο δυνατό διάστημα, μη γνωρίζοντας τις επιπτώσεις που θα έχει στην εισαγωγή των νέων στην αγορά εργασίας.

. Συμπεράσματα...

Η κοινωνική ασφάλιση βρίσκεται σήμερα αντιμέτωπη με ένα τελείως διαφορετικό πλαίσιο προβλημάτων και συνθηκών που απαιτούν πολλαπλές προσαρμογές τόσο σε επίπεδο λειτουργίας, όσο και σε επίπεδο χρηματοδότησης. Το εξωτερικό περιβάλλον που διαμορφώνεται τόσο σε επίπεδο οικονομίας και αγοράς εργασίας, όσο και σε επίπεδο δημογραφικών εξελίξεων, κάθε άλλο παρά ευνοϊκό είναι τόσο για την οικονομική βιωσιμότητα όσο και για την κοινωνική αποτελεσματικότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

Η σημερινή πολύχρονη οικονομική και κοινωνική κρίση και οι δυσμενείς επιπτώσεις της τόσο σε επίπεδο απασχόλησης, όσο και σε επίπεδο εσόδων για τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης, διαμορφώνουν το πιο δυσμενές κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον για το κοινωνικοασφαλιστικό ισοζύγιο στο επίπεδο των εσόδων (μείωση εισφορών, μείωση κρατικής χρηματοδότησης, μείωση της αποδοτικότητας των επενδύσεων), αλλά και στο επίπεδο των παροχών (αύξηση των συνταξιούχων λόγω μεγάλου αριθμού πρόωρα συνταξιούχων, αύξηση επιδομάτων ανεργίας).

Τα Σ.Κ.Α. στην Ευρωπαϊκή Ένωση και διεθνώς

Η οικονομική κρίση και ύφεση της ευρωπαϊκής οικονομίας και των κρατών-μελών συνοδεύεται από την ένταση της πολιτικής και επιστημονικής συζήτησης για το περιεχόμενο και το χαρακτήρα της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής που θα οδηγήσουν την Ευρώπη στην έξοδο από την κρίση.

Από την άποψη αυτή, οι προοπτικές για επαρκή, βιώσιμα και ασφαλή ευρωπαϊκά συνταξιοδοτικά συστήματα, απαιτείται καταρχήν να προσδώσουν σ' αυτά ένα χαρακτήρα αναβάθμισης του ρόλου και της θέσης τους στη λειτουργία του ευρωπαϊκού οικονομικού και κοινωνικού σχηματισμού, στην κατεύθυνση της οικονομικής βιωσιμότητας και της κοινωνικής αποτελεσματικότητας. Στο πλαίσιο αυτό κεντρικής σημασίας ζητήματα αναδεικνύονται, τόσο τα θεωρητικά, όσο και τα συστημικά λειτουργικά ζητήματα της κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και του ρόλου της στον

ευρωπαϊκό ή εθνικό οικονομικό σχηματισμό.

Η Πράσινη Βίβλος για τα ευρωπαϊκά συνταξιοδοτικά συστήματα αναφέρεται κυρίως, μεταξύ των άλλων, στη διατύπωση των νέων προκλήσεων με βασική κατεύθυνση την «προσαρμογή της εκάστοτε ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής», στην άσκηση της συνταξιοδοτικής πολιτικής από τα κράτη - μέλη, αλλά με ενιαίες, δεσμευτικές αρχές που θα υπερβαίνουν την ισχύουσα μέθοδο ανοιχτού συντονισμού και όχι σε μία επαναδιατύπωση του θεωρητικού υπόβαθρου, του λειτουργικού ρόλου και του στρατηγικού προσανατολισμού του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στην κατεύθυνση αυτή η πρόταση Βαν Ρομπέι-Μπαρόζο (Van Rompuy-Barroso) για το Σύμφωνο Ανταγωνιστικότητας αναφέρει ως σύστημα αξιολόγησης της μακροχρόνιας βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων την παρακολούθηση της εξέλιξης του δημογραφικού παράγοντα και του προσδόκιμου ζωής.

Η αναφορά αυτή σημαίνει ότι εάν ένα συνταξιοδοτικό σύστημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι βιώσιμο, τότε κατά τους συντάκτες της πρότασης θα πρέπει να εφαρμοστούν μέτρα, όπως η μείωση των συντάξεων, η αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης ή ένας συνδυασμός των δύο.

Στο πλαίσιο αυτό, προσπαθώντας να επαναπροσδιορίσουμε το ρόλο της κοινωνικής ασφάλισης, πρέπει να αναφερθούμε και στις διαφοροποιήσεις των προσεγγίσεων της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας που θα αναλύσουμε παρακάτω. Η προσέγγιση αυτή υιοθετεί ένα σύνθετο κοινωνικό-οικονομικό πρίσμα με το οποίο αντιμετωπίζει την κοινωνική ασφάλιση σύμφωνα και τις επιμέρους αρχές της, ενώ οι υπόλοιποι διεθνείς Οργανισμοί (ΟΟΣΑ, ΔΝΤ και Παγκόσμια Τράπεζα), αλλά και η ΕΕ θεωρούν ως πρωταρχικής σημασίας την οικονομική της λειτουργία και την προσεγγίζουν περισσότερο ως έναν οικονομικό και λιγότερο κοινωνικό θεσμό. Επίσης, πρέπει να αναφερθούμε και στις σταδιακές αλλαγές που έχουν επέλθει με το πέρασμα των χρόνων από την έννοια της κοινωνικής ασφάλισης στην αφηρημένη έννοια της κοινωνικής προστασίας και συνεπακόλουθα στις τροποποιήσεις των προτύπων και των αντιλήψεων της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Η αναφορά στα πρότυπα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας θα συμβάλει στο να αναπτύξουμε μια διαφορετική προσέγγιση που θα εστιάζει όχι μονοδιάστατα στην οικονομική

αποτελεσματικότητα, αλλά κυρίως στην κοινωνική αποτελεσματικότητα της κοινωνικής ασφάλισης.

Από την άποψη αυτή, το ενδιαφέρον μας δεν είναι να διατυπωθεί μία μονομερής (ηλικία συνταξιοδότησης, προσδόκιμο όριο ζωής) και διαχειριστική προσέγγιση επαρκών και βιώσιμων συνταξιοδοτικών συστημάτων. Αντίθετα, θεωρούμε ότι η διαχειριστική προσέγγιση αδυνατεί να αντιμετωπίσει τις πολύπλευρες διαστάσεις της μακροχρόνιας βιωσιμότητας και επάρκειας των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Και τούτο γιατί εμπεριέχει ένα σοβαρό «γενετικό» λάθος στη σύλληψη, στα μέσα και τους στόχους, το οποίο συνίσταται στον εσφαλμένο ορισμό του προβλήματος, με την έννοια ότι το πρόβλημα στην επάρκεια και στη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων στην Ευρώπη δεν είναι το προσδόκιμο ζωής και το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης.

Χώρες, χρόνος και είδος παρέμβασης στο συνταξιοδοτικό σύστημα

Αυστρία 2003/2004

Αυστηροποίηση διατάξεων πρόωρης συνταξιοδότησης.

Αύξηση απαιτούμενων ετών ασφάλισης στα 45 έτη για ποσοστό αναπλήρωσης 80% σε ηλικία 65 ετών.

Βουλγαρία 2010

Αύξηση απαιτούμενων ετών ασφάλισης στα 40 για τους άνδρες και στα 37 για τις γυναίκες (μέχρι το 2019) σε ηλικία συνταξιοδότησης 65 και 63 αντίστοιχα (μέχρι το 2021).

Αύξηση κατά 1,8% των εισφορών και ποινικοποίηση της εισφοροδιαφυγής.

Γερμανία 2006

Αύξηση προβλεπόμενης ηλικίας συνταξιοδότησης από 65 σε 67 έτη (μέχρι το 2012).

Δανία 2006

Αύξηση ορίων ηλικίας πρόωρης συνταξιοδότησης από 60 σε 62 έτη (την περίοδο 2019-2022).

Αύξηση προβλεπόμενης ηλικίας συνταξιοδότησης από 65 σε 67 έτη (την περίοδο 2024-2027).

Εσθονία 2010

Αύξηση προβλεπόμενης ηλικίας συνταξιοδότησης στα 65 έτη για άνδρες και γυναίκες (την περίοδο 2017-2026).

Ισπανία 2010.

Συμφωνία κοινωνικών εταίρων για συνολική συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση που θα υιοθετηθεί από το Κοινοβούλιο.

Αύξηση προβλεπόμενης ηλικίας συνταξιοδότησης στα 67 έτη (την περίοδο 2013-2027).

Αύξηση ορίων ηλικίας πρόωρης συνταξιοδότησης από 61 σε 63 έτη για ασφαλισμένους με τουλάχιστον 33 έτη ασφάλισης.

Αύξηση των συντάξιμων ετών (βάση υπολογισμού σύνταξης) σε 25.

Κίνητρα απασχόλησης συνταξιούχων.

Γαλλία 2010

Αύξηση ορίων ηλικίας πρόωρης συνταξιοδότησης από 60 σε 62 έτη.

Αύξηση προβλεπόμενης ηλικίας συνταξιοδότησης από 65 σε 67 έτη.

Επιδότηση επιχειρήσεων που απασχολούν εργαζόμενους άνω των 55 ετών.

Ουγγαρία 2010

Μεταρρύθμιση του δεύτερου πυλώνα συντάξεων που είναι υποχρεωτικός και ιδιωτικός.

Από το 2011 οι εργαζόμενοι επιλέγουν αν θα εξακολουθήσουν να ασφαλίζονται στον ιδιωτικό πυλώνα (χάνοντας την εγγύηση για μελλοντική κρατική σύνταξη) ή αν θα επιστρέψουν στο δημόσιο σύστημα συνταξιοδότησης.

Από το 2011 οι γυναίκες δικαιούνται πρόωρη συνταξιοδότηση με 40 έτη ασφάλισης.

Ιταλία 1995-2010

Μετατροπή του συστήματος σε καθορισμένων εισφορών νοητής κεφαλαιοποίησης.

Αύξηση προβλεπόμενης ηλικίας συνταξιοδότησης από 60 σε 65 έτη για τις γυναίκες από το 2012.

Αναθεώρηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης ανάλογα με το προσδόκιμο ζωής από το 2015.

Ρουμανία 2010

Ο στόχος του ΔΝΤ για μείωση των συντάξεων κατά 15% κρίθηκε αντισυνταγματικός.

Αύξηση προβλεπόμενης ηλικίας συνταξιοδότησης στα 63 έτη για τις γυναίκες (μέχρι το 2030) και στα 65 για τους άνδρες (μέχρι το 2015).

Αύξηση απαιτούμενων ετών ασφάλισης στα 35 για τις γυναίκες (μέχρι το 2030) και στα 35 για τους άνδρες (μέχρι το 2015).

Εισαγωγή εισφοράς 5,5% υπέρ της ασφάλισης υγείας για κάθε σύνταξη άνω των 740 RON.

Μάλτα 2006

Αύξηση προβλεπόμενης ηλικίας συνταξιοδότησης από 1 έως 4 έτη ανάλογα με την ηλικία του ασφαλισμένου.

Ολλανδία 2010

Αύξηση προβλεπόμενης ηλικίας συνταξιοδότησης το 2020 από 65 σε 66.

Νορβηγία 2001-2010

Εισαγωγή νέου μοντέλου κοινωνικής ασφάλισης από το 2011 για στενότερη σύνδεση των ετών ασφάλισης με την κεφαλαιοποίηση συνταξιοδοτικού δικαιώματος.

Ελαστικό όριο ηλικίας συνταξιοδότησης από τα 62 έτη με επιβράβευση όσων εργάζονται μέχρι τα 67 έτη

Κύπρος 2010

Αύξηση εισφορών ανά πενταετία μέχρι το 2039.

Ιρλανδία 2010

Μειώσεις συντάξεων δημοσίου 4% κατά μέσο όρο για τους συνταξιούχους άνω των 12.000 ευρώ.

Για τους νέους δημόσιους υπαλλήλους βάση υπολογισμού της σύνταξης θα είναι όλος ο εργασιακός βίος.

Αύξηση προβλεπόμενης ηλικίας συνταξιοδότησης από 65 σε 66 έτη.

Φορολόγηση εφάπαξ άνω ενός ποσού.

Πορτογαλία 2006-2010

Αύξηση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης ανάλογα με το προσδόκιμο ζωής.

Ποινές για συνταξιοδότηση πριν τα 65 έτη.

Σταδιακός υπολογισμός της σύνταξης με βάση τα εισοδήματα όλου του εργασιακού βίου.

Αύξηση εισφοράς δημοσίων υπαλλήλων κατά 1%.

Σλοβακία 2010

Κατάργηση καταβολής σύνταξης σε όσους εργάζονται ακόμα στο δημόσιο τομέα.

Μεγάλη Βρετανία 2010

Συσχετισμός αυξήσεων στη βασική δημόσια σύνταξη ανάλογα με το εισόδημα του συνταξιούχου.

Επιτάχυνση της αύξησης των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης στα 66 για άνδρες και γυναίκες.

Κατάργηση φοροαπαλλαγών για εισφορές των ασφαλισμένων με υψηλά εισοδήματα.

Τα επίσημα όρια συνταξιοδότησης στα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

Χώρα	Ανδρες	Γυναίκες	Παρατηρήσεις
Ιρλανδία	66	66	
Ιταλία	66	64	
Πορτογαλία	66	66	
Ισπανία	65 +3μ	65 +3μ	Σταδιακή αύξηση στα 67 έως το 2027
Γερμανία	65 +3μ	65 +3μ	Σταδιακή αύξηση στα 67 έως το 2029
Γαλλία	65	65	Σταδιακή αύξηση στα 67 έως το 2023
Ολλανδία	65 +3μ	65 +3μ	Σταδιακή αύξηση στα 67 έως το 2024
Πολωνία	65 +7μ	60 +7μ	67 για άνδρες έως το 2020 και εξίσωση ορίων γυναικών έως το 2040
Βέλγιο	65	65	
Βρετανία	65	62 +4μ	65 για γυναίκες έως το 2018. 68 έως το 2046 και για τα δύο φύλα
Κύπρος	65	65	
Δανία	65	65	
Αυστρία	65	60	
Λουξεμβούργο	65	65	
Ρουμανία	65	60	
Βουλγαρία	64 +4μ	61 +4μ	
Σλοβενία	64 +4μ	64 +4μ	
Φινλανδία	62-68	62-68	Ανάλογα με επάγγελμα-ταμείο. Εθνική κατώτατη σύνταξη στα 65 έτη.
Σουηδία	61-67	61-67	
Εσθονία	63	63	Σταδιακή αύξηση στα 65 έως το 2023
Λιθουανία	63,2	61,4	Σταδιακή αύξηση στα 65 έως το 2026
Μάλτα	62	62	

Στο πλαίσιο αυτό, αναδεικνύονται στο επίπεδο των συνταξιοδοτικών επιλογών και προτεραιοτήτων τα εξής:

- είναι δυνατόν να ομιλούμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση για συνταξιοδοτικές παροχές που εξασφαλίζουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, όταν την τελευταία εικοσαετία με τις αλληπάλληλες νομοθετικές παρεμβάσεις στα κράτη-μέλη, καταβλήθηκε προσπάθεια περιορισμού της δημόσιας χρηματοδότησης με τη συρρίκνωση του επιπέδου των παροχών;
- είναι δυνατόν ένα τόσο σοβαρό οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό ζήτημα που αφορά τρεις γενεές (συνταξιούχοι, ασφαλισμένοι, νέες γενεές) να αντιμετωπίζεται ως δημοσιονομικό ζήτημα και ως ζήτημα εσόδων -δαπανών;
- είναι δυνατόν το ζήτημα ανεύρεσης νέων πόρων για το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης να μην εμπεριέχεται στις αναπτυξιακές πολιτικές, στις πολιτικές απασχόλησης στην αναδιανομή του εισοδήματος, στην παραγωγικότητα της εργασίας και στο φορολογικό σύστημα;
- είναι δυνατόν η σταδιακή αύξηση του προσδόκιμου ορίου ζωής του πληθυσμού να συνοδεύεται από αυτόματη αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης αδιαφορώντας για την έκρηξη της ανεργίας των νέων; Δηλαδή όταν τα παιδιά που γεννήθηκαν το 2000 θα πεθάνουν το 2090 ή το 2095, με την επικρατούσα λογική της Πράσινου Βίβλου το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης θα φθάσει στα 70 ή στα 75 έτη;
- είναι δυνατόν ένα συνταξιοδοτικό σύστημα από τη φύση και το χαρακτήρα του διαγενεακής αλληλεγγύης να μετεξελίσσεται από τις νομοθετικές παρεμβάσεις στα κράτη-μέλη σε συνταξιοδοτικό σύστημα σύγκρουσης των γενεών;
- είναι δυνατόν στις αρχές του 21ου αιώνα στην Ευρωπαϊκή Ένωση να μη σχεδιάζεται η μετεξέλιξη των εθνικών συνταξιοδοτικών συστημάτων σ' ένα ολοκληρωμένο σύστημα ευρωπαϊκής πολιτικής;
- είναι δυνατόν, ενώ για παράδειγμα στην Ελλάδα, την περίοδο 2010-2060 ο αριθμός των συνταξιούχων θα αυξηθεί κατά 70%, να προβλέπεται (Δ.Ν.Τ., Ε.Ε., ΕΚΤ) ότι την ίδια περίοδο η αύξηση των συνταξιοδοτικών δαπανών δε θα είναι μεγαλύτερη του 2,5%, μετατρέποντας σταδιακά τη συνταξιοδοτική παροχή σε συνταξιοδοτικό βοήθημα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων;

Κατά συνέπεια εάν το ζήτημα των συνταξιοδοτικών συστημάτων και των συνταξιοδοτικών προτεραιοτήτων και επιλογών στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν επανεξεταστεί στις νέες συνθήκες της κρίσης και μετά την κρίση συνθετικά και ολιστικά, τότε θα είμαστε μάρτυρες μίας κοινωνικοασφαλιστικής πολιτικής διεύρυνσης των κοινωνικών ανισοτήτων και του κοινωνικού ελλείμματος.

οι νέοι ασφαλιστικοί νόμοι στην Ελλάδα υπό το πρίσμα των διεθνών και ευρωπαϊκών εξελίξεων

Οι επιλογές των Νόμων 3863 και 3865 του 2010, 4024/12, 4051/12, 4093/12 4336/2015, 4387/2016 και 4472/2017 μαζί με πολλαπλές ενδιάμεσες παρεμβάσεις διαμορφώνουν ένα τοπίο κοινωνικής προστασίας σύμφωνα με τις γενικές κατευθύνσεις της ΕΕ, της Παγκόσμιας Τράπεζας και του ΔΝΤ και αποστασιοποιούνται ξεκάθαρα από την πορεία ενίσχυσης του κοινωνικού κράτους που επιτάσσει η ΔΟΕ.

Και μόνο το γεγονός ότι έχει τεθεί ζήτημα για το αν πληρούνται τα κατώτατα όρια παροχών της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 102 (μίας διεθνούς σύμβασης που φιλοδοξούσε να θέσει ελάχιστα όρια για τον ανεπτυγμένο και τον αναπτυσσόμενο κόσμο μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο το 1952),

αρκεί να αντιληφθούμε ότι η δημόσια συζήτηση για την κοινωνική αποτελεσματικότητα του κράτους γυρίζει 60 χρόνια πίσω, αναιρώντας κοινωνικές διεκδικήσεις δεκαετιών.

Εντούτοις, πολλές από τις βασικές παραδοχές της ΔΟΕ για τη λύση του προβλήματος οικονομικής βιωσιμότητας είναι κομβικής σημασίας για την αντίκρουση των λύσεων που προκρίθηκαν με τους νέους ασφαλιστικούς νόμους στην Ελλάδα. Μας επιτρέπουν να αναδείξουμε τον αδιέξοδο χαρακτήρα της δημοσιονομικής στρατηγικής του Συμφώνου για το Ευρώ και του νέου ασφαλιστικού που επιτάσσουν οι συνταξιοδοτικές δαπάνες να αυξηθούν το πολύ κατά 2,5% του ΑΕΠ μέχρι το 2060, ενώ προβλέπεται ότι οι συνταξιούχοι θα έχουν αυξηθεί κατά 70%.

Οι νέοι ασφαλιστικοί νόμοι επιφυλάσσουν για το Κράτος το ρόλο του εγγυητή, μόνο που στην πραγματικότητα αυτό που εγγυάται είναι η ατροφία και η συρρίκνωση του ασφαλιστικού μας συστήματος.

Ενώ τονίζουν ότι «το Δημόσιο εγγυάται τη βιωσιμότητα του Ασφαλιστικού

Συστήματος της χώρας με σκοπό τη διασφάλιση αξιοπρεπούς σύνταξης για κάθε δικαιούχο» (δική μας η υπογράμμιση), οι πολλαπλές και πολλαπλασιαστικές μειώσεις συντάξεων -σε πλήρη αντίθεση με τις θέσεις της ΔΟΕ- θυσιάζουν το αξιοπρεπές επίπεδο των παροχών στο όνομα μιας οικονομικής βιωσιμότητας χωρίς μακροπρόθεσμη πνοή.

Συμπληρωματικά, οι παραμετρικές αλλαγές που καθιστούν απαγορευτική την πλήρη σύνταξη σε νέους εργαζόμενους, καθιστώντας την προστασία γήρατος αλυσιτελή (πρόβλεψη 40 ελάχιστων ετών ασφάλισης, τη στιγμή που ο μέσος όρος ασφάλισης στην ελληνική αγορά εργασίας είναι 25 έτη), προκύπτουν ως λογική κατάληξη της εγκατάλειψης των μηχανισμών χρηματοδότησης του ασφαλιστικού συστήματος και της άρνησης αναζήτησης νέων πόρων. Ως εκ τούτου, δεν συμβάλλουν (όπως και οι αντίστοιχες νομοθετικές παρεμβάσεις που έγιναν στα κράτη-μέλη την 27ετία 1990 - 2017 στην αποκατάσταση της βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Αντίθετα, σε πλήρη σύμπνοια με τους στρατηγικούς στόχους της Πράσινης Βίβλου για τις συντάξεις και το Σύμφωνο για το Ευρώ, καταργούνται δομικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής ασφάλισης, δεδομένου ότι:

- α. πλήττεται η λογική αναπλήρωσης εισοδήματος, μέσω του συνυπολογισμού όλου του εργασιακού βίου σταδιακά και όχι μόνο των τελευταίων (συντάξιμων) μισθών.
- β. αντικαθίσταται το σύστημα καθορισμένων παροχών με το απορριπτέο και από τη Δ.Ο.Ε. σύστημα καθορισμένων εισφορών,
- γ. αναιρείται ο κοινωνικός και αλληλέγγυος επιμερισμός κινδύνων από τη στιγμή που για την αναλογική σύνταξη - και εφεξής για τις επικουρικές - θα εφαρμόζεται εξατομικευμένη κεφαλαιοποίηση, η οποία είναι μεν νοητή, αλλά η επιρροή της στην ιδιωτικοποίηση των κινδύνων της αγοράς εργασίας είναι καθ' όλα πραγματική.

Με αφετηρία αυτά τα δεδομένα και ιδιαίτερα στις σημερινές συνθήκες της οικονομικής κρίσης στην Ευρώπη, επιβάλλεται ο κεντρικός στόχος της οικονομικής βιωσιμότητας και της κοινωνικής αποτελεσματικότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση να επιτευχθεί μεταξύ άλλων, με την:

α) θεσμική προώθηση της ευρωπαϊκής πολιτικής απασχόλησης και γενικότερα της κοινωνικής πολιτικής,

β) ανεύρεση νέων πόρων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο για τη χρηματοδοτική διαχείριση των νέων προκλήσεων (π.χ. γήρανση του πληθυσμού, ανεργία, φτώχεια, κοινωνικός αποκλεισμός κ.λπ.) και γ) προώθηση οργανωτικών, λειτουργικών, χρηματοδοτικών και συνταξιοδοτικών επιλογών συγκρότησης του ευρωπαϊκού συνταξιοδοτικού συστήματος, ως τμήματος του ευρωπαϊκού συστήματος κοινωνικής πολιτικής.

Διαφορετικά, ο οποιοσδήποτε άλλος προσανατολισμός της κοινωνικοασφαλιστικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θα αποδειχθεί εκτός χρόνου, εκτός προσδοκιών και βεβαιοτήτων στις αρχές του 21ου αιώνα για τους ασφαλισμένους, τους συνταξιούχους και το συνταξιοδοτικό σύστημα στην Ευρώπη. Σε μία τέτοια προοπτική θα είμαστε μάρτυρες αποδόμησης του «κοινωνικού» και του «συλλογικού» σε όφελος του «ατομικού», υπονόμησης της βιωσιμότητας, συρρίκνωσης της κοινωνικής αποτελεσματικότητας και έλλειψης της φερεγγυότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι νέοι ασφαλιστικοί νόμοι

Το νέο ασφαλιστικό σύστημα απαρτίζεται από το συνδυασμό των συμπληρωματικών πρόσφατων νομοθετικών προβλέψεων, τα οποία προβλέπονται σε τέσσερα βασικά νομοθετήματα, δηλαδή τους παρακάτω τους νόμους:

- Ν. 3845/2010: Πρόκειται για το νόμο υιοθέτησης του Μηχανισμού Στήριξης (Μνημόνιο), της συμφωνίας μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Στη συμφωνία αυτή, αποκρυσταλλώνονται οι μακροπρόθεσμοι δημοσιονομικοί στόχοι του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος και οι βασικές κατευθύνσεις της μεταρρύθμισης.

Ανεξάρτητα από το εάν η συμφωνία αυτή όσον αφορά το ασφαλιστικό είναι αντικείμενο έξωθεν επιβολής, με αφορμή τη δανειοδότηση του ελληνικού κράτους ή υιοθέτηση προεκλογικών πολιτικών θέσεων, ο Μηχανισμός Στήριξης αποτελεί αναμφίβολα πυξίδα για τις μεταρρυθμίσεις που ακολούθησαν αλλά και για όσες εκκρεμούν. Ως εκ τούτου τα επιμέρους νομοθετήματα που έπονται του 3845/2010 κρίνονται πολιτικά ως προς την τήρηση των γενικών

κατευθύνσεων που θέτει.

- Ν. 3847/2010: Πρόκειται για τον νόμο που υιοθετήθηκε ταυτόχρονα με το Μηχανισμό Στήριξης και προέβλεπε τη μείωση/κατάργηση της 13ης και 14ης σύνταξης με προσωρινό χαρακτήρα, προσωρινότητα που μετέπειτα καταργήθηκε.
- Ν. 3863/2010: Πρόκειται για το βασικό νομοθέτημα της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης που συγκεκριμενοποιεί τις προβλέψεις του Μηχανισμού Στήριξης για τα ασφαλιστικά ταμεία και τους ασφαλισμένους που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
- Ν. 3865/2010: Πρόκειται για το βασικό νομοθέτημα της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης που συγκεκριμενοποιεί τις προβλέψεις του Μηχανισμού Στήριξης για τα ασφαλιστικά ταμεία και τους ασφαλισμένους του Δημοσίου που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Οικονομικών και οι προβλέψεις του ακολουθούν το πρότυπο των ρυθμίσεων του Ν. 3863/2010, ν. 4336/2015 αύξηση των ορίων ηλικίας, ν.4387/2016 νέος επώδυνος τρόπος υπολογισμού της σύνταξης, ν.4472/2017, 4^ο μνημόνιο και φτωχοποίηση για όλους από τώρα και ιδιαίτερα μετά το 2019.

Οι εγγυήσεις του κράτους για τη βιωσιμότητα του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης

Το κράτος υποχρεούται να συμμετέχει στην τακτική χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα.

Η συνταγματική πρόβλεψη

Το ελληνικό σύνταγμα θεμελιώνει την κοινωνική ασφάλιση στο άρθρο 22 παρ. 5 όπου ορίζεται ότι:

«Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει».

Η μέριμνα του Κράτους συνίσταται στην ευθύνη του να εποπτεύει τη λειτουργία και τη χρηματοδότηση του ασφαλιστικού συστήματος.

Το κράτος διαμορφώνει την οικονομική και διοικητική οργάνωση του ασφαλιστικού συστήματος, αποφασίζει το ύψος των οφειλόμενων ασφαλιστικών εισφορών και το μηχανισμό είσπραξής τους.

Το Κράτος εμπλέκεται πολλαπλά στο ασφαλιστικό σύστημα, ιδίως θέτοντας του κανόνες για την οργάνωση και λειτουργία του, καθορίζοντας το πλαίσιο

διαχείρισής του και αναλαμβάνοντας την ευθύνη είσπραξης των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

Από τις παραπάνω αρμοδιότητες προκύπτει και η ευθύνη του κρατικού προϋπολογισμού να εγγυάται τη βιωσιμότητα, να καλύπτει τα ελλείμματα που προκύπτουν και να συμμετέχει (ως τρίτο μέρος μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων) στην τακτική χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Αντίστοιχα, για την κοινωνική πρόνοια σε όσους μένουν ακάλυπτοι από την κοινωνικοασφαλιστική προστασία προβλέπεται στο άρθρο 21 παρ. 3 του Συντάγματος ότι «το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων». Με τον τρόπο αυτό το κράτος εγγυάται ένα ελάχιστο επίπεδο κοινωνικής πρόνοιας για όλους τους πολίτες που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις κάλυψης από το ασφαλιστικό σύστημα.

Η ρύθμιση του νέου ασφαλιστικού

«Το κράτος εγγυάται τη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος με σκοπό την εξασφάλιση σύνταξης για κάθε δικαιούχο».

Η συγκεκριμένη διατύπωση προέκυψε κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου στη Βουλή, οπότε και διατυπώθηκαν σοβαρές επιφυλάξεις για την αποχώρηση του κράτους από τις δεσμεύσεις του 2002 για συμμετοχή στην τριμερή χρηματοδότηση, από τις μεγάλες μειώσεις στο ύψος των παροχών, από τη νέα αρχιτεκτονική των συντάξεων, αλλά και από τους ασφυκτικούς δημοσιονομικούς περιορισμούς που θέτει ο Μηχανισμός Στήριξης.

Το γεγονός ότι βάσει του Νόμου 3863/2010 το κράτος εγγυάται τη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης δεν προσφέρει επί της ουσίας επιπρόσθετες ευθύνες έναντι του συστήματος, αλλά απλά επαναλαμβάνει μία από τις βασικές υποχρεώσεις του κράτους, η οποία έχει συνταγματική και υπερνομοθετική ισχύ.

Το ζήτημα της εξασφάλισης της βιωσιμότητας δεν εξηγεί παρά μόνο σχηματικά το πρόβλημα υποχρηματοδότησης ενός ασφαλιστικού συστήματος. Ένα σύστημα μπορεί να είναι αρκετά εύκολα βιώσιμο, εάν μειώνονται με αυτοματοποιημένο τρόπο οι δαπάνες κάθε φορά που υπάρχει οποιοδήποτε πρόβλημα χρηματοδοτικής ανισορροπίας.

Η βιωσιμότητα ενός ασφαλιστικού συστήματος έχει επομένως ουσιαστικό αντίκρισμα μόνο όταν συνδυάζεται με παροχές επαρκούς κοινωνικής

αποτελεσματικότητας.

Αντίθετα, η οικονομική βιωσιμότητα ενός ατροφικού συστήματος με ελάχιστες παροχές και ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς δεν μπορεί να είναι στο ύψος των προσδοκιών των ασφαλισμένων. Πρέπει δηλαδή να τονιστεί ότι όταν η οικονομική βιωσιμότητα συνίσταται στη συστηματική μείωση των παροχών και ελάχιστα στην αύξηση των εσόδων, τότε η κοινωνική αποτελεσματικότητα και η αξιοπρεπής διαβίωση χάνουν το νόημά τους.

Το συγκεκριμένο άρθρο θέτει ρητά ως σκοπό της βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης τη διασφάλιση αξιοπρεπούς σύνταξης για κάθε δικαιούχο, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης δεν μπορεί να επιτευχθεί όταν είναι δομικά προβληματική η οικονομική κατάσταση του ασφαλιστικού συστήματος.

Αντί όμως να αναγνωρίσει ο νόμος ότι είναι απαραίτητο να στηρίξουμε ταυτόχρονα, συνδυαστικά και ισομερώς τον οικονομικό στόχο με την κοινωνική του λειτουργία, η επιλογή που γίνεται είναι αυτή της υποταγής των κοινωνικών στόχων στις οικονομικές ανάγκες, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η αλληλεπίδρασή τους.

Η αξιοπρέπεια των παροχών είναι ένας στόχος που δεν εγγυάται το κράτος. Το κράτος βάσει του συγκεκριμένου άρθρου εγγυάται μόνο την οικονομική βιωσιμότητα, ενώ οι αξιοπρεπείς παροχές μένουν ένας αμφίβολος διακηρυκτικός σκοπός. Αφού εξετάσουμε τις επιμέρους ρυθμίσεις του νέου ασφαλιστικού, θα δούμε ότι στην εφαρμογή του υιοθετεί μια πολιτική κατά την οποία τα οικονομικά του συστήματος ρυθμίζονται πάντοτε ετεροβαρώς σε βάρος της αποτελεσματικότητας των δαπανών και με εγκατάλειψη των πόρων του.

Όπως αναφέρεται σε κάθε μελέτη και έκθεση φορέων και οργανισμών «προτεραιότητα έχει η βιωσιμότητα του συστήματος, ενώ το αξιοπρεπές των συντάξεων θα προκύψει ως παράγωγο αποτέλεσμα της οικονομικής βιωσιμότητας... Εάν, επομένως, οι οικονομικές δυνατότητες του υφιστάμενου συστήματος επιβάλλουν τη μείωση των συντάξεων, αυτή μπορεί να διαφοροποιήσει το αξιοπρεπές τους επίπεδο».

Οι δομικές αλλαγές

Η νέα αρχιτεκτονική των συντάξεων στοχεύει στη σταδιακή, αλλά και ριζική αλλαγή:

- του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη σύνταξη,
- του τρόπου με τον οποίο υπολογίζουμε τη σύνταξη,
- τις πηγές χρηματοδότησης της σύνταξης.

Θα παρατηρήσουμε, δηλαδή, ότι η αλλαγή από την κύρια - επικουρική σύνταξη, στο δίπολο αναλογική - βασική, προϋποθέτει καταρχήν ένα ριζικά διαφορετικό τρόπο υπολογισμού της σύνταξης σε συνδυασμό με το διαφορετικό καταμερισμό της υποχρέωσης χρηματοδότησης.

Εντέλει, θα είμαστε σε θέση να συμπεράνουμε το γεγονός ότι η νέα δομή σύνταξης, ο νέος τρόπος υπολογισμού και η διαφορετική χρηματοδότηση καταλήγουν σε μία θεμελιακά διαφορετική μετατόπιση των στόχων συνταξιοδοτικής πολιτικής, τη μετάβαση από ένα μοντέλο καθορισμένων παροχών αναπλήρωσης εισοδήματος τελευταίων μισθών σε ένα μοντέλο καθορισμένων εισφορών ατομικής κεφαλαιοποίησης εισοδημάτων από όλο τον εργασιακό βίο.

Δηλαδή την όλο και μεγαλύτερη συρρίκνωση των παροχών στα όρια της επιβίωσης για τους περισσότερους, την εξαφάνιση των λεγόμενων <<ρετιρέ>> άσχετα με τα έτη ασφάλισης και τις εισφορές και την ισοπέδωση προς τα κάτω με βίαιο και άδικο τρόπο.

Στοιχεία για την ενότητα αυτή είναι από διάφορες πηγές, φορείς, καθώς και από εκθέσεις του Ι.Ν.Ε. Γ.Σ.Ε.Ε.

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΣΤΑ ΕΛ-ΤΑ - (τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ) - ΕΙΔΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ – ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ - ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ – ΠΛΗΡΗΣ ΚΑΙ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗ – ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ – ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ – ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΧΗΡΕΙΑΣ, ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ – ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ

ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΤΟ ΝΕΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΜΕΤΑ ΤΟ Ν. 4336/2015

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

Με τις διατάξεις του ν. 4336/2015, από 1.1.2022, θεσπίζονται ως όρια ηλικίας συνταξιοδότησης για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος πλήρους σύνταξης λόγω γήρατος για κάθε κατηγορία ασφαλισμένων, των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας της Ελλάδος, το 62ο έτος της ηλικίας (με 40 έτη ή 12.000 ημέρες ασφάλισης) και το 67ο έτος της ηλικίας (με 4.500 ημέρες ή 15 έτη ασφάλισης), με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 11 του ν. 3863/2010 (Α` 115).

Επίσης, από 1.1.2022, θεσπίζεται ως όριο ηλικίας συνταξιοδότησης για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος, όπου αυτή προβλέπεται σύμφωνα με τις ισχύουσες γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας της Ελλάδος, το 62ο έτος της ηλικίας με 4.500 ημέρες ή 15 έτη ασφάλισης.

- **Επιπλέον, με τις κοινοποιούμενες διατάξεις και την σχετική εγκύκλιο για ειδικά ταμεία (τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ) όπου είναι ασφαλισμένοι και οι εργαζόμενοι στα ΕΛ-ΤΑ, πάνω στη οποία βασίζεται η εργασία μας, προβλέπεται ότι:**

A) Για όσους είχαν θεμελιώσει (είχαν, δηλαδή, τόσο τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης όσο και την ηλικία - όπου αυτή προβλέπονταν) δικαίωμα πλήρους ή μειωμένης συνταξιοδότησης λόγω γήρατος πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 (δηλαδή μέχρι και 18/8/2015), εξακολουθούν να ισχύουν οι προϋποθέσεις όπως ίσχυαν σύμφωνα με το προγενέστερο του ν. 4336/2015 νομοθετικό πλαίσιο και μπορούν, επομένως, να ασκήσουν το δικαίωμά τους οποτεδήποτε.

Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση που ασφαλισμένος/η έχει θεμελιώσει δικαίωμα μειωμένης σύνταξης μέχρι και την 18/8/2015, το δικαίωμα αυτό αφορά μόνον τη μειωμένη σύνταξη, ενώ για τη θεμελίωση δικαιώματος πλήρους συνταξιοδότησης ο ασφαλισμένος/η ασφαλισμένη αυτός/ή θα πρέπει να αναζητήσει την ηλικία συνταξιοδότησης που προκύπτει από τις διατάξεις του ν. 4336/2015.

Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των ασφαλισμένων στα τ. Ειδικά Ταμεία πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 είναι οι προβλεπόμενες γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις για τους ασφαλισμένους των τ. Ειδικών Ταμείων όπως ίσχυαν την 18/8/2015 μετά και την έναρξη ισχύος του ν. 4093/2012. (άρθρο πρώτο της Υποπαραγράφου ΙΑ.4).

Τι σημαίνει θεμελιωμένο δικαίωμα

Θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα υπάρχει όταν έχει συμπληρωθεί ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης ή και το όριο ηλικίας όπου και όταν απαιτείται και ο ασφαλισμένος μπορεί να πάρει άμεσα σύνταξη άσχετα αν ασκήσει το δικαίωμά του τότε ή αργότερα, όπως:

Χ.Ο.Η. με την 35ετία μέχρι 18/8/2015 για τους πριν το 1983 ασφαλισμένους. Έτη ασφάλισης ή και ηλικία από 19/8/2015 και μετά, για όλες τις κατηγορίες όπου απαιτείται, γιατί μπορεί να έχει συμπληρωθεί μία από τις δύο προϋποθέσεις, η ηλικία πρώτα και μετά τα έτη ασφάλισης ή τα έτη ασφάλισης πρώτα και αναμένεται η ηλικία.

Όταν λοιπόν συμπληρωθούν και οι δύο προϋποθέσεις, έτη ασφάλισης και ηλικία, τότε υπάρχει θεμελιωμένο δικαίωμα και ο ασφαλισμένος συνταξιοδοτείται εάν το επιθυμεί.

Παράδειγμα θεμελιωμένου δικαιώματος

Με την 35ετία το 2017, ηλικία συνταξιοδότησης 59,6 μήνες για τους πριν το 1983.

Εάν ο ασφαλισμένος έχει συμπληρώσει την ηλικία αυτή μπορεί να συνταξιοδοτηθεί (πάντα συμπληρωμένη η απαιτούμενη ηλικία).

Με την 35ετία από 1/1/2013 και μετά, απαιτείται να συνυπάρχουν τόσο τα έτη ασφάλισης, 40 όσο **και** η ηλικία των 62 **για τους μετά το 1983** ασφαλισμένους για να πάρουν πλήρη σύνταξη εκτός από τις ειδικές κατηγορίες, όπως γυναίκες με ανήλικο κ.λ.π..

ΚΑΤΟΧΥΡΩΜΕΝΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ

Σε διαφορετική περίπτωση, δηλ. όταν υπάρχει η μια προϋπόθεση πρώτα, έτη ασφάλισης ή ηλικία και εφόσον απαιτείται και η δεύτερη προϋπόθεση, τότε έχουμε το λεγόμενο κατοχυρωμένο δικαίωμα που σημαίνει ότι ο ασφαλισμένος όταν συμπληρώσει και την δεύτερη προϋπόθεση τότε αποκτά δικαίωμα συνταξιοδότησης αλλά πάντα σε συνδυασμό με το τι απαιτείται πρώτα όπως αναφέρεται σε κάθε περίπτωση στους πίνακες.

Παραδείγματα

Εργαζόμενος στα ΕΛ-ΤΑ ασφαλισμένος πριν το 1983, 58 ετών το 2017 και συμπληρώνει το ίδιο έτος την 35ετία (με πλασματικά ή πραγματικά έτη).

Έχει κατοχυρώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης όταν συμπληρώσει την ηλικία 59 + 6 μήνες.

Ασφαλισμένος μετά το 1983, με 40 έτη ασφάλισης (37 πραγματικά και 3 πλασματικά) το 2020, που θα είναι τότε 60 ετών με την 35ετία από 1/1/2013 και μετά, θα πάρει πλήρη σύνταξη όταν συμπληρώσει την ηλικία των 62 ετών. Έχει δηλ. την μία προϋπόθεση (κατοχύρωση με έτη ασφάλισης) και αναμένει

την απαραίτητη ηλικία των 62 ετών και θα έχει σύνολο 42 έτη ασφάλισης.

Έχει μεν τα απαιτούμενα έτη ασφάλισης αλλά αναμένει την ηλικία.

Εάν ήταν τότε 62 ετών δηλ. έχει την ηλικία – κατοχυρωμένο δικαίωμα – μπορεί να αναγνωρίσει τόσα έτη όσα απαιτούνται για να συμπληρώσει τα 40 και μπορεί να συνταξιοδοτηθεί άμεσα.

Με λιγότερα από 40 έτη ασφάλισης στην ηλικία αυτή για τους μετά το 1983 ασφαλισμένους, δίνεται μόνο μειωμένη σύνταξη και πλήρης στα 67.

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΣΤΑ ΕΛ-ΤΑ (ΤΑΠ-ΟΤΕ)

ΤΑ ΝΕΑ ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ (ν. 4336/2015 - ειδικά ταμεία ΔΕΚΟ)

1. ΠΑΛΑΙΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ ΕΩΣ 31/12/1992

2. ΝΕΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΙΚΑ ΑΠΟ 1/1/1993 ΚΑΙ ΜΕΤΑ

Για να κατανοήσετε το μέγεθος των ανατροπών στα όρια ηλικίας αλλά και για να κάνετε χρήση της προηγούμενης ηλικίας που αποχωρούσατε ως αφετηρία, στην εργασία μας έχουμε και το παλιό καθεστώς που ισχύει ακόμα για όσους πρόλαβαν να θεμελιώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 18/8/2015 **ή την ηλικία που θα αποχωρούσατε και να την κάνετε χρήση ως αφετηρία** σύμφωνα με τους πίνακες με τα νέα όρια ηλικίας όπως διαμορφώθηκαν και ισχύουν από 19/8/2015 και μετά όπου αυτό είναι προϋπόθεση.

Ειδικότερα, για τους ασφαλισμένους των πρώην Ειδικών Ταμείων και Κλάδων Κύριας Ασφάλισης, **τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ (εργαζόμενοι και στα ΕΛ-ΤΑ)**, που υπάγονται στις προαναφερόμενες διατάξεις, ισχύουν τα επόμενα:

ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ Χ.Ο.Η. (Χωρίς Όριο Ηλικίας)

1. Σε κάθε περίπτωση, όπου για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος δεν προβλεπόταν όριο ηλικίας παρά μόνο χρόνος ασφάλισης, **(π.χ. 35ετία για άνδρες/γυναίκες άγαμες/χήρες/διαζευγμένες ασφαλισμένους πριν το 1983)**, η σταδιακή αύξηση αρχίζει **από το 58ο έτος** όταν ο ελάχιστος απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι τουλάχιστον 35 έτη, ενώ όταν ο ελάχιστος απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι μικρότερος από 35 έτη, η σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας αρχίζει από το 55ο έτος **(π.χ. γυναίκες έγγαμες με ενήλικα παιδιά ή χωρίς παιδιά πριν 1983 που αποχωρούσαν με 32 έτη Χ.Ο.Η. στο ΤΑΠ-ΟΤΕ)**.
2. Στις περιπτώσεις όπου το προβλεπόμενο όριο ηλικίας για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος σύμφωνα με το προγενέστερο του ν. 4336/2015 νομοθετικό πλαίσιο ήταν μικρότερο των 50 ετών, η σταδιακή αύξηση αρχίζει με βάση το 50ό έτος της ηλικίας.

Το νέο όριο ηλικίας προκύπτει κατά περίπτωση από τους πίνακες από την “ηλικία συνταξιοδότησης” της στήλης που αντιστοιχεί στο έτος κατά το οποίο ο ασφαλισμένος συμπληρώνει το όριο ηλικίας που προβλέπονταν από τις προηγούμενες του ν. 4336/2015 γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις. Ειδικά για τις περιπτώσεις όπου σύμφωνα με το προγενέστερο του ν. 4336/2015 νομοθετικό πλαίσιο το δικαίωμα συνταξιοδότησης θεμελιώνονταν ανεξάρτητα από όριο ηλικίας (Χ.Ο.Η.), ο προσδιορισμός της νέας ηλικίας συνταξιοδότησης γίνεται με βάση τον σχετικό πίνακα, στον οποίο η νέα ηλικία είναι αυτή που αντιστοιχεί, κατά περίπτωση, στην ηλικία των 58 ή 55 ετών, στο έτος κατά το οποίο ο ασφαλισμένος συμπληρώνει τον από το προγενέστερο του ν. 4336/2015 νομοθετικού πλαισίου προβλεπόμενο, κατά περίπτωση, **χρόνο ασφάλισης.**

Ποιους και πως τους αφορά η διάταξη αυτή στο ταμείο μας:

α) αύξηση της ηλικίας των 58 ετών κατά 6 μήνες ανά έτος, ανάλογα με το έτος συμπλήρωσης της 35ετίας από 19/08/2015 και μετά όπως:

Άνδρες/ γυναίκες άγαμες/χήρες/διαζευγμένες, ασφαλισμένοι πριν το 1983 που συνταξιοδοτούνταν με το προηγούμενο καθεστώς με 35ετία Χ.Ο.Η.

Οι ασφαλισμένοι της κατηγορίας αυτής πλέον, συνταξιοδοτούνται ανάλογα με το έτος συμπλήρωσης της 35ετίας **(οι άνδρες και με αναγνώριση χρόνου στρατού οποτεδήποτε)** αλλά σε συνδυασμό και αφετηρία θεμελίωσης δικαιώματος την ηλικία των **58 ετών και 6 μηνών μετά την 19/8/2015.**

Έτσι, μετά την 19/8/2015, προστίθενται 6 μήνες επιπλέον στην ηλικία των 58 και για κάθε έτος που εφεξής συμπληρώνεται η 35ετία από 19/8/2015 και μετά, όπως περιγράφεται και στον σχετικό πίνακα παρακάτω για την κατηγορία αυτή.

ΓΟΝΕΙΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Τι ισχύει στο ταμείο μας για τους γονείς ανήλικων παιδιών

ΑΝΔΡΕΣ - ΠΑΤΕΡΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΠΙΟ ΚΑΤΩ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Οι άνδρες πατέρες ανηλικών, στο ταμείο μας, όπως κάθε φορά τονίζουμε, **δεν μπορούν γενικά (όπως στο δημόσιο και εκεί μόνο για το 2011 και 2012), να κάνουν χρήση των διατάξεων όπως ισχύουν για τις μητέρες ανηλικού παιδιού, παρά μόνο στις εξής περιπτώσεις:**

1. Ασφαλισμένοι μέχρι 31/12/1982

α) Χήροι πατέρες με ανήλικο (με την διάταξη του ΙΚΑ με 5.500 η.α.).

β) Πατέρες 3 τουλάχιστον παιδιών που είναι χήροι με ανήλικο ή διαζευγμένοι και έχουν την επιμέλεια των ανηλικών ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση.

2. Ασφαλισμένοι 1/1/1983 – 31/12/1992

Χήροι πατέρες με ανήλικο και 25ετία ή χήροι πατέρες με ανήλικο και 5.500 η.α., ή

Πατέρες 3τεκνοι χήροι με ανήλικο, ή

Πατέρες 3τεκνοι διαζευγμένοι με επιμέλεια των ανηλικών ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση.

3. Ασφαλισμένοι από 1/1/1993 και μετά

Χήροι πατέρες ανηλικών με 20ετία ασφαλισμένοι μετά την 1/1/1993.

Ο χρόνος των παιδιών

Δεν προσμετράται για συμπλήρωση ετών ασφάλισης ο χρόνος των παιδιών με διατάξεις για τις μητέρες ανηλικών

Για ασφαλισμένες μητέρες ανηλικών γενικά, ο χρόνος των παιδιών δεν υπολογίζεται για τη συμπλήρωση των απαιτούμενων προϋποθέσεων συνταξιοδότησης με τις διατάξεις περί ανηλικών μητέρων (25ετία ή 5.500 η.α.).

Για τη συμπλήρωση της 25ετίας ή για τα 18 έτη και 4 μήνες με ανήλικο για να θεμελιώσουν δικαίωμα μέχρι 31/12/2012, μπορούν να αναγνωρίσουν τους λοιπούς χρόνους όπως την ανεργία, κενά ασφάλισης, σπουδές, επιδοτούμενη ανεργία και ασθένεια, γονική άδεια άνευ αποδοχών κ.λ.π., όπως αναλύονται και σε άλλα κεφάλαια ενημέρωσης.

Α ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ ΜΕΧΡΙ 31/12/1982

στην περίοδο αυτή εντάσσονται όσοι έχουν έστω ένα ένσημο με ασφάλιση σε οποιοδήποτε κύριο ασφαλιστικό φορέα

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Μητέρες ανήλικων /ανίκανων παιδιών (+50% αναπηρία)/σύζυγοι αναπήρων (+67% αναπηρία)

Προγενέστερο του ν. 4336/2015 καθεστώς.

Α. Για τη συνταξιοδότηση των μητέρων ανήλικων παιδιών – ασφαλισμένων στα τ. ειδικά ταμεία (ΤΑΠ-ΟΤΕ) πριν το 1983, το απαιτούμενο όριο ηλικίας (για λήψη πλήρους ή μειωμένης σύνταξης) είναι αυτό που αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης του **προβλεπόμενου χρόνου ασφάλισης.**

Σημειώνεται ότι στις περιπτώσεις αυτές υπάρχει η δυνατότητα συνταξιοδότησης με αναστολή (δηλαδή η έκδοση συνταξιοδοτικής απόφασης με τη συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης στην οποία ορίζεται ότι η σύνταξη θα αρχίσει να καταβάλλεται με τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας για λήψη πλήρους σύνταξης).

Μέχρι και την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015, δηλαδή μέχρι και την 18/8/2015:

η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή η ασφαλισμένη μητέρα ανήλικου παιδιού έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης έχοντας ανήλικο παιδί και ότι έχει συμπληρώσει και το κατά περίπτωση όριο ηλικίας, όπου αυτό απαιτείται,

η κατοχύρωση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή η ασφαλισμένη μητέρα ανήλικου παιδιού έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης έχοντας ανήλικο παιδί χωρίς να έχει και την απαιτούμενη ηλικία (άρα, έχει δικαίωμα λήψης σύνταξης με τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση απαιτούμενου ορίου ηλικίας).Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης για την περίπτωση αυτή και **έως 18/8/2015**, φαίνονται στους επόμενους πίνακες:

ΠΑΛΑΙΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΩΣ 18/8/2015

	ΕΤΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΜΗΤΕΡΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (ασφαλισμένες μέχρι 31/12/1982) ΤΑΠ-ΟΤΕ	έως 31/12/1992	15	42
	1993	15 1/2	42 1/2
	1994	16	43
	1995	16 1/2	43 1/2
	1996	17	44
	1997	17 1/2	44 1/2
	από 1/1/1998 έως 31/12/2002	17 1/2	50
	2003	18	
	2004	18 1/2	
	2005	19	
	2006	19 1/2	
	2007	20	
	2008	20 1/2	
	2009	21	
	2010	21 1/2	
	2011	22	
	2012	22 1/2	
	2013	23	52
	2014	23 1/2	
	2015	24	
	2016	24 1/2	
	2017 και μετά	25	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΤΑ ΝΕΑ ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΑΠΟ 19/8/2015

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΕΣ ΜΕΧΡΙ 31/12/1982

Μητέρες ανηλικού ή μητέρες ανίκανων παιδιών (50% και άνω)
ή σύζυγοι αναπήρων (67% και άνω).

Έτος συμπλήρωσης της ηλικίας	Χρόνος ασφάλισης	ηλικία σύνταξης
Έως 18/8/2015	24	52
52 ετών από 19/8 – 31/12/2015	24	55
52 ετών το 2016	24,5	56+9
52 ετών το 2017	25	58+5
52 ετών το 2018	25	60+2
52 ετών το 2019	25	61+10
52 ετών το 2020	25	63+7
52 ετών το 2021	25	65+3
52 ετών το 2022	25	67

Δηλαδή: μία μητέρα ανηλικού πριν το 1983 που ήταν 52 ετών μέχρι 18/8/2015, είχε θεμελιωμένο δικαίωμα και αποχωρεί οποτεδήποτε. Εάν όμως συμπληρώνει τα 52 μετά τις 19/8/2015 και έως 31/12/2015, θα αποχωρήσει με τη νέα ηλικία συνταξιοδότησης δηλ. στα 55. Με τα 52 το 2016 συνταξιοδοτείται στα 56+9 μήνες κ. λ. π.

Επίσης όσες αποχωρούσαν **Χ.Ο.Η.** θα αναζητήσουν το νέο όριο ηλικίας πλέον, ανάλογα με το πότε συμπληρώνουν τα απαιτούμενα έτη ασφάλισης όπως αναγράφονται στον παρακάτω πίνακα και με ηλικία ανάλογα ποιο έτος συμπληρώνουν τα απαιτούμενα έτη ασφάλισης.

Π.χ. με τα 31 έτη από 19/8 – 31/12/2015 στα 55 + 11 μήνες, με τα 31,5 το 2016 στα 56+9 μήνες, με τα 32 το 2017 στα 57+8 μήνες κ.ο.κ..

Πίνακας για την ίδια κατηγορία που αποχωρούσαν με ανάλογο χρόνο ασφάλισης Χ.Ο.Η.

Έτος συμπλήρωσης χρόνου ασφάλισης	ηλικία σύνταξης
με 31 έτη έως 18/8/2015	Χ.Ο.Η.
με 31 έτη από 19/8-31/12/2015	55+11
με 31,5 έτη το 2016	56+9
με 32 έτη το 2017	57+8
με 32 έτη το 2018	58+6
με 32 έτη το 2019	59+5
με 32 έτη το 2020	60+3
με 32 έτη το 2021	61+2
με 32 έτη το 2022	62

ΜΗΤΕΡΕΣ/ΧΗΡΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΜΕ 5.500 Η.Α.

[Προγενέστερο του ν. 4336/2015 \(παλιό καθεστώς\)](#)

Β. Στις μητέρες ανήλικων παιδιών - ασφαλισμένες των τ. Ειδικών Ταμείων, οι καταστατικές διατάξεις των οποίων προέβλεπαν τη συνταξιοδότηση γυναικών με ανήλικα παιδιά εφαρμόζεται και η διάταξη της νομοθεσίας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για τη συνταξιοδότηση μητέρων ανήλικων παιδιών ασφαλισμένων μέχρι 31/12/1992. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, το όριο ηλικίας για συνταξιοδότηση είναι αυτό που αντιστοιχεί στο έτος κατά το οποίο η ασφαλισμένη συμπληρώνει τον προβλεπόμενο χρόνο ασφάλισης των 5.500 ημερών, όπως φαίνεται στον πίνακα:

ΠΑΛΑΙΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

	ΕΤΟΣ	ΧΡΟΝΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
			ΓΙΑ ΠΛΗΡΗ ΣΥΝΤΑΞΗ	ΓΙΑ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗ
ΜΗΤΕΡΕΣ / ΧΗΡΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ	2010	5.500 ημέρες	55	50
	2011		57	52
ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	2012		60	55
(ασφαλισμένοι μέχρι 31/12/1992)	2013 και μετά		67	62

Σημειώνεται ότι για την κατηγορία αυτή των ασφαλισμένων **δεν υπάρχει η δυνατότητα συνταξιοδότησης με αναστολή.**

Νέα όρια ηλικίας

Η νέα ηλικία συνταξιοδότησης στην κατηγορία αυτή προσδιορίζεται από τη στήλη ηλικία συνταξιοδότησης” στον πίνακα 2 του υπουργείου (αφού ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι μικρότερος των 35 ετών) που αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης του παλαιού ορίου ηλικίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΤΑ ΝΕΑ ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΑΠΟ 19/8/2015

Μητέρες/ Χήροι πατέρες ανηλίκου με 5.500 η.α.

(18 έτη και 4 μήνες), πριν το 1983

Έτος συμπλήρωσης του ορίου ηλικίας για πλήρη ή μειωμένη σύνταξη	Ηλικία σύνταξης με προϋποθέσεις 2010 πλήρης μειωμένη		Ηλικία σύνταξης με προϋποθέσεις 2011 πλήρης μειωμένη		Ηλικία σύνταξης με προϋποθέσεις 2012 πλήρης μειωμένη	
Έως 18/8/2015	55	50	57	52	60	55
Από 19/8-31/12/2015	56,6	55	58,3	55	60,11	56,6
2016	58	56,9	59,6	56,9	61,9	58
2017	59,6	58,5	60,9	58,5	62,8	59,6
2018	61	60,2	62	60,2	63,6	61
2019	62,6	61,10	63,3	61,10	64,5	62
2020	64	62	64,6	62	65,3	62
2021	65,6	62	65,9	62	66,2	62
2022	67	62	67	62	67	62

Πως βρίσκεις τη νέα ηλικία συνταξιοδότησης.

Πότε έφευγες με το παλαιό όριο;

Με προϋποθέσεις του 2010, 2011 ή 2012;

Έφευγες π.χ. με πλήρη στα 55 με προϋποθέσεις του 2010.

Πας στην πρώτη στήλη και κάθετα που είναι τα έτη και αναζητάς το έτος που συμπληρώνεται η ηλικία των 55 που θα αποχωρούσες.

Αφού βρεθεί το κατάλληλο έτος που συμπληρώνεις την παλαιά ηλικία, μετά, πας στην οριζόντια γραμμή του έτους αυτού και βλέπεις το νέο όριο ηλικίας κάτω από το αντίστοιχο έτος που θεμελιώνες πριν για πλήρη ή μειωμένη.

Το ίδιο κάνεις π.χ. και για το νέο όριο για μειωμένη που είναι τα 50 για το 2010, εάν

δεν την είχας μέχρι 18/8/2105 αλλά μέχρι 31/12/2015 που είναι τα 55.

Παράδειγμα:

Μητέρα ανηλικού με προϋποθέσεις του 2010, αποχωρούσε στα 55 με πλήρη και στα 50 με μειωμένη σύνταξη.

Συμπληρώνει τα 50 για μειωμένη στις 1/11/2015 δηλ. μετά την 19/8/2015.

Πάει στη πρώτη στήλη και βλέπει ποιο έτος το συμπληρώνει την ηλικία των 50, που το συμπληρώνει την 1/11/2015 δηλ. μετά τις 19/8/2015.

Το νέο όριο ηλικίας πλέον είναι τα 55 άμεσα.

Μπορεί να αποχωρήσει πλέον όταν συμπληρώσει τα 55 με μειωμένη δηλ. το 2020.

Για πλήρη σύνταξη αποχωρεί με την ηλικία που προβλέπεται το έτος που συμπληρώνει τα 55 δηλ. το 2020 που το νέο όριο για πλήρη είναι τα 64.

Πάει στην πρώτη στήλη και βλέπει ποιο έτος συμπληρώνει τα 55.

Τα 55 τα συμπληρώνει το 2020 εφόσον το 2015 είναι 50 ετών.

Η νέα ηλικία είναι τα 64 για πλήρη σύνταξη, που γίνεται το 2029...

Η ασφαλισμένη αυτή, με το παλαιό σύστημα μπορούσε να πάρει μειωμένη σύνταξη το 2015 στα 50 και πλήρη σύνταξη το 2020 στα 55.

Αποχωρεί μετά από 5 χρόνια για μειωμένη με 30% πρόστιμο... και μετά από 14 χρόνια στα 64 με πλήρη σύνταξη.

5 χρόνια επί πλέον για τη μειωμένη και 9 για την πλήρη σύνταξη.

Η αύξηση του ορίου ηλικίας εξελίσσεται ανάλογα ποιο έτος συμπληρώνεται το αντίστοιχο όριο για πλήρη ή για μειωμένη.

Εάν η ασφαλισμένη αυτή είχε συμπληρώσει τα 50 μέχρι 18/8/2105 μπορεί να πάρει μειωμένη σύνταξη άμεσα και με πρόστιμο 30% στην Εθνική σύνταξη.

Την ίδια μέθοδο ακολουθείτε σε όλους του πίνακες για να βρείτε το νέο όριο ηλικίας ανάλογα με το έτος που συμπληρώνεται το παλαιό όριο συνταξιοδότησης για πλήρη ή μειωμένη σύνταξη.

Γυναίκες έγγαμες με ενήλικα παιδιά ή χωρίς παιδιά (πριν το 1983)

Έτος συμπλήρωσης της ηλικίας (60 ή 55) και του χρόνου ασφάλισης	Ηλικία για πλήρη σύνταξη	Ηλικία για μειωμένη σύνταξη
60 ή 55 το 2010: με 24 έτη	60	55
60 ή 55 το 2011: με 24,5 έτη	61	56
60 ή 55 το 2012: με 25 έτη	62	57
60 ή 55 το 2013 και μετά: με 25 έτη	67	62

Γυναίκες έγγαμες με ενήλικα παιδιά ή χωρίς παιδιά (πριν το 1983) Χ.Ο.Η και με ηλικία από 19/8/2015

Χρόνος ασφάλισης και έτος συμπλήρωσης	Ηλικία σύνταξης
2010: 31 έτη	Χ.Ο.Η.
2011: 31,5 έτη	Χ.Ο.Η.
2012: 32 έτη	Χ.Ο.Η.
2013: 32 έτη	Χ.Ο.Η.
Με τα 32 έτη έως 18/8/2015	Χ.Ο.Η.
με τα 32 19/8 έως 31/12/15	55+11
με τα 32 το 2016:	56+9
με τα 32 το 2017:	57+8
με τα 32 το 2018:	58+6
με τα 32 το 2019:	59+5
με τα 32 το 2020:	60+3
με τα 32 το 2021:	61+2
με τα 32 το 2022:	62

Γυναίκες γενικά έως το 1992 με 25ετία

ανάλογα πότε συμπληρώνουν την ηλικία των 60 ή 55 ετών

Έτος συμπλήρωσης των 60 ή 55 ετών	Χρόνος ασφάλισης	Ηλικία για πλήρη	Ηλικία για μειωμένη
2010: 60 ή 55	25	60	55
2011: 60 ή 55	25	61	56
2012: 60 ή 55	25	62	57
2013: 60 ή 55	25	67	62

ΜΗΤΕΡΕΣ ΤΡΙΤΕΚΝΕΣ/3ΤΕΚΝΟΙ ΧΗΡΟΙ/3ΤΕΚΝΟΙ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ

Προγενέστερο του ν. 4336/2015, παλαιό καθεστώς

Για τη συνταξιοδότηση των μητέρων 3 τουλάχιστον παιδιών ή των πατέρων 3 τουλάχιστον παιδιών που είναι χήροι ή διαζευγμένοι και έχουν την επιμέλεια των ανήλικων ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση και έχουν ασφαλιστεί για πρώτη φορά μέχρι και 31/12/1992, το απαιτούμενο όριο ηλικίας μέχρι την 18/8/2015 είναι αυτό που αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης χρόνου ασφάλισης 20 ετών.

Μέχρι και την και την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015, δηλαδή μέχρι και την 18/8/2015:

η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή η ασφαλισμένη μητέρα 3 τουλάχιστον παιδιών (ή ο πατέρας 3 τουλάχιστον παιδιών σύμφωνα με τα προηγούμενα) έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης (20 έτη) και ότι έχει συμπληρώσει και το κατά περίπτωση όριο ηλικίας, όπου αυτό απαιτείται,

η κατοχύρωση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή η ασφαλισμένη μητέρα 3 τουλάχιστον παιδιών (ή ο πατέρας 3 τουλάχιστον παιδιών σύμφωνα με τα προηγούμενα) έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης (20 έτη) **χωρίς** να έχει και την απαιτούμενη ηλικία (άρα, έχει δικαίωμα

λήψης σύνταξης με τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση απαιτούμενου ορίου ηλικίας, όπου αυτό απαιτείται).

Όσον αφορά στους διαζευγμένους πατέρες 3 τουλάχιστον παιδιών, για την κατοχύρωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος **απαιτείται να συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις που** θέτει η παρ. 6 του άρθρου 144 του ν. 3655/2008.

Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 είναι:

ΠΑΛΑΙΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΩΣ 18/8/2015

	ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΜΗΤΕΡΕΣ 3 ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (ή πατέρες 3 τουλάχιστον παιδιών που είναι χήροι ή διαζευγμένοι και έχουν την επιμέλεια των ανήλικων ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση) (ισχύει για όλες τις μέχρι 31/12/1992 ασφαλισμένες)	2010	20	ΑΟΗ
	2011		52
	2012		55
	2013 και μετά		67

Νέα όρια ηλικίας από 19/8/2015

Η νέα ηλικία συνταξιοδότησης στην κατηγορία αυτή προσδιορίζεται στον παρακάτω πίνακα.

Γυναίκες με 3 τουλάχιστον παιδιά ή χήροι πατέρες ανηλίκου ή διαζευγμένοι με 3 παιδιά (ανήλικο), με 20ετία και όριο ηλικίας.

Έτος συμπλήρωσης της αντίστοιχης ηλικίας	Έτος συμπλήρωσης 20ετίας 2010 πλήρης	Έτος συμπλήρωσης της 20ετίας και νέα ηλικία σύνταξης 2011 πλήρης	Έτος συμπλήρωσης 20ετίας και νέα ηλικία σύνταξης 2012 πλήρης
Έως 18/8/2015	Χ.Ο.Η.	52	55
Έως 31/12/2015	Χ.Ο.Η.	55	56,6
2016 και μετά	Χ.Ο.Η.	56,9	58
2017		58,5	59,6
2018	.	60,2	61
2019		61,10	62,6
2020		63,7	64
2021		65,3	65,6
2022		67	67

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1. Μητέρα 3 παιδιών, ασφαλισμένη στο τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ πριν την 1/1/1993, που το 2012 είχε 20 έτη ασφάλισης και ήταν 51 ετών → θα θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας της (το 2016). Η γυναίκα αυτή, μπορεί να πάρει πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 58ου έτους της ηλικίας της (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2016 –κατά το οποίο συμπληρώνει το 55ο έτος της ηλικίας της και τη γραμμή της ηλικίας των 55 του πίνακα 2).

2. Πατέρας 3 παιδιών, διαζευγμένος, ασφαλισμένος πριν την 1/1/1993 που το 2015 έχει 20 έτη ασφάλισης, έχει λάβει την επιμέλεια των ανήλικων παιδιών του και είναι 54 ετών → θα θεμελιώνει δικαίωμα λήψης πλήρους σύνταξης με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας του. Το νέο όριο ηλικίας παραμένει το 67ο (όπως προκύπτει από τον πίνακα 2 του υπουργείου για όσους συμπληρώνουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μετά το 2021).

ΑΓΑΜΕΣ/ΧΗΡΕΣ/ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΕΣ

(πριν το 1983)

ΝΕΑ ΗΛΙΚΙΑ ΑΠΟ 19/8/2015 ΑΝΑΛΟΓΑ

ΜΕ ΤΟ ΕΤΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΗΣ 35ΕΤΙΑΣ

Έτος συμπλήρωσης της 35ετίας	Ηλικία σύνταξης
Με 35ετία έως 18/8/2015	Χ.Ο.Η.
Με την 35ετία έως 31/12/2015	58+6
Με την 35ετία το 2016	59
Με την 35ετία το 2017	59+6
Με την 35ετία το 2018	60
Με την 35ετία το 2019	60+6
Με την 35ετία το 2020	61
Με την 35ετία το 2021	61+6
Με την 35ετία το 2022	62

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΕ 15ΕΤΙΑ ΠΛΗΡΗΣ

60 ετών το 2010: **στα 60**

60 ετών το 2011: **στα 61**

60 ετών το 2012: **στα 62**

60 ετών από 1/1/2013 και μετά: **στα 67**

ΑΝΔΡΕΣ

ΑΝΔΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ ΠΡΙΝ ΤΟ 1983

[Προγενέστερο του ν. 4336/2015, παλαιό καθεστώς](#)

Μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 οι πριν το 1983 ασφαλισμένοι (άνδρες και γυναίκες) στα τ. ειδικά ταμεία θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης λόγω γήρατος με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης ανεξάρτητα από την ηλικία τους (Χ.Ο.Η.)

Χ.Ο.Η. με την 35ετία έως 18/8/2015

Νέα όρια ηλικίας

ΝΕΑ ΗΛΙΚΙΑ ΜΕΤΑ ΤΑ 58 ΑΠΟ 19/8/2015

ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΕΤΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΗΣ 35ΕΤΙΑΣ

Έτος συμπλήρωσης της 35ετίας ή Χ.Ο.Η.*	Ηλικία σύνταξης
Με 35ετία έως 18/8/2015	Χ.Ο.Η.*
Με την 35ετία από 19/8/2015 – 31/12/2015	58+6
Με την 35ετία το 2016	59
Με την 35ετία το 2017	59+6
Με την 35ετία το 2018	60
Με την 35ετία το 2019	60+6
Με την 35ετία το 2020	61
Με την 35ετία το 2021	61+6
Με την 35ετία το 2022	62

*Η 35ετία Χ.Ο.Η. ισχύει μέχρι 18/8/2015 και εφόσον υπάρχει μέχρι τότε, το συνταξιοδοτικό δικαίωμα ασκείται οποτεδήποτε.

ΑΝΔΡΕΣ ΜΕ 25ΕΤΙΑ ΜΕΧΡΙ 31/12/2012

Ανάλογα ποιο έτος συμπληρώνεται η ηλικία των 65 ετών για πλήρη ή των 60 ετών για μειωμένη σύνταξη από 19/8/2015 και μετά.

Έτος συμπλήρωσης των 65 ή 60 ετών	Ηλικία για πλήρη σύνταξη	Ηλικία για μειωμένη σύνταξη
65 ή 60 ετών έως 18/8/2015	65	60
65 ή 60 ετών έως 31/12/2015	65+3* μήνες	60+11* μήνες
65 ή 60 ετών το 2016	65+6	61+9
65 ή 60 ετών το 2017	65,9	62
65 ή 60 ετών το 2018	66	62
65 ή 60 ετών το 2019	66,3	62
65 ή 60 ετών το 2020	66,6	62
65 ή 60 ετών το 2021	66,9	62
65 ή 60 ετών το 2022	67	62

ΑΝΔΡΕΣ ΜΕ 25ΕΤΙΑ

Με 25ετία από 1/1/2013 και μετά

67 πλήρης

62 μειωμένη

ΑΝΔΡΕΣ ΜΕ 15ΕΤΙΑ

Η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος απαιτεί και ηλικία και έτη ασφάλισης.

Με 15ετία και 65 ετών μέχρι 31/12/2012: **στα 65**

Με 15ετία ή και 65 ετών από 1/1/2013 και μετά: **στα 67**

Για μειωμένη λόγω γήρατος, απαιτούνται τουλάχιστον 750 ένημα (2,5 έτη) την τελευταία 5ετία πριν την αίτηση συνταξιοδότησης.

ΧΡΟΝΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

35ΕΤΙΑ ΚΑΙ ΜΕ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΧΡΟΝΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΟΠΟΤΕΔΗΠΟΤΕ

Σύμφωνα με νέα ρύθμιση, καταργήθηκε το όριο ηλικίας των 58 ετών που προβλέπονταν για αναγνώριση και θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος με χρόνο στρατού και αυτό πλέον – **η αναγνώριση** -, μπορεί να γίνει άσχετα με το όριο ηλικίας την περίοδο αναγνώρισης, οποτεδήποτε, οπότε ο ασφαλισμένος μπορεί να το κάνει - με το δυσανάλογο κόστος βέβαια (25,62%/μήνα στον τελευταίο μισθό το 2017), κατοχυρώνοντας ή θεμελιώνοντας δικαίωμα συνταξιοδότησης σε μικρότερο όριο ηλικίας **αλλά πάντα μετά τα 58 με επί πλέον 6μηνα στην ηλικία αυτή ανάλογα με το έτος συμπλήρωσης της 35ετίας.**

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1. Άνδρας, ασφαλισμένος στο τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ πριν το 1983 ο οποίος το 2015 είναι 56 ετών και έχει 33 έτη ασφάλισης → θα θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης (με πλήρη σύνταξη), **με το παλιό καθεστώς**, ανεξάρτητα από την ηλικία του με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης (Χ.Ο.Η.).
Για τον προσδιορισμό των νέων προϋποθέσεων συνταξιοδότησής του:

Εάν συμπληρώσει 35 έτη ασφάλισης το 2017 θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση ηλικίας 59 ετών και 6 μηνών (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2017 –οπότε και συμπληρώνει το χρόνο ασφάλισης των 35 ετών- και τη γραμμή ηλικίας 58 του πίνακα 1).

Εναλλακτικά, **μπορεί να αναγνωρίσει πλασματικό χρόνο στρατιωτικής υπηρεσίας**, προκειμένου να θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης σε μικρότερη ηλικία:

αναγνωρίζοντας **ένα (1) έτος** στρατιωτικής υπηρεσίας το 2015, συμπληρώνει 35 έτη ασφάλισης το 2016 και θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση του 59ου έτους της ηλικίας του, ενώ αναγνωρίζοντας **δύο (2) έτη** στρατιωτικής υπηρεσίας το 2015, συμπληρώνει 35 έτη ασφάλισης το 2015 και θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση ηλικίας 58 ετών και 6 μηνών

2. Άνδρας, ασφαλισμένος στο τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ πριν το 1983 ο οποίος την 31/12/2015 είναι 58 ετών και έχει 33 έτη ασφάλισης → θα θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης (με πλήρη σύνταξη), ανεξάρτητα από την ηλικία του με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης.

Για τον προσδιορισμό των νέων προϋποθέσεων συνταξιοδότησής του:

Εάν συμπληρώσει 35 έτη ασφάλισης το 2017 θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με το νέο καθεστώς με τη συμπλήρωση ηλικίας 59 ετών και 6 μηνών -το 2017- (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2017 – οπότε και συμπληρώνει το χρόνο ασφάλισης των 35 ετών- και τη γραμμή ηλικίας 58 του πίνακα 1).

Εναλλακτικά, μπορεί να αναγνωρίσει πλασματικό χρόνο στρατιωτικής υπηρεσίας προκειμένου να θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης σε μικρότερη ηλικία:

- **αναγνωρίζοντας ένα (1) έτος** στρατιωτικής υπηρεσίας το 2015, συμπληρώνει 35 έτη ασφάλισης το 2016 και θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση του 59ου έτους της ηλικίας του (το 2016), ενώ
- **αναγνωρίζοντας δύο (2) έτη** στρατιωτικής υπηρεσίας του 2015, συμπληρώνει 35 έτη ασφάλισης το 2015 και θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση ηλικίας 58 ετών και 6 μηνών (το 2016).

B ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1983 – 1992)

ΓΥΝΑΙΚΕΣ (πλήρης σύνταξη)

ανάλογα με το έτος συμπλήρωσης της ηλικίας και της 35ετίας

Έτος συμπλήρωσης της ηλικίας	Όριο ηλικίας και έτη ανάλογα με το έτος συμπλήρωσης της 35ετίας για σύνταξη		
	2010	2011	2012
Έως 18/8/2015	58 + 35 έτη	58 + 36 έτη	59* + 37 έτη
58 ή 59* ετών από 19/8 – 31/12/2015	58,6 μήνες	58,6 μήνες	59,5* μήνες
58 ή 59 ετών το 2016	59	59	59,9
58 ή 59 ετών το 2017	59,6	59,6	60,2
58 ή 59 ετών το 2018	60	60	60,6
58 ή 59 ετών το 2019	60,6	60,6	60,11
58 ή 59 ετών το 2020	61	61	61,3
58 ή 59 ετών το 2021	61,6	61,6	61,8
58 ή 59 ετών το 2022	62	62	62

* η ηλικία των 59 ετών αφορά όσους είχαν την 35ετία το 2012 (και με πλασματικά έτη).

ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ 40 +62

Με την 35ετία από 1/1/2013 και μετά και με πλασματικά έτη, ισχύουν τα γενικά όρια ηλικίας για πλήρη σύνταξη που απαιτείται να συνυπάρχουν τόσο τα **έτη ασφάλισης (40)**, όσο και το **όριο ηλικίας των 62** για συνταξιοδότηση για κάθε κατηγορία και πλήρης στα 67 με λιγότερα από 40 έτη ασφάλισης.

Με λιγότερα από 40 έτη ασφάλισης, μειωμένη στα 62 και με 750 ένσημα την τελευταία 5ετία πριν τη συνταξιοδότηση.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ (1983 – 1992)

Μητέρες ανήλικων παιδιών ασφαλισμένες για πρώτη φορά το διάστημα 1/1/1983 -31/12 1992 με 25ετία καθώς και χήροι πατέρες ανηλίκου.

Προγενέστερο του ν. 4336/2015 καθεστώς

A. Για τη συνταξιοδότηση των μητέρων ασφαλισμένων για πρώτη φορά κατά το χρονικό διάστημα 1/1/1983 έως 31/12/1992, το απαιτούμενο όριο ηλικίας (για λήψη πλήρους ή μειωμένης σύνταξης) μέχρι 18/8/2015 είναι αυτό που αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης χρόνου ασφάλισης 25 ετών.

Σημειώνεται ότι για την κατηγορία αυτή των ασφαλισμένων **υπάρχει η δυνατότητα συνταξιοδότησης με αναστολή** (δηλαδή η έκδοση συνταξιοδοτικής απόφασης με τη συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης στην οποία ορίζεται ότι η σύνταξη θα αρχίσει να καταβάλλεται με τη συμπλήρωση του απαιτούμενου ορίου ηλικίας για λήψη πλήρους σύνταξης)

Μέχρι και την και την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015, δηλαδή μέχρι και την 18/8/2015:

- * η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή η ασφαλισμένη μητέρα ανήλικου παιδιού έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης (25 έτη) έχοντας ανήλικο παιδί και ότι έχει συμπληρώσει και το κατά περίπτωση απαιτούμενο όριο ηλικίας.
- * η κατοχύρωση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης προϋποθέτει ότι σε κάποια χρονική στιγμή μέχρι 31/12/2012 η ασφαλισμένη μητέρα ανήλικου παιδιού έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης (25 έτη) έχοντας ανήλικο παιδί χωρίς να έχει και την απαιτούμενη ηλικία (άρα, έχει δικαίωμα λήψης σύνταξης με τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση απαιτούμενου ορίου ηλικίας).

Σημειώνεται ότι οι διατάξεις που αφορούν στη συνταξιοδότηση μητέρων ανήλικων παιδιών που ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά κατά την περίοδο 1983-1992 έχουν εφαρμογή και στους χήρους πατέρες ανήλικων παιδιών που ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά κατά την ίδια χρονική περίοδο.

Για τις περιπτώσεις όπου η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος των ασφαλισμένων αυτής της κατηγορίας πραγματοποιείται μέχρι και την 18/8/2015, οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης είναι:

ΠΑΛΑΙΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ (έως 18/8/2015)

	ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
			ΓΙΑ ΠΛΗΡΗ ΣΥΝΤΑΞΗ	ΓΙΑ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗ
ΜΗΤΕΡΕΣ / ΧΗΡΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (ασφαλισμένοι κατά την περίοδο 1/1/1983-31/12/1992)	2010	25	50	--
	2011		52	50
	2012		55	53
	2013 και μετά		67	62

ΝΕΑ ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ (από 19/8/2015)

Μητέρες / χήροι πατέρες ανηλίκου με 25ετία

Έτος συμπλήρωσης του αντίστοιχου ορίου ηλικίας για πλήρη ή μειωμένη	Έτος κατοχύρωσης και ηλικία σύνταξης	Έτος κατοχύρωσης και ηλικία σύνταξης		Έτος κατοχύρωσης και ηλικία σύνταξης	
	2010 πλήρης	2011 πλήρης - μειωμένη		2012 πλήρης - μειωμένη	
Μέχρι 18/8/2015	50	52	50	55	53
19/8 - 31/12/2015	55	55	55	56,6	56,6
2016	56,9	56,9	56,9	58	58
2017	58,5	58,5	58,5	59,6	59,6
2018	60,2	60,2	60,2	61	61
2019	61,10	61,10	61,10	62,6	62
2020	63,7	63,7	62	64	62
2021	65,3	65,3	62	65,6	62
2022	67	67	62	67	62

Όσες ασφαλισμένες μητέρες συμπλήρωσαν την 25ετία με ανήλικο από 1/1/2013 και μετά, συνταξιοδοτούνται στα 67 με πλήρη σύνταξη και στα 62 με μειωμένη ή 40 + 62.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1. Μητέρα ασφαλισμένη στον ΤΑΠ-ΟΤΕ το 1987, που το 2012 έχει συμπληρώσει 25 έτη ασφάλισης, έχει κατά το χρόνο αυτό ανήλικο παιδί και είναι 51 ετών → κατοχύρωνε δικαίωμα για λήψη πλήρους σύνταξης με προϋποθέσεις που αντιστοιχούν στο έτος 2012, δηλαδή, με τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας της ή μειωμένη με τη συμπλήρωση του 53ου.

Η γυναίκα αυτή, το 2015 είναι 54 ετών, οπότε μπορεί να πάρει πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 58ου έτους της ηλικίας της (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2016 –κατά το οποίο συμπληρώνει το 55ο έτος της ηλικίας της και τη γραμμή

της ηλικίας των 55 του πίνακα 2) ή με μειωμένη σύνταξη το 2015 (αφού έχει ήδη συμπληρώσει το 53ο έτος της ηλικίας της θεμελιώνοντας δικαίωμα για λήψη μειωμένης σύνταξης πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015). Στην περίπτωση που επιλέξει να συνταξιοδοτηθεί με μειωμένη σύνταξη η μείωση του ποσού της σύνταξής της θα είναι 30% ($\frac{1}{200}$ για κάθε μήνα που υπολείπεται του ορίου ηλικίας για πλήρη συνταξιοδότηση μέχρι το πολύ 30%) για όσο θα λαμβάνει τη σύνταξή της.

2. Μητέρα ασφαλισμένη το 1992, που το 2015 συμπληρώνει 17 έτη ασφάλισης, έχει ανήλικο παιδί και είναι 50 ετών → δεν έχει θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015, μπορεί, επομένως, να συνταξιοδοτηθεί με πλήρη σύνταξη σε ηλικία 67 ετών ή με μειωμένη με τη συμπλήρωση του 62ου έτους της ηλικίας της (όπως προκύπτει από τον σχετικό πίνακα 2 για όσους συμπληρώνουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μετά το 2021, αλλά και όπως προβλέπεται από το προγενέστερο του ν. 4336/2015 νομοθετικό πλαίσιο).

Ασφαλισμένη με 23 έτη το 2012 και ανήλικο τέκνο που συμπληρώνει το 55^ο έτος το 2018. Μπορεί να αναγνωρίσει πλασματικό χρόνο (εκτός των παιδιών) και να συμπληρώσει 25ετία το 2012. Έτσι θα συνταξιοδοτηθεί με το όριο ηλικίας του 2018 για πλήρη σύνταξη που είναι το 61^ο έτος.

Επειδή όμως θα έχει συμπληρώσει το 53^ο έτος το 2016 μπορεί να αποχωρήσει με μειωμένη όταν πιάσει το νέο όριο ηλικίας που είναι το 58^ο έτος. Η μείωση θα είναι μόνο 10% γιατί το όριο ηλικίας για πλήρη σύνταξη το 2016 είναι το 58^ο έτος για όσες συμπληρώνουν το 55^ο έτος. Αν δεν έχει τη δυνατότητα εξαγοράς πλασματικού χρόνου, τότε θα αποχωρήσει στα 62 για μειωμένη ή στα 67 για πλήρη σύνταξη. Κερδίζει λοιπόν την έξοδο ως και 9 χρόνια νωρίτερα και με τη μικρότερη δυνατή ποινή δηλαδή με ένα 10% μείον στη σύνταξη.

Ασφαλισμένη που γίνεται 52 ετών το 2016, θα βγει με πλήρη σύνταξη στα 56 και 9 μήνες εφόσον είχε το 2011 ανήλικο τέκνο και 25ετία. Μπορεί να αποχωρήσει όμως και το 2016 με μειωμένη καθώς έχει συμπληρώσει το 50^ο έτος που είναι το όριο για την πρόωρη σύνταξη μητέρων με διατάξεις του 2011. Σε αυτή την περίπτωση η μείωση της σύνταξης θα υπολογιστεί με βάση το όριο για πλήρη που είναι 56 και 9 μήνες. Δηλαδή θα έχει περικοπή 28,5% γιατί η ηλικία αποχώρησης (52 το 2016) απέχει 4,9 έτη από το νέο όριο για πλήρη σύνταξη. Οπότε η μείωση είναι 6% για

κάθε έτος (24% για τα 4 χρόνια) και 4,5% για τους 9 μήνες, δηλαδή 28,5% συνολική περικοπή.

ΜΗΤΕΡΕΣ/ΧΗΡΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΜΕ 5.500 Η.Α.

Στις μητέρες ανήλικων παιδιών - ασφαλισμένες των τ. Ειδικών Ταμείων οι καταστατικές διατάξεις των οποίων προέβλεπαν τη συνταξιοδότηση γυναικών με ανήλικα παιδιά εφαρμόζεται και η **διάταξη της νομοθεσίας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ** για τη συνταξιοδότηση μητέρων ανήλικων παιδιών ασφαλισμένων μέχρι 31/12/1992. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, το όριο ηλικίας για συνταξιοδότηση είναι αυτό που αντιστοιχεί στο έτος κατά το οποίο η ασφαλισμένη συμπληρώνει τον προβλεπόμενο χρόνο ασφάλισης των 5.500 ημερών, όπως φαίνεται στον πίνακα:

ΠΑΛΑΙΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ μέχρι 18/8/2015

	ΕΤΟΣ	ΧΡΟΝΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
			ΓΙΑ ΠΛΗΡΗ ΣΥΝΤΑΞΗ	ΓΙΑ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗ
ΜΗΤΕΡΕΣ / ΧΗΡΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (ασφαλισμένοι μέχρι 31/12/1992)	2010	5.500 ημέρες	55	50
	2011		57	52
	2012		60	55
	2013 και μετά		67	62

Σημειώνεται ότι για την κατηγορία αυτή των ασφαλισμένων ***δεν υπάρχει η δυνατότητα συνταξιοδότησης με αναστολή.***

Νέα όρια ηλικίας από 19/8/2015

Η νέα ηλικία συνταξιοδότησης στην κατηγορία αυτή προσδιορίζεται από τη στήλη "ηλικία συνταξιοδότησης" στον πίνακα 2 του υπουργείου και όπως αναλύεται στον παρακάτω πίνακα (αφού ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είναι μικρότερος των 35 ετών) που αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης του παλαιού ορίου ηλικίας.

Μητέρες/χήροι πατέρες ανηλίκου με 5.500 η.α. (18 έτη +4 μήνες)

Έτος συμπλήρωσης ορίου ηλικίας για πλήρη ή μειωμένη σύνταξη	Ηλικία σύνταξης με προϋποθέσεις 2010		Ηλικία σύνταξης με προϋποθέσεις 2011		Ηλικία σύνταξης με προϋποθέσεις 2012	
	πλήρης	μειωμένη	πλήρης	μειωμένη	πλήρης - μειωμένη	
Έως 18/8/2015	55	50	57	52	60	55
19/8 - 31/12/2015	56,6	55	58,3	55	60,11	56,6
2016	58	56,9	59,6	56,9	61,9	58
2017	59,6	58,5	60,9	58,5	62,8	59,6
2018	61	60,2	62	60,2	63,6	61
2019	62,6	61,10	63,3	61,10	64,5	62
2020	64	62	64,6	62	65,3	62
2021	65,6	62	65,9	62	66,2	62
2022	67	62	67	62	67	62

Ασφαλισμένη με ανήλικο τέκνο ως το 2012 αλλά με 20 έτη, μπορεί να αποχωρήσει με τις προϋποθέσεις μητέρων του ΙΚΑ, που προβλέπουν 18,3 έτη ασφάλισης ως το 2012 και ανήλικο τέκνο. Σε αυτή την περίπτωση για να αποφύγουν την αύξηση του ορίου ηλικίας πρέπει να είχαν συμπληρώσει το 55^ο ως το 60^ο έτος της ηλικίας τους μέχρι τις 18/8/2015 για να έχουν θεμελιωμένο δικαίωμα για πλήρη σύνταξη, ή από το 50^ο ως το 55^ο έτος για να πάρουν μειωμένη σύνταξη.

Μητέρες 3 τουλάχιστον παιδιών/3τεκνοι χήροι με ανήλικο/3τεκνοι διαζευγμένοι με ανήλικο

[Προγενέστερο του ν. 4336/2015, παλαιό καθεστώς](#)

Για τη συνταξιοδότηση των μητέρων 3 τουλάχιστον παιδιών ή των πατέρων 3 τουλάχιστον παιδιών που είναι χήροι ή διαζευγμένοι και έχουν την επιμέλεια των ανήλικων ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση και έχουν ασφαλιστεί για πρώτη φορά μέχρι και 31/12/1992, το απαιτούμενο όριο ηλικίας μέχρι την 18/8/2015 είναι αυτό που αντιστοιχεί στο έτος συμπλήρωσης χρόνου ασφάλισης 20 ετών. Όσον αφορά στους διαζευγμένους πατέρες 3 τουλάχιστον παιδιών, για την κατοχύρωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος απαιτείται να συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις που θέτει η παρ. 6 του άρθρου 144 του ν. 3655/2008.

Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 είναι:

ΠΑΛΑΙΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ μέχρι 18/8/2015

	ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
ΜΗΤΕΡΕΣ 3 ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (ή πατέρες 3 τουλάχιστον παιδιών που είναι χήροι ή διαζευγμένοι και έχουν την επιμέλεια των ανήλικων ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση) (ισχύει για όλες τις μέχρι 31/12/1992 ασφαλισμένες)	2010	20	ΑΟΗ
	2011		52
	2012		55
	2013 και μετά		67

Νέα όρια ηλικίας από 19/8/2015

Γυναίκες με 3 τουλάχιστον παιδιά ή χήροι 3τεκνοι πατέρες ανηλίκου

ή άνδρες διαζευγμένοι με 3 παιδιά και ανήλικο (με 20ετία)

Έτος συμπλήρωσης του αντίστοιχου ορίου ηλικίας για σύνταξη	Έτος συμπλήρωσης 20ετίας και ηλικία σύνταξης 2010 πλήρης	Έτος συμπλήρωσης 20ετίας και ηλικία σύνταξης 2011 πλήρης	Έτος συμπλήρωσης 20ετίας και ηλικία σύνταξης 2012 πλήρης
Έως 18/8/2015	Χ.Ο.Η.	52	55
Από 19/8 – 31/12//2015	Χ.Ο.Η.	55	56,6
2016	Χ.Ο.Η.	56,9	58
2017	Χ.Ο.Η.	58,5	59,6
2018	Χ.Ο.Η.	60,2	61
2019	Χ.Ο.Η.	61,10	62,6
2020	Χ.Ο.Η.	63,7	64
2021	Χ.Ο.Η.	65,3	65,6
2022	Χ.Ο.Η.	67	67

Παραδείγματα

1. Μητέρα 3 παιδιών, ασφαλισμένη στο τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ πριν την 1/1/1993, που το 2012 είχε 20 έτη ασφάλισης και ήταν 51 ετών → θα θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας της (το 2016). Η γυναίκα αυτή, μπορεί να πάρει πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 58ου έτους της ηλικίας της (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2016 –κατά το οποίο συμπληρώνει το 55ο έτος της ηλικίας της και τη γραμμή της ηλικίας των 55 του πίνακα 2).

2. Πατέρας 3 παιδιών, διαζευγμένος, ασφαλισμένος πριν την 1/1/1993 στο ΤΑΠ-ΟΤΕ που το 2015 έχει 20 έτη ασφάλισης, έχει λάβει την επιμέλεια των ανήλικων παιδιών του και είναι 54 ετών → θα θεμελιώνει δικαίωμα λήψης πλήρους σύνταξης με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας του. Το νέο όριο ηλικίας παραμένει το 67ο (όπως προκύπτει από τον πίνακα 2 για όσους συμπληρώνουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μετά το 2021).

Γυναίκες γενικά με 25ετία μέχρι 31/12/1992

ανάλογα πότε συμπληρώνουν την ηλικία των 60 ή 55 ετών

Έτος συμπλήρωσης των 60 ή 55 ετών	Χρόνος ασφάλισης	Ηλικία για πλήρη	Ηλικία για μειωμένη
2010: 60 ή 55	25	60	55
2011: 60 ή 55	25	61	56
2012: 60 ή 55	25	62	57
2013: 60 ή 55	25	67	62

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΕ 15ΕΤΙΑ

Ανάλογα ποιο έτος συμπληρώνουν την ηλικία των 60 ετών

60 ετών το 2010: στα 60

60 ετών το 2011: στα 61

60 ετών το 2012: στα 62

60 ετών από 1/1/2013: στα 67

Όλες οι γυναίκες που συμπλήρωσαν την ηλικία των 60 ετών από 1/1/2013 και μετά συνταξιοδοτούνται στα 67 με πλήρη σύνταξη.

ΑΝΔΡΕΣ (1983 – 1992)

ΑΝΔΡΕΣ ΜΕ ΠΛΗΡΗ ΣΥΝΤΑΞΗ (1983 – 1992)

ανάλογα με το έτος συμπλήρωσης της 35ετίας και της ηλικίας

Έτος συμπλήρωσης της ηλικίας	Όριο ηλικίας και έτη ανάλογα με το έτος συμπλήρωσης της 35ετίας για σύνταξη		
	2010	2011	2012
Έως 18/8/2015	58 + 35 έτη	58 + 36 έτη	59* + 37 έτη
58 ή 59* ετών από 19/8 – 31/12/2015	58,6 μήνες	58,6 μήνες	59,5* μήνες
58 ή 59 ετών το 2016	59	59	59,9
58 ή 59 ετών το 2017	59,6	59,6	60,2
58 ή 59 ετών το 2018	60	60	60,6
58 ή 59 ετών το 2019	60,6	60,6	60,11
58 ή 59 ετών το 2020	61	61	61,3
58 ή 59 ετών το 2021	61,6	61,6	61,8
58 ή 59 ετών το 2022	62	62	62

* η ηλικία των 59 ετών αφορά όσους είχαν την 35ετία το 2012 (και με πλασματικά έτη).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Με την 35ετία από 1/1/2013 και μετά και με πλασματικά έτη, ισχύουν τα γενικά όρια ηλικίας για πλήρη σύνταξη που απαιτείται να συνυπάρχουν, τόσο τα **έτη ασφάλισης (40)**, όσο και το **όριο ηλικίας των 62** για συνταξιοδότηση για κάθε κατηγορία.

Με λιγότερα από 40 έτη ασφάλισης συνταξιοδοτούνται στα 67 με πλήρη και στα 62 με μειωμένη αλλά στη μειωμένη απαιτούνται τουλάχιστον 750 ένησημα την τελευταία 5ετία.

ΑΝΔΡΕΣ ΜΕ 25ΕΤΙΑ

Ανάλογα ποιο έτος συμπληρώνεται η ηλικία των 65 ή 60 ετών από 19/8/2015 και μετά.

Έτος συμπλήρωσης των 65 ή 60 ετών	Ηλικία για πλήρη σύνταξη	Ηλικία για μειωμένη σύνταξη
65 ή 60 ετών έως 18/8/2015	65	60
65 ή 60 ετών έως 31/12/2015	65,3	60,11
65 ή 60 ετών το 2016	65,6	61,9
65 ή 60 ετών το 2017	65,9	62
65 ή 60 ετών το 2018	66	62
65 ή 60 ετών το 2019	66,3	62
65 ή 60 ετών το 2020	66,6	62
65 ή 60 ετών το 2021	66,9	62
65 ή 60 ετών το 2022	67	62

ΜΕ 25ΕΤΙΑ ΑΠΟ 1/1/2013 ΚΑΙ ΜΕΤΑ

Πλήρης στα 67

Μειωμένη στα 62

ΑΝΔΡΕΣ ΜΕ 15ΕΤΙΑ

Με 15ετία και 65 ετών μέχρι 31/12/2012: στα 65

Με 15ετία ή 65 ή και τα δύο από 1/1/2013 και μετά: στα 67

Η μειωμένη σύνταξη λόγω γήρατος, απαιτεί 750 ένησημα τουλάχιστον την τελευταία 5ετία πριν την αίτηση συνταξιοδότησης.

Γ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗΝ 1/1/1993 ΚΑΙ ΜΕΤΑ (ΝΕΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ)

ΔΕΝ ΕΓΙΝΑΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΥΤΗ

1. Για τους ασφαλισμένους/ες που συνταξιοδοτούνται με 40 έτη ασφάλισης:

Α. Σύμφωνα με τις προγενέστερες του ν. 4336/2015 διατάξεις ίσχυαν οι ακόλουθες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης:

ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
1.1.2011 έως 31.12.2012	40	60
από 1.1.2013 και μετά		62

Οι ασφαλισμένοι/-ες της κατηγορίας αυτής, από 1.1.2013, συνταξιοδοτούνται με τη συμπλήρωση 40 ετών ασφάλισης και του 62^{ου} έτους της ηλικίας.

Β. Μετά το ν. 4336/2015 και την ανωτέρω σχετική Υ.Α., δεν τροποποιήθηκε η προϋπόθεση συνταξιοδότησης της κατηγορίας αυτής, η οποία ισχύει ήδη από 1.1.2013 (η πρόβλεψη αυτή υπήρχε στο ν.4093/2012).

ΜΗΤΕΡΕΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ/ΧΗΡΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ ΑΠΟ 1/1/1993 ΚΑΙ ΜΕΤΑ

2. Για τις μητέρες ανηλικών παιδιών (παρ. 17, περ. ε', του άρθρου 10 του ν.3863/2010 και υποπαράγραφος ΙΑ.4 της παραγράφου ΙΑ του άρθρου πρώτου του ν.4093/12):

Α. Σύμφωνα με τις προγενέστερες του ν. 4336/2015 διατάξεις ίσχυαν οι ακόλουθες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης:

ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ που απαιτούνται για συνταξιοδότηση	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ που απαιτείτο για πλήρη σύνταξη	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ που απαιτείτο για μειωμένη σύνταξη
2010	20	55	50
2011	20	55	50
2012	20	55	50
2013	20	67	62

Η δυνατότητα συνταξιοδότησης με τις εν λόγω προϋποθέσεις, παρέχεται μόνο στην περίπτωση που κατά τη συμπλήρωση των 20 ετών ημερών ασφάλισης συντρέχει και η ανηλικότητα του παιδιού.

Οι εν λόγω προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ισχύουν και για τους χήρους πατέρες ανηλικών παιδιών.

Β. Μετά το ν. 4336/2015 και την ανωτέρω σχετική Υ.Α. **δεν τροποποιήθηκε** η προϋπόθεση συνταξιοδότησης της κατηγορίας αυτής, η οποία ισχύει ήδη από 1.1.2013 και εφεξής, δηλαδή 20 έτη ασφάλισης, ανήλικο τέκνο και το 67^ο ή το 62^ο έτος της ηλικίας για τη λήψη πλήρους ή μειωμένης σύνταξης αντίστοιχα (η πρόβλεψη αυτή υπήρχε στο ν.4093/2012).

Σημειώνεται ότι, για την προϋπόθεση συνταξιοδότησης ως μητέρα ανήλικου παιδιού, όπως ίσχυε τα έτη 2010-2012, δεν προβλεπόταν δυνατότητα κατοχύρωσης, αλλά μόνο θεμελίωσης.

3. Για τους ασφαλισμένους που συνταξιοδοτούνται με 15 έτη ασφάλισης (παρ.1 άρθρο 24 του ν.2084/1992 και υποπαράγραφος ΙΑ.4 της παραγράφου ΙΑ του άρθρου πρώτου του ν.4093/12):

Α. Σύμφωνα με τις προγενέστερες του ν. 4336/2015 διατάξεις ίσχυαν οι ακόλουθες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης:

ΕΤΟΣ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ	
		ΠΛΗΡΗΣ	ΜΕΙΩΜΕΝΗ
2012	15	65	60
2013	15	67	62

Στην περίπτωση λήψης μειωμένης σύνταξης, εξακολουθεί να ισχύει η ειδική πρόσθετη προϋπόθεση των 2,5 ετών ασφάλισης τουλάχιστον, την τελευταία πενταετία πριν την υποβολή της αίτησης συνταξιοδότησης.

Β. Μετά το ν. 4336/2015 και την κοινοποιούμενη Υ.Α. δεν τροποποιήθηκε η προϋπόθεση συνταξιοδότησης της κατηγορίας αυτής, η οποία ισχύει ήδη από 1.1.2013, (η πρόβλεψη αυτή υπήρχε στο ν.4093/2012).

Παράδειγμα:

Ασφαλισμένος/-η με συνολικό χρόνο ασφάλισης τουλάχιστον 15 ετών , από 1.1.2013 και εφεξής δικαιούται πλήρη ή μειωμένη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 67^{ου} ή του 62^{ου} έτους της ηλικίας αντίστοιχα (η πρόβλεψη αυτή υπήρχε ήδη από το ν. 4093/12 και δεν άλλαξε).

Στην περίπτωση της μειωμένης εξακολουθεί να ισχύει η προϋπόθεση των 2,5 τουλάχιστον ετών ασφάλισης την τελευταία πενταετία πριν την υποβολή της αίτησης για σύνταξη.

ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΣΥΖΥΓΟΥΣ/ ΓΟΝΕΙΣ/ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ

Με τις διατάξεις του άρθ. 37 του ν. 3996/2011 δόθηκε το δικαίωμα συνταξιοδότησης μετά από 25 έτη ασφάλισης ανεξάρτητα από την ηλικία τους στους συζύγους, γονείς ή αδελφούς αναπήρων, εφόσον πληρούνται οι συγκεκριμένες κατά περίπτωση προϋποθέσεις που περιγράφονται στην ανωτέρω σχετική νομοθεσία, όπως ισχύει.

Τι ορίζει το άρθρο 37 του ν.3996/2011.

Συνταξιοδότηση γονέων, συζύγων και αδελφών αναπήρων

1. Η παρ. 4 του άρθρου 5 του ν. 3232/2004 (Α' 48), όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 61 του ν. 3518/2006 και τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 53 του ν. 3518/2006 και το άρθρο 140 του ν. 3655/2008, αντικαθίσταται ως εξής:

«4.α. Γονείς και αδελφια ατόμων άγαμων με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω, τα οποία δεν εργάζονται και δεν νοσηλεύονται σε ιδρύματα με δαπάνη ασφαλιστικού ή άλλου δημόσιου φορέα, καθώς και σύζυγοι αναπήρων με ποσοστό 80% και άνω, εφόσον έχουν διανύσει τουλάχιστον δεκαετή έγγαμο βίο, ασφαλισμένοι σε φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης, αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 7.500 ημερών εργασίας ή 25 ετών πραγματικής ασφάλισης, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας και ανεξαρτήτως χρόνου υπαγωγής στην ασφάλιση.

Για τη συμπλήρωση του ανωτέρω προσδιοριζόμενου χρόνου λαμβάνεται υπόψη μόνο ο χρόνος στρατιωτικής θητείας που αναγνωρίζεται κατόπιν εξαγοράς κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 1358/1983 (Α' 64), ο χρόνος γονικής άδειας ανατροφής παιδιών του άρθρου 6 του ν. 1483/1984 (Α' 153), που αναγνωρίζεται κατόπιν εξαγοράς κατά τα οριζόμενα στην παρ. 18 του άρθρου 10 του ν. 3863/2010 (Α' 115), όπως ισχύει κάθε φορά, καθώς και ο προβλεπόμενος από την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. χρόνος απουσίας από την εργασία λόγω κύησης και λοχείας, με την επιφύλαξη των διατάξεων της περίπτωσης ζ' του παρόντος άρθρου ως προς τους αναγνωριζόμενους χρόνους των ασφαλισμένων του ΟΓΑ.

Το δικαίωμα συνταξιοδότησης ασκείται διαζευκτικά από τον ένα γονέα ή, στην περίπτωση των αδελφών, από έναν αδελφό/ή σε έναν φορέα κύριας και σε έναν φορέα επικουρικής ασφάλισης, υπό τους όρους και προϋποθέσεις των επόμενων περιπτώσεων και δεν ισχύει για χορήγηση δεύτερης σύνταξης.

β. Για την άσκηση του δικαιώματος από το γονέα του ανάπηρου τέκνου, πρέπει, κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης για συνταξιοδότηση, ο έτερος γονέας να μην λαμβάνει ή να μη δικαιούται σύνταξη από οποιονδήποτε ασφαλιστικό οργανισμό ή το Δημόσιο, να έχει συμπληρώσει τουλάχιστον 2.400 ημέρες ή 8 έτη πραγματικής

ασφάλισης εκ των οποίων 600 ημέρες ή 2 έτη τα τελευταία 4 χρόνια, σε φορείς κύριας ασφάλισης ή/και το Δημόσιο **και να εργάζεται.**

Αν ο γάμος λυθεί, το δικαίωμα ασκείται από τον γονέα που έχει την επιμέλεια του ανάπηρου παιδιού με αμετάκλητη δικαστική απόφαση. Αν το παιδί είναι ενήλικο, το δικαίωμα ασκείται από τον γονέα που είχε την επιμέλεια όσο ήταν ανήλικο. Αν η ενηλικίωση επήλθε πριν τη λύση του γάμου, το δικαίωμα ασκείται από έναν από τους δύο γονείς με τις προϋποθέσεις του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης αυτής.

Σε περίπτωση που το ανάπηρο παιδί έχει τεθεί σε δικαστική συμπαράσταση λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής ή λόγω σωματικής αναπηρίας, με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, το δικαίωμα ασκείται από τον γονέα που έχει ορισθεί δικαστικός συμπαραστάτης.

γ. Για την άσκηση του δικαιώματος από τον αδελφό/ή πρέπει για τουλάχιστον μία πενταετία πριν την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως για συνταξιοδότηση:

αα) να έχει ορισθεί δικαστικός συμπαραστάτης του/της αδελφού/ής με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής ή λόγω σωματικής αναπηρίας ή

ββ) ο/η με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω αδελφός/ή να συνοικεί αποδεδειγμένα και να τον βαρύνει. Κατά την υποβολή της αίτησης συνταξιοδότησης οι δύο αδελφοί απαιτείται να είναι ορφανοί και από τους δύο γονείς ή ο εν ζωή γονέας να είναι ανάπηρος με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω.

Σε περίπτωση παύσης της δικαστικής συμπαράστασης ή διακοπής της συνοίκησης, η σύνταξη διακόπτεται από την ημερομηνία της παύσης ή της διακοπής αντίστοιχα και επαναχορηγείται εφόσον συντρέξουν εκ νέου οι προϋποθέσεις του παρόντος.

ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΣΥΖΥΓΟΙ / ΓΟΝΕΙΣ / ΑΔΕΛΦΟΙ ΑΝΑΠΗΡΩΝ	ΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (πραγματική ασφάλιση)	ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ
Μέχρι 18/8/2015	25	Χ.Ο.Η.

Για την κατηγορία αυτή των ασφαλισμένων που δεν είχαν θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης μέχρι 18/8/2015 (δηλαδή δεν είχαν συμπληρώσει 25 έτη πραγματικής ή/και προαιρετικής ασφάλισης), η σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας σύμφωνα με τον πίνακα 1 αρχίζει από το 55ο έτος της ηλικίας και η νέα ηλικία συνταξιοδότησης προκύπτει από τη γραμμή ηλικίας 55 του έτους κατά το οποίο συμπληρώνονται τα 25 έτη ασφάλισης (εφόσον , βέβαια, συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου).

ΣΥΖΥΓΟΙ/ΓΟΝΕΙΣ/ΑΔΕΛΦΟΙ ΑΝΑΠΗΡΩΝ

Πίνακας με τα νέα όρια ηλικίας

Έτος συμπλήρωσης 25ετίας	Ηλικία σύνταξης
Μέχρι 18/8/2015	Χ.Ο.Η.
Από 18/8-31/12/2015	55+11
2016	56+9
2017	57+8
2018	58+6
2019	59+5
2020	60+3
2021	61+2
2022	62

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Μητέρα παιδιού με αναπηρία 67% (που πληροί τις προϋποθέσεις του άρθ. 37 του ν. 3996/2011), ασφαλισμένη στο ΤΑΠ-ΟΤΕ, η οποία το 2015 είναι 60 ετών και συμπληρώνει 25 έτη ασφάλισης τον Δεκέμβριο του 2015 → δεν έχει θεμελιώσει δικαίωμα μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015.

Το νέο όριο ηλικίας είναι 55 ετών και 11 μηνών (όπως προκύπτει από τη στήλη του έτους 2015 –οπότε και συμπληρώνει 25 έτη ασφάλισης- και τη γραμμή της ηλικίας 55 του πίνακα 1), ηλικία την οποία έχει ήδη συμπληρώσει η ασφαλισμένη, επομένως, μπορεί να συνταξιοδοτηθεί όταν συμπληρώσει 25 έτη ασφάλισης.

ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Ως γνωστόν, με την παρ. 1 του άρθρου 53 του ν. 2084/1992 ορίζεται ότι οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου των ασφαλισμένων των φορέων κύριας ασφάλισης ισχύουν και για τους φορείς επικουρικής ασφάλισης, στους οποίους υπάγονται οι ασφαλισμένοι.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν.4052/2012, οι ασφαλισμένοι του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης (ΕΤΕΑ) δικαιούνται σύνταξης, εφόσον θεμελιώνουν αντίστοιχο δικαίωμα συνταξιοδότησης στον φορέα κύριας ασφάλισής τους για την αυτή αιτία και έχουν συμπληρώσει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου που προβλέπει η νομοθεσία του αντίστοιχου φορέα κύριας ασφάλισής τους, καθώς και η γενικότερη νομοθεσία, όπως εκάστοτε ισχύουν. Κατά συνέπεια, οι μεταβολές στα όρια ηλικία συνταξιοδότησης από τους φορείς κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο, που προβλέπονται στα άρθρα 1 και 2 του ν. 4336/2015 και στις Υπουργικές Αποφάσεις Φ.11321/οικ.47523/1570/23.10.2015 (Β' 2311, για τους ΦΚΑ) και 122900/0092/27.10.2015 (Β' 2325, για το Δημόσιο) ισχύουν και για το ΕΤΕΑ ως αντίστοιχο φορέα επικουρικής ασφάλισης.

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

ΝΕΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ

Ο ΝΕΟΣ ΟΔΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ
ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΤΙΚΟ
Νόμος 4387/12/05/2016 και ν.4472/2017

Εννοιολογικοί προσδιορισμοί

Με αίτηση συνταξιοδότησης μετά τον νόμο 4387/12/05/2016 και το ν.4472/2017

Τι προβλέπει το άρθρο 2 που εισήχθη στον νέο νόμο για τον υπολογισμό των συντάξεων και άσχετα πότε θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα αλλά κάνουν αίτηση συνταξιοδότησης από την δημοσίευση του νέου νόμου και μετά δηλ. από 13/05/2017 και εφεξής.

Πως θα υπολογιστούν οι συντάξεις που εκκρεμούν;

Τόσο οι εκκρεμείς συντάξεις όσο και εκείνες για τις οποίες υποβλήθηκαν αιτήσεις πριν από τη δημοσίευση του νόμου - δηλ. μέχρι και 12/05/2016 – στην εφημερίδα της κυβέρνησης, θα ισχύσουν ευνοϊκότεροι όροι συνταξιοδότησης γιατί θα υπολογιστούν με υψηλότερα ποσοστά αναπλήρωσης και με το προηγούμενο καθεστώς.

Από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του νόμου 4387/2016, δηλ. από 13/05/2016 με την επιφύλαξη ειδικότερων διατάξεων του νόμου αυτού, η κύρια σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας και εκ μεταβιβάσεως υπολογίζεται ως το άθροισμα δύο τμημάτων:

Πιο συγκεκριμένα προβλέπεται:

1) Βασική (εθνική) σύνταξη

Η εθνική σύνταξη δεν χρηματοδοτείται από ασφαλιστικές εισφορές αλλά απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό.

2) Αναλογική (ανταποδοτική) σύνταξη

Το ανταποδοτικό μέρος της σύνταξης υπολογίζεται βάσει των αποδοχών επί των οποίων καταβλήθηκαν εισφορές και του ποσοστού αναπλήρωσης σύμφωνα με το σχετικό άρθρο του νόμου και όπως αναλύουμε παρακάτω στον τρόπο υπολογισμού των συντάξεων.

ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

Η Εθνική Σύνταξη αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού Αποκλεισμού και δεν χρηματοδοτείται από ασφαλιστικές εισφορές αλλά απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Αρμόδιος για την καταβολή της εθνικής σύνταξης είναι ο Ε.Φ.Κ.Α.

Το ανταποδοτικό μέρος της σύνταξης αποσκοπεί στην εξασφάλιση αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης, όσο το δυνατόν εγγύτερα προς εκείνο που είχε ο εργαζόμενος κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου...

Το ποσό της κανονισθείσας κατά τα ανωτέρω σύνταξης καταβάλλεται ανά μήνα, δώδεκα φορές το χρόνο.

Το κράτος έχει πλήρη εγγυητική υποχρέωση για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών...

Εθνική (Βασική) Σύνταξη

Πώς και σε ποιους δίνεται

Η Εθνική Σύνταξη καταβάλλεται σε όλους όσοι διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα για τουλάχιστον δεκαπέντε (15) έτη, μεταξύ του 15ου και του 67ου έτους της ηλικίας τους ή του έτους της ηλικίας τους στο οποίο, κατά τις οικείες διατάξεις, θεμελιώνουν δικαίωμα πλήρους σύνταξης.

Το ποσό της μειώνεται για τους συνταξιούχους λόγω γήρατος κατά 1/40 για κάθε χρόνο που υπολείπεται των σαράντα (40) ετών διαμονής στην Ελλάδα, μεταξύ του 15ου και του 67ου έτους της ηλικίας.

Το ποσό της εθνικής σύνταξης μειώνεται αναλογικά στις περιπτώσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος σε μειωμένη σύνταξη λόγω γήρατος ή λόγω αναπηρίας και μέχρι 30% σε σχέση με την ηλικία για πλήρη.

Η μείωση της εθνικής σύνταξης προκειμένου για τους ασφαλισμένους που λαμβάνουν μειωμένη σύνταξη γήρατος, ανέρχεται σε 1/200 (0,5%)-6% το χρόνο για κάθε μήνα που υπολείπεται για τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης και έως 30% το ανώτερο.

Για τους συνταξιούχους που λαμβάνουν μειωμένη σύνταξη λόγω αναπηρίας με ποσοστό 67% έως και 79,99% χορηγείται το 75% της εθνικής σύνταξης, και με ποσοστό από 50% έως και 66,99% χορηγείται το 50% αυτής.

Οι προσαρμογές αυτές δεν έχουν εφαρμογή σε όσους συνταξιοδοτούνται με τις διατάξεις του ν. 612/1977 (ΦΕΚ 164 Α`), καθώς και για τα πρόσωπα του τετάρτου εδαφίου της περίπτωσης α` της παραγράφου 1 των άρθρων 1 και 26 του π. δ. 169/2007 (ΦΕΚ 210 Α`).

Στις περιπτώσεις χορήγησης σύνταξης λόγω θανάτου, το ποσό της εθνικής σύνταξης προσδιορίζεται για τον επιζώντα σύζυγο και κάθε συνδικαιούχο με βάση το δικαιούμενο ποσοστό σύνταξης λόγω θανάτου σύμφωνα διατάξεις του ασφαλιστικού φορέα προέλευσης, άλλως του κληρονομικού δικαίου.

Το καταβαλλόμενο σε αυτά ποσοστό, μετά τη διακοπή χορήγησης του, προστίθεται στο ποσοστό που χορηγείται στο δικαιούχο επιζώντα σύζυγο και έως το ποσοστό της δικαιούμενης σύνταξης. Σε περίπτωση επιμερισμού της εξ ιδίου δικαιώματος σύνταξης μεταξύ δικαιούχου και τέκνων, το ποσό της εθνικής σύνταξης κατανέμεται κατά τα ποσοστά του επιμερισμού.

Σε περίπτωση σώρευσης συντάξεων χορηγείται μία εθνική σύνταξη. Στην περίπτωση συνταξιούχου ή δικαιούμενου μιας πλήρους σε ποσό και μιας μειωμένης κύριας σύνταξης, το ποσό της χορηγούμενης εθνικής σύνταξης είναι πλήρες.

Για την πρώτη εφαρμογή του νόμου αυτού η εθνική σύνταξη ορίζεται σε 384€ κάθε μήνα με 20 έτη ασφάλισης και 345€ με 15ετία.

Ανταποδοτική (Αναλογική) σύνταξη

Οι ασφαλισμένοι κύριας ασφάλισης δικαιούνται ανταποδοτικό μέρος σύνταξης, που προκύπτει με βάση τις συντάξιμες αποδοχές, το χρόνο ασφάλισης, όπως ορίζεται στο νόμο και τα κατ' έτος ποσοστά αναπλήρωσης υπολογιζόμενα επί του μέσου όρου των συντάξιμων αποδοχών ολόκληρου του εργασιακού βίου.

Για τους μισθωτούς, ο μέσος όρος μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου κατά τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου από το 2002 και μετά.

Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης των αιτήσεων συνταξιοδότησης που θα κατατεθούν μετά την έναρξη ισχύος του νόμου και εντός του 2016, ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνονται υπόψη ο μέσος μηνιαίος μισθός – εισόδημα κατά τις ειδικότερες λοιπές προβλέψεις του σχετικού άρθρου, **που προκύπτει από το έτος 2002 και έως την υποβολή της αίτησης.**

Εφεξής, ετησίως η περίοδος αυτή αναφοράς αυξάνεται κατά ένα έτος.

Ως συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους σύνταξης κύριας ασφάλισης λόγω γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου λαμβάνονται υπόψη:

Ως σύνολο μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος νοείται το

άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που υπόκεινται σε εισφορές, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου, λαμβανομένων υπόψη και των δώρων εορτών και του επιδόματος αδείας που τυχόν καταβλήθηκαν.

Για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνονται υπόψη οι αποδοχές του ασφαλισμένου για κάθε ημερολογιακό έτος, πλην του τελευταίου έτους ή τμήματος έτους, κατά το οποίο υποβάλλεται η αίτηση συνταξιοδότησης, προσαυξανόμενες κατά την ετήσια μεταβολή μισθών, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

Τι είναι η αναλογική – ανταποδοτική σύνταξη Ποια είναι τα ποσοστά αναπλήρωσης

Η αναλογική – ανταποδοτική - σύνταξη, θα είναι το δεύτερο μέρος της κύριας σύνταξης που συνδέεται με τις εισφορές που αναλογούν (μισθός ή εισόδημα) καθώς και τα έτη ασφάλισης που έχουν συμπληρωθεί μέχρι την υποβολή της αίτησης συνταξιοδότησης και έχει περισσότερο ανταποδοτικό χαρακτήρα. Ενιαίο θα είναι το ποσοστό αναπλήρωσης των συντάξιμων αποδοχών για όλους και θα κλιμακώνεται ανάλογα με την μισθολογική ή εισοδηματική κατηγορία.

Δηλαδή θα είναι υψηλότερο για τους χαμηλόμισθους και χαμηλότερο για τους υψηλόμισθους.

Για τους μισθωτούς, ο μέσος όρος μηνιαίων αποδοχών όλου του ασφαλιστικού βίου από το 2002 και μετά,

(το ηλικίο του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών που υπόκεινται σε εισφορές δια του συνολικού χρόνου ασφάλισης).

Το τελικό ποσό της ανταποδοτικής σύνταξης υπολογίζεται με βάση κλιμακωτά ποσοστά αναπλήρωσης που εξαρτώνται από τον χρόνο ασφάλισης.

Για τα πρώτα 15 χρόνια ο συντελεστής είναι 0,77% κατ' έτος δηλ. 11,55% αναπλήρωση του συντάξιμου μισθού για 15 έτη ασφάλισης.

Παράδειγμα με 15ετία:

Με μισθό 1.000€ X 11,55% = 115,5€ αναλογική σύνταξη.

Εδώ προστίθεται και η εθνική σύνταξη των 345€ για τα 15 έτη για να έχουμε το τελικό ποσό της κύριας σύνταξης 460,5€.

Οι συντελεστές αναπλήρωσης της ανταποδοτικής σύνταξης έχουν ως εξής ανά έτος και 3ετία:

Από 0 - 15 έτη:	0,77% ανά έτος
Από 15,01 - 18:	0,84% ανά έτος
Από 18,01 - 21:	0,90 % ανά έτος
Από 21,01 - 24:	0,96% ανά έτος
Από 24,01 - 27:	1,03% ανά έτος
Από 27,01 - 30:	1,21% ανά έτος
Από 30,01 - 33:	1,42% ανά έτος
Από 33,01 - 36:	1,59% ανά έτος
Από 36,01 - 39:	1,80% ανά έτος
Από 39,01 – 42 και μετά	2% ανά έτος

Από 42 έτη ασφάλισης και μετά, το ανώτερο συνολικό ποσοστό αναπλήρωσης είναι έως 46,80%.

Αυτό σημαίνει όμως πως η ανταποδοτική σύνταξη σπάει σε κομμάτια ανάλογα με το πόσα χρόνια ασφάλισης έχει ο ασφαλισμένος και για κάθε ένα από τα έτη αυτά υπολογίζεται ξεχωριστά με διαφορετικό συντελεστή.

Στο ποσό της ανταποδοτικής σύνταξης σύμφωνα με τα έτη ασφάλισης, τις αποδοχές και τους ανάλογους συντελεστές, θα προστίθεται και η Εθνική σύνταξη των 345€ με 15ετία και 384€ με 20 έτη ασφάλισης τουλάχιστον όπως παρακάτω αναλυτικά ανά έτος μετά τα 15 έτη ασφάλισης αναφέρουμε.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΣΟ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Τα ποσά είναι χωρίς το μπόνους από τις επιπλέον εισφορές στο ΤΑΠ-ΟΤΕ, χωρίς το επίδομα συζύγου 10% που ισχύει στο ΤΑΠ-ΟΤΕ, το οποίο καταργείται άλλωστε από 1/1/2019.

Επίσης οι πίνακες αναφέρουν αν είναι με κρατήσεις ή όχι.

Τα ακριβή ποσά της σύνταξης θα προκύψουν μετά την τελική έκδοση του τύπου και του τρόπου από το αρμόδιο υπουργείο και θα υπολογίζουν πλέον τα ταμεία αλλά οι συντάξεις θα είναι αυτές...

Ανταποδοτική σύνταξη

Έτη Ασφάλισης	Ποσοστό αναπλήρωσης
0 - 15	11,55%
15,01 - 16	12,39%
16,01 - 17	13,23%
17,01 - 18	14,07%
18,01 - 19	14,97%
19,01 - 20	15,87%
20,01 - 21	16,77%
21,01 - 22	17,73%
22,01 - 23	18,69%
23,01 - 24	19,65%
24,01 - 25	20,68%
25,01 - 26	21,71%
26,01 - 27	22,71%
27,01 - 28	23,95%
28,01 - 29	25,16%
29,01 - 30	26,37%
30,01 - 31	27,79%
31,01 - 32	29,21%
32,01 - 33	30,63%
33,01 - 34	32,32%
34,01 - 35	33,81%
35,01 - 36	35,40%
36,01 - 37	37,20%
37,01 - 38	39%
38,01 - 39	40,80%
39,01 - 40	42,80%
40,01 - 41	44,80%
42 +	46,80% πλαφόν

Εθνική (βασική) σύνταξη

Με 15 έτη 345€

Με 16 έτη 353€

Με 17 έτη 361€

Με 18 έτη 368€

Με 19 έτη 376€

Από 20 έτη και πάνω 384€

Δείτε πως είχαν διαμορφωθεί οι συντάξεις στο τέλος του 2016

	Γήρατος		Θανάτου		Αναπηρικές	
Εύρος ποσού	πλήθος	Μ.Ο.€	πλήθος	Μ.Ο.€	Πλήθος	Μ.Ο.€
0,1- 500	649.586	372,49	387.103	334,97	151.060	384,85
500-1000	708.448	679,73	163.626	718,81	86.691	675,21
1000-1500	507.772	1.228,82	41.315	1.178,44	22.681	1.137,44
1500-2000	137.814	1.678,43	2.763	1.604,75	3.241	1.678,65
2000-2500	22.589	2.107,97	250	2.251,94	404	2.148,57
Άνω των 2500	2.326	3.315,34	399	2.933,71	92	3.040,84
ΣΥΝΟΛΟ	2.028.485		595.456		264.169	

Για τις συντάξεις γήρατος, αν κάνουμε μία αναγωγή έχουμε τα εξής στοιχεία:

Το 22% έχουν Μέσο Όρο 372,49€

Το 24,5% έχουν μέσο όρο 679,73€

Το 18% έχουν μ.ο 1.228,82€

Το 5% έχουν μ.ο. 1.678,43€

Το 0,8% έχουν μ.ο. 2.107,97€

Το 0,08% έχουν μ.ο. 3.315,34€

ΠΑΕΙ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΔΟΜΑ ΣΥΖΥΓΟΥ

Από 1/1/2019 με το ν.4472/2017 καταργείται από τη σύνταξη το επίδομα συζύγου 10% στο τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ (παντού), ενώ τα επιδόματα τέκνων θα δίνονται με εισοδηματικά κριτήρια και πετσοκομμένα...

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
Χωρίς κρατήσεις ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΜΠΟΝΟΥΣ ΑΠΟ ΤΙΣ
ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΤΑΠ-ΟΤΕ

Ο παρακάτω πίνακας είναι με παραδείγματα από τα 15 έως τα 40 έτη με την ανταποδοτική και τη βασική σύνταξη και χωρίς το επίδομα συζύγου 10%.

Ποσοστό % αναπλήρωσης αναλογικής	Έτη ασφάλισης	Συντάξιμος μισθός 1.000€	Συντάξιμος μισθός 1.200€	Συντάξιμος μισθός 1.500€	Συντάξιμος μισθός 2.000€
11,55%	0,1 - 15	460	484	518	576
12,39	15,01- 16	477	502	539	601
13,23	16,01- 17	493	520	559	626
14,07	17,01 - 18	509	537	579	649
14,97	18,01 - 19	526	555	600	675
15,87	19,01 - 20	543	574	622	701
16,77	20,01 - 21	552	585	635	719
17,73	21,01 - 22	561	596	650	738
18,69	22,01 - 23	571	608	664	757
19,65	23,01 - 24	580	619	678	776
20,68	24,01 – 25	590	632	694	797
26,37	29,01 – 30	647	700	779	911
27,79	30,01 - 31	662	717	800	939
29,21	31,01 – 32	676	734	822	968
30,63	32,01 - 33	682	751	843	996
32,32	33,01 - 34	706	770	867	1.027
33,81	34,01 - 35	722	789	891	1.060
35,40	35,01 – 36	738	808	914	1.092
37,20	36,01 – 37	756	831	942	1.128
39,00	37,01 – 38	774	852	969	1.164
40,80	38,01 – 39	792	874	996	1.200
42,80	39, 01 - 40	812	898	1.026	1.240
44,80	40,01 - 41	832	922	1.056	1.280
46,80	41,01 42 +	852	946	1.086	1.320

ΠΡΟΣΟΧΗ

ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΜΠΟΝΟΥΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΤΑΠ-ΟΤΕ

Αναλυτικά παραδείγματα με έτη ασφάλισης και αποδοχές

Τα ποσά Εθνικής και Ανταποδοτικής σύνταξης

Με 40 έτη ασφάλισης (42,80%)

με εισφορά ασθένειας 6%, χωρίς φόρο και χωρίς επίδομα συζύγου 10%

Μέσος όρος αποδοχών	Αναλογική σύνταξη	Εθνική σύνταξη	Ποσό σύνταξης	Ποσοστό % αναπλήρωσης
1.200	513	384	843	70%
1.300	556	384	884	68%
1.400	599	384	924	66%
1.500	641	384	964	64%
1.600	684	384	1.004	62,7%
1.700	727	384	1.045	61,5%
1.800	770	384	1.085	60%
2.000	855	384	1.165	58%
2.100	898	384	1.206	57,4%
2.200	941,6	384	1.246	56,6%
2.300	983	384	1.286	56%
2.500	1.069	384	1.367	54,6%
3.000	1.284	384	1.668	55,6%

Με 35 έτη ασφάλισης (33,81%)

με εισφορά ασθένειας 6%, χωρίς φόρο και χωρίς επίδομα συζύγου 10%

Μέσος όρος αποδοχών	Αναλογική σύνταξη	Εθνική σύνταξη	Ποσό σύνταξης	Ποσοστό % αναπλήρωσης
1.100	372	384	711	64,6%
1.200	405	384	742	62%
1.300	439	384	774	59,5%
1.400	473	384	806	57,5%
1.500	507	384	838	55,8%
1.600	540	384	869	54,3%
1.700	574	384	901	53%
1.800	608	384	933	51,8%
1.900	642	384	964	50,7%
2.000	676	384	996	49,8%
2.200	743	384	1.059	48%
2.500	844	384	1.156	46,2%

Με 30 έτη ασφάλισης (26,37%)

με εισφορά ασθένειας 6% χωρίς φόρο και χωρίς επίδομα συζύγου 10%

Μέσος όρος αποδοχών	Αναλογική σύνταξη	Εθνική σύνταξη	Ποσό σύνταξης	Ποσοστό % αναπλήρωσης
1.200	316	384	658	54,8%
1.300	342	384	682	52,4%
1.400	369	384	708	50,5%
1.500	395	384	732	48,8%
1.600	421	384	757	47,3%
1.700	448	384	782	46%
1.800	474	384	806	44,7%
2.000	527	384	856	42,8%

Με 25 έτη ασφάλισης (20,68%)

με εισφορά ασθένειας 6% χωρίς φόρο και χωρίς επίδομα συζύγου 10%

Μέσος όρος αποδοχών	Αναλογική σύνταξη	Εθνική σύνταξη	Ποσό σύνταξης	Ποσοστό % αναπλήρωσης
1.000	206	384	556	55,6%
1.100	227	384	574	52%
1.200	248	384	594	49,5%
1.300	268	384	613	47%
1.400	289	384	633	45%
1.500	310	384	652	43,4%
1.600	330	384	671	42%
1.800	372	384	710	39%

Με 15 έτη ασφάλισης (11.55%)

με εισφορά ασθένειας 6%, χωρίς φόρο, χωρίς επίδομα συζύγου 10%

Μέσος όρος αποδοχών	Αναλογική σύνταξη	Εθνική σύνταξη	Ποσό σύνταξης	Ποσοστό % αναπλήρωσης
800	92	345	411	51,3%
1.000	115	345	433	43,3%
1.200	139	345	455	40%
1.300	150	345	466	35,8%

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

ΟΛΑ ΤΑ ΠΟΣΑ ΕΙΝΑΙ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΥΠΟΛΟΓΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΜΠΟΝΟΥΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΤΟ ΤΑΠ-ΟΤΕ

Τα ποσά θα διαφέρουν ανάλογα με το μισθό και τα έτη ασφάλισης για τον καθένα με μεγαλύτερες απώλειες αναπλήρωσης για όσους έχουν περισσότερα έτη ασφάλισης...

Με τον ίδιο συντάξιμο μισθό (1.600€), ασφαλισμένος με 25 έτη, θα πάρει 671€ και ένας με 35 έτη 869€/μήνα (198€ διαφορά το μήνα με 10 έτη ασφάλισης επί πλέον, δηλ. για κάθε ένα έτος ούτε 20€ διαφορά). Το τελικό καθαρό ποσό θα είναι αυτό που θα προκύψει μετά τις μειώσεις από τους νόμους, το φόρο, την ασθένεια ανάλογα με το ύψος της σύνταξης και την ηλικία για μειωμένη ή πλήρη κ.λ.π. Υπολογίστε δηλ. και τις εισφορές για ασθένεια περίθαλψη 6% από 4% που ήταν μέχρι 30/6/15 στο ακαθάριστο αρχικό ποσό στην κύρια σύνταξη, νέα εισφορά ασθένειας 6% στην επικουρική, την εφορία, εισφορά αλληλεγγύης κ.λ.π. για να δείτε που πάνε οι συντάξεις. Όσο για τις επικουρικές, δεν ξέρουμε που θα καταλήξουν μετά και τη ρήτρα μηδενικού ελλείμματος ή << τη ρήτρα βιωσιμότητας >>, την νέα εισφορά 6% για ασθένεια στο καταβαλλόμενο ποσό που πριν δεν υπήρχε και πάει λέγοντας... Ενδεικτικά μία επικουρική με 35 έτη ασφάλισης <<είναι>> τώρα περίπου 150€-170€ με 35 έτη, από 340€ - 350€ που ήταν το 2010 - 2011.... Με τις αλλαγές ότι δεν θίγονται δήθεν οι κύριες συντάξεις οι επικουρικές εξαφανίζονται σιγά- σιγά. Ενώ όμως με τον παλιό τρόπο κάποιος με αποδοχές πάνω από 2.000€ έπαιρνε 1.250€ καθαρή κύρια σύνταξη και τώρα θα παίρνει κοντά στα 1.000€ δεν λέει τίποτα; Κατά τα άλλα, το ότι η κυβέρνηση λέει το ίδιο ψέμα και παραμύθι ότι δεν μειώνονται οι κύριες συντάξεις κ.λ.π.

Τα μνημόνια καλά κρατούν και ανανεώνονται με επαχθέστερους όρους.

Προσαύξηση σύνταξης όσων κατέβαλλαν αυξημένες εισφορές (περίπτωση ΤΑΠ-ΟΤΕ).

Στην περίπτωση ασφαλισμένων μισθωτών οι οποίοι, υπό την ισχύ του προϊσχύοντος νομοθετικού καθεστώτος κατέβαλλαν εισφορές ανώτερες από αυτές του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, το ανταποδοτικό μέρος της σύνταξης για κάθε έτος που έχει καταβληθεί επιπλέον εισφορά, θα υπολογίζεται με ετήσιο συντελεστή αναπλήρωσης 0,075% για κάθε μία ποσοστιαία μονάδα (1%) επιπλέον εισφοράς.

Οι διατάξεις για τον υπολογισμό της ανταποδοτικής σύνταξης εφαρμόζονται αναλόγως.

Ο Συντάξιμος Μισθός σε αυτή την περίπτωση θα προκύπτει λαμβάνοντας υπόψη τη βάση υπολογισμού της επιπλέον εισφοράς.

Εδώ θα υπάρχει μία σημαντική ενίσχυση του Συντάξιμου Μισθού.

Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται σε όσους υποβάλλουν αίτηση συνταξιοδότησης μετά την έναρξη ισχύος του νόμου.

Σημείωση για τον υπολογισμό με το <<μπόνους>> για ασφαλισμένους στο ΤΑΠ-ΟΤΕ.

Δεν έχει εκδοθεί ακόμα εγκύκλιος για τον τρόπο υπολογισμού του ποσοστού αυτού αλλά σύμφωνα με την εφαρμογή σε νέες συντάξεις έχουμε τα εξής: Στο ΤΑΠ-ΟΤΕ είχαμε για πολλά χρόνια εισφορές εργαζόμενου για την κύρια σύνταξη 11% και του εργοδότη ήταν αρχικά 24%, σύνολο 35%.

Η διαφορά από το ΙΚΑ, που εδώ η εισφορές για τον εργαζόμενο είναι 6,67% και τις εισφορές του εργοδότη στο 13,33% έχουμε σημαντική διαφορά σε μεγάλες περιόδους.

Με το σενάριο αυτό λοιπόν, το <<μπόνους>> για τις επιπλέον εισφορές θα υπολογίζεται ως εξής:

Παράδειγμα

Για τα 35 έτη ασφάλισης το ποσοστό αναπλήρωσης της ανταποδοτικής είναι 35,4%.

Εδώ θα προστεθεί λοιπόν το επιπλέον ποσοστό αυτό που στην περίπτωση αυτή θα είναι όπως περιγράφεται και στον παρακάτω πίνακα με μικροδιαφορές στα δεκαδικά ανάλογο με τον ακριβή χρόνο ασφάλισης που έχει να κάνει με έτη και μήνες:

35 έτη και με αποχώρηση το 2017 = 27,83%.

Υπολογίζονται δηλ. τα έτη ασφάλισης με τον συντελεστή 0,075% και αυτό προστίθεται στο ποσοστό αναπλήρωσης της ανταποδοτικής ανάλογα με τα έτη ασφάλισης όπως προβλέπεται από τον νόμο και υπάρχουν στον σχετικό πίνακα.

Συνολικό ποσοστό ανταποδοτικής: 35,42% + 27,3% = 63,25%

Με συντάξιμο μισθό π.χ. 2.000€ X 63,25% = 1.265€ η ανταποδοτική.

Εθνική σύνταξη 384€

Σύνολο 1.649€ προ φόρων και ασθένειας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΥΣ ΣΤΟ ΤΑΠ-ΟΤΕ

ΕΤΟΣ ΕΞΟΔΟΥ	ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΗΣ ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΑ (έτη ασφάλισης X 0,075%)
2000	8,55%
2001	9,83%
2002	11,10%
2003	12,38%
2004	13,65%
2005	14,93%
2006	16,20%
2007	17,48%
2008	18,75%
2009	20,03%
2010	21,30%
2011	22,58%
2012	23,85%
2013	24,83%
2014	25,80%
2015	26,78%
2016	27,38%
2017	27,83%
2018	28,13%
2019	28,28%
2020	28,28%

Τι είναι η Κύρια σύνταξη

Είναι το ενιαίο ποσό που αποτελείται από το άθροισμα της βασικής και της ανταποδοτικής σύνταξης καθώς και τα ποσά που προκύπτουν με τον ανάλογο τρόπο υπολογισμού.

Ανώτατο όριο καταβολής σύνταξης

Μέχρι 31/12/2018 αναστέλλεται η καταβολή κάθε ατομικής μηνιαίας σύνταξης των προσώπων που είχαν ήδη καταστεί συνταξιούχοι μέχρι την έναρξη ισχύος του νόμου, κατά το μέρος που υπερβαίνει τα 2.000€.

Για την εφαρμογή του ανώτατου ορίου αυτού, λαμβάνονται υπόψη το καταβαλλόμενο ποσό συνυπολογιζόμενης της εισφοράς υγειονομικής περιθαλψης υπέρ ΕΟΠΥΥ και της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων του άρθρου 38 του ν.3863/2010, όπως ισχύει, και των παρ. 11 και 12 του άρθρου 44 του ν. 3986/2011 όπως ισχύει.

Κατά την ίδια περίοδο, το άθροισμα του καθαρού ποσού των συντάξεων των παραπάνω προσώπων, που δικαιούται κάθε συνταξιούχος από οποιαδήποτε αιτία, πηγή και φορέα, δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τρεις (3.000€).

Στον υπολογισμό του ανώτατου ορίου καταβολής σύνταξης που αφορά στα άτομα με αναπηρία ή χρόνια πάθηση και των οικογενειών που έχουν μέλη τους άτομα με αναπηρία δεν λαμβάνονται υπόψη τα πάσης φύσεως επιδόματα αναπηρίας.

Από 1/1/2019 καταβάλλεται το τυχόν υπερβάλλον ποσό που προκύπτει σε σχέση με ανώτατο όριο των παρ. 1 και 2 και το νέο ύψος των συντάξεων όπως θα προκύψει σύμφωνα με την αναπροσαρμογή τους όπως προβλέπεται.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ

Οι συντάξεις όλων των συνταξιούχων και μέχρι 31/12/2018 θα υπολογίζονται με τον παλιό και το νέο τρόπο υπολογισμού.

Η διαφορά στο ποσό της σύνταξης που προκύπτει μεταξύ του παλαιού και νέου τρόπου, ορίζεται ως προσωπική διαφορά.

Ο νέος νόμος 4472/2017 τροποποίησε τον ν.4387 ως προ το θέμα αυτό προ το χειρότερο και προβλέπει τα εξής:

Νέες διατάξεις

ν.4472/2017

Άρθρο 1.

Τροποποίηση διατάξεων του ν. 4387/2016 για τις συντάξεις με το νέο τρόπο και πλαφόν στην προσωπική διαφορά.

1. Η παρ. 2 του άρθρου 10 του ν. 4387/2016 (Α' 85) αντικαθίσταται ως εξής:

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ

«2. Για όσους λαμβάνουν σύνταξη μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος, καθώς και για τα πρόσωπα της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 6, η οικογενειακή παροχή εξακολουθεί, έως 31.12.2018, να συγκαταβάλλεται

με τη σύνταξη, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, όπως αυτές ίσχυαν μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος. Από 1.1.2019 και εφεξής καταβάλλεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1. Η περίπτωση ε' της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 (Α' 226) δεν έχει εφαρμογή στα πρόσωπα των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του παρόντος.».

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΛΑΙΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ

Περικοπή μέχρι 18% από 1/1/2019

Από την 1.1.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει του νέου τρόπου υπολογισμού, το υπερβάλλον ποσό περικόπεται.

Το ποσό που περικόπεται κατά τα ανωτέρω δεν μπορεί να υπερβαίνει το δεκαοκτώ τοις εκατό (18%) της καταβαλλόμενης κατά την έναρξη ισχύος του τελευταίου νόμου 4472/2017, κύριας σύνταξης του δικαιούχου.

Αν, μετά την εφαρμογή της ρύθμισης του ανωτέρω εδαφίου, το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3 (εντός 5ετίας)».

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΝΕΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΑΠΟ 13/05/2016

Υπάρχει στο νόμο μια ρήτρα προστασίας ώστε όταν οι μειώσεις είναι πάνω από 20% (παλιός και νέος τρόπος), να ενεργοποιείται ο μηχανισμός της προσωπικής διαφοράς για τις νέες συντάξεις που λειτουργεί ως εξής:

Αν η νέα σύνταξη έχει μείωση για παράδειγμα 22% και η αίτηση υποβλήθηκε εντός του 2016, τότε ο συνταξιούχος θα έχει ως το τέλος του 2018 το μισό του ποσοστού της μείωσης, δηλαδή το 11% αντί για 22% και το υπόλοιπο 11% θα το παίρνει ως προσωπική διαφορά μέχρι 31/12/2018 και από 1/1/2019 χάνει το 18%.

Με αίτηση το 2017 θα έχει μέχρι το τέλος του 2018 τα 2/3 της μείωσης, δηλαδή 14,6% αντί για 22% και θα πάρει ως προσωπική διαφορά το 1/3, δηλ. το 7,33% που από 1/1/2019 πάει και αυτό και χάνει το 18%.

Με αίτηση το 2018 θα έχει μείωση κατά 3/4 του 22% δηλ. 16,5% και θα πάρει το 5,5% ως προσωπική διαφορά μέχρι το τέλος του 2018 και μετά την 1/1/2019 χάνει το 18%.

Με αποχώρηση από 1/1/2019 ο μηχανισμός της προσωπικής διαφοράς καταργείται χωρίς προστασία στις περικοπές.

Οι μειώσεις γενικά θα είναι 12% - 15% επί πλέον γενικά, εκτός

του επιδόματος συζύγου αλλά οι επιπλέον εισφορές των ασφαλισμένων στο ΤΑΠ-ΟΤΕ και ο Δ.Τ.Κ. θα περισώσουν μάλλον έστω και λίγο εδώ το τελικό ποσό.

Παράδειγμα με αποχώρηση από 1/1/2019

Αν η παλαιά σύνταξη βγαίνει στα 1.300€ και η νέα στα 950€ η μείωση των 350€ ή κατά 26,92% θα εφαρμοστεί στο ακέραιο.

Το παράλογο εδώ είναι πως ένα συνταξιούχος με μείωση έως 19,99% θα το χάσει ολόκληρο άμεσα, ενώ ένας με μείωση 22% θα πάρει παραπάνω σύνταξη έστω για ένα διάστημα και μέχρι 31/12/2018 ως προς το ποσοστό της προσωπικής διαφοράς.

3. Στην παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 προστίθενται περιπτώσεις γ' και δ' ως εξής:

«γ. Αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, τότε αυτό προσαυξάνεται, από την 1.1.2019, κατά 1/5 της διαφοράς σταδιακά και ισόποσα εντός πέντε (5) ετών.

δ. Τα στοιχεία που προκύπτουν από τις περιπτώσεις β' και γ' αποτυπώνονται από την 1.1.2018 για κάθε ασφαλισμένο στο οικείο πληροφοριακό σύστημα.».

ΑΥΞΗΣΗ... ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΜΕΤΑ ΤΟ 2023

4. Η περίπτωση α' της παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 4387/ 2016 τροποποιείται ως εξής: (αυτό άλλαξε μετά την ψήφιση του νόμου και από το 2023 πήγε στο 2024 με τροπολογία...

«α. Το συνολικό ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται μετά τη θέση σε ισχύ του παρόντος αυξάνεται από την 1.1.2024 κατ' έτος, με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με βάση συντελεστή που διαμορφώνεται κατά 50% από τη μεταβολή του ΑΕΠ και κατά 50% από τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του προηγούμενου έτους και δεν υπερβαίνει την ετήσια μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή.»

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

Μέχρι την έκδοση της οριστικής απόφασης πλήρους συνταξιοδότησης λόγω γήρατος, καταβάλλεται στους δικαιούχους προσωρινή σύνταξη, το ύψος της οποίας υπολογίζεται ως εξής.

Για τους μισθωτούς, το 50% του μέσου όρου των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου κατά τους δώδεκα (12) μήνες ασφάλισης που προηγούνται της υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης.

Ο μέσος όρος αυτός υπολογίζεται ως το ηλικίον της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών, οποτεδήποτε και αν καταβλήθηκαν, δια του 12.

Η προσωρινή σύνταξη δεν μπορεί να υπολείπεται του ποσού που αντιστοιχεί στην Εθνική σύνταξη σε είκοσι (20) έτη ασφάλισης (384€) και να υπερβαίνει

το ποσό που αντιστοιχεί στο διπλάσιο αυτής, στο ύψος που διαμορφώνεται κάθε φορά (768€).

Το ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται στον ασφαλισμένο με την προσωρινή σύνταξη, συμψηφίζεται με το ποσό της σύνταξης που προκύπτει μετά την έκδοση της οριστικής πράξης απονομής της σύνταξης.

Τα ανωτέρω ισχύουν στις περιπτώσεις αίτησης για πλήρη σύνταξη λόγω γήρατος.

Η προσωρινή σύνταξη δεν καταβάλλεται όταν:

α) ο ασφαλισμένος με δήλωσή του δεν επιθυμεί την έκδοση προσωρινής σύνταξης.

β) Όταν δεν πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης.

γ) Στις περιπτώσεις που δεν έχει θεμελιωθεί αυτοτελές συνταξιοδοτικό δικαίωμα σε ελληνικό ασφαλιστικό φορέα και απαιτείται συντονισμός με φορείς άλλων κρατών.

δ) Όταν δεν έχουν κατατεθεί τα απαραίτητα δικαιολογητικά.

ε) Όταν λαμβάνεται ταυτόχρονα και άλλη κύρια σύνταξη για την ίδια αιτία.

στ) Όταν δεν έχει διακοπή η εργασία κατά την ημερομηνία υποβολής αίτησης συνταξιοδότησης.

ζ) Όταν είναι απαραίτητη η προηγούμενη αναγνώριση χρόνων ασφάλισης για θεμελίωση συνταξιοδοτικών προϋποθέσεων και μέχρι την έκδοση της απόφασης αναγνώρισης χρόνου ασφάλισης, ακόμα και αν η εξαγορά του χρόνου αυτού γίνει τμηματικά με παρακράτηση του σχετικού ποσού από τη σύνταξη του δικαιούχου.

Σε περιπτώσεις αίτησης για μειωμένη σύνταξη λόγω γήρατος, το ποσό της προσωρινής σύνταξης μειώνεται κατά το ποσοστό 1/200 (0,5%) για κάθε μήνα που υπολείπεται από τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας που προβλέπεται για πλήρη σύνταξη.

Σύνταξη λόγω θανάτου (χηρείας)

Με εγκύκλιο που ήδη έχει εκδώσει το υπουργείο Εργασίας οι προϋποθέσεις χορήγησης σύνταξης λόγω θανάτου στα δικαιούχα μέλη συνταξιούχου ή ασφαλισμένου, **εφόσον ο θάνατος επήλθε από 13.05.2016 και μετά**, άλλαξαν και εισάγονται ρυθμίσεις με ενιαίες αρχές και κανόνες, για όλους τους ασφαλισμένους, ανεξαρτήτως ασφαλιστικού φορέα προέλευσης.

Επίσης ορίζεται ότι προκειμένου να χορηγηθεί σύνταξη λόγω χηρείας στα δικαιούχα μέλη σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένου, ο θανών θα πρέπει κατά τον θάνατο να έχει συμπληρώσει τις χρονικές προϋποθέσεις για τη λήψη σύνταξης γήρατος ή αναπηρίας, πλήρους ή μειωμένης, όπως διαμορφώνονται ανά ασφαλιστικό οργανισμό και ανά κατηγορία ασφαλισμένων (παλαιοί - νέοι).

Ειδικότερα ως δικαιούχα μέλη που υπό προϋποθέσεις λαμβάνουν τη σύνταξη λόγω θανάτου συνταξιούχου ή ασφαλισμένου, καθώς και οι ειδικότερες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για κάθε κατηγορία, ο

επιζών σύζυγος, τα νόμιμα τέκνα, τα νομιμοποιηθέντα, τα αναγνωρισθέντα, τα υιοθετημένα και όσα εξομοιώνονται με αυτά καθώς και ο/η διαζευγμένος/η σύζυγος Οι προϋποθέσεις σύμφωνα με την εγκύκλιο είναι οι εξής:

Για τον επιζώντα σύζυγο, θεσπίζεται όριο ηλικίας για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης λόγω θανάτου και **συγκεκριμένα το 55ο έτος, το οποίο πρέπει να έχει συμπληρωθεί κατά το χρόνο θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου**, οπότε και η σύνταξη χορηγείται εφ' όρου ζωής, αν δεν συντρέξουν οι περιοριστικά προϋποθέσεις παύσης της.

Εάν ο θάνατος επέλθει προτού συμπληρωθεί το ως άνω όριο ηλικίας, η σύνταξη καταβάλλεται στον επιζώντα σύζυγο για μία τριετία.

Μετά την πάροδο της τριετίας ελέγχεται εάν ο επιζών σύζυγος συμπλήρωσε ή όχι το 55ο έτος της ηλικίας.

Εάν κατά τη διάρκεια της τριετίας ο επιζών σύζυγος συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας η καταβολή της σύνταξης διακόπτεται μόλις συμπληρωθεί η τριετία και άρχεται εκ νέου με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας.

Εάν κατά τη διάρκεια της τριετίας δεν έχει συμπληρωθεί το 55ο έτος, διακόπτεται η καταβολή της σύνταξης με τη λήξη της τριετίας και δεν επαναχορηγείται...

Σε περίπτωση όμως που ο επιζών σύζυγος έχει τέκνα που υπάγονται στην περίπτωση 1B του κοινοποιούμενου άρθρου (δηλαδή κατά το χρόνο του θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου είναι άγαμα και δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους ή το 24ο έτος εφόσον σπουδάζουν ή είναι άγαμα και ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία, εφόσον η ανικανότητα τους επήλθε πριν από τη συμπλήρωση του 24ου έτους της ηλικίας) ή ο ίδιος είναι ανίκανος για την άσκηση κάθε βιοποριστικής εργασίας με ποσοστό 67% και άνω, και για όσο χρόνο πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις, η σύνταξη λόγω θανάτου συνεχίζει να καταβάλλεται, ανεξάρτητα εάν βάσει των ανωτέρω προκύπτει είτε οριστική διακοπή της, είτε διακοπή και επαναχορήγησή της με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας.

Επίσης, ότι αν ο επιζών σύζυγος δεν συμπληρώνει το 55ο έτος της ηλικίας του κατά τη διάρκεια της τριετίας, αλλά εξακολουθεί να λαμβάνει τη σύνταξη θανάτου και πέραν της τριετίας λόγω ύπαρξης ανήλικων ή τέκνων που σπουδάζουν ή ανίκανων για εργασία τέκνων, εφόσον έως τη λήξη της ανηλικότητας ή των σπουδών ή της ανικανότητας **συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας του, τότε και μεν η σύνταξη θα διακοπεί με την παύση ισχύος των ως άνω προϋποθέσεων (ανηλικότητα, σπουδές, ανικανότητα), θα επαναχορηγηθεί, ωστόσο, όταν ο επιζών συμπληρώσει το 67ο έτος της ηλικίας του.**

Τα ποσά της σύνταξης επιμερίζονται σε σύζυγο και παιδιά.

50% του ποσού της σύνταξης πάει στη σύζυγο για μία 3ετία και το υπόλοιπο 50% πάει αναλογικά στα παιδιά.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Όταν γράφτηκαν τα παραπάνω, βρίσκονταν σε διαδικασία συζήτησης στο αρμόδιο υπουργείο πολλά θέματα που πιθανόν χρήζουν αλλαγών αλλά δεν έχουν αλλάξει ακόμα γιατί πρέπει να συζητηθούν με τους δανειστές.

Σε κάθε περίπτωση επειδή υπάρχουν πολλές παράμετροι και τυχόν αλλαγές, πρέπει ο κάθε ενδιαφερόμενος να απευθύνεται κυρίως στον αρμόδιο φορέα ασφάλισής του για την τελική ενημέρωση για το τι ισχύει κάθε φορά.

ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Που απευθύνονται οι ασφαλισμένοι;

ΚΕΝΤΡΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ (ΚΕΠΑ)

Σύμφωνα με τον Ν.3863/2010 δημιουργήθηκε το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), υπαγόμενο στη Διεύθυνση Αναπηρίας και Ιατρικής της Εργασίας της Διοίκησης ΙΚΑ.ΕΤΑΜ, για όλους τους ασφαλισμένους σε όλα τα ταμεία για την εξασφάλιση της ενιαίας υγειονομικής κρίσης όσον αφορά τον καθορισμό του βαθμού αναπηρίας των ασφαλισμένων όλων των ασφαλιστικών φορέων, συμπεριλαμβανομένου του Δημοσίου, καθώς και των ανασφάλιστων, για τους οποίους απαιτείται η πιστοποίηση της αναπηρίας.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ

Βαριά αναπηρία

◇ ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω.

Για τον προσδιορισμό της ασφαλιστικής αναπηρίας της κατηγορίας αυτής, το μορφωτικό επίπεδο είναι το μόνο συγκρίσιμο κριτήριο.

Συνήθης αναπηρία

◇ ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω.

Για τον προσδιορισμό της ασφαλιστικής αναπηρίας της κατηγορίας αυτής, εκτός από το μορφωτικό επίπεδο, λαμβάνεται υπόψη και η επαγγελματική απασχόληση του δικαιούχου.

Μερική αναπηρία

◇ ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω.

Για τον προσδιορισμό της ασφαλιστικής αναπηρίας της κατηγορίας αυτής, λαμβάνονται υπόψη όλα τα στοιχεία της αγοράς εργασίας.

ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ – ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ

Αίτηση του ασφαλισμένου στο ΚΕΠΑ (ΙΚΑ -ΕΤΑΜ) με τα απαραίτητα πρόσφατα ιατρικά πιστοποιητικά όπου θα ζητάει την συνταξιοδότηση για λόγους υγείας, εφόσον αυτό επιθυμεί.

Η απόφαση της αρμόδιας επιτροπής πρέπει να αναφέρει το ανάλογο ποσοστό αναπηρίας (π.χ. 67,99%) καθώς και την ανικανότητα για την εργασία που εκτελεί ο εργαζόμενος για να πάρει σύνταξη από το ταμείο μας.
Η διαδικασία μπορεί να γίνει σε συνεργασία με τον εργοδότη.

1. Σύνταξη αναπηρίας από κοινή νόσο

Προϋποθέσεις:

- α) 4.500 τουλάχιστον ημέρες εργασίας ή
- β) 1.500 ημέρες εργασίας, από τις οποίες τουλάχιστον 600 μέσα στα τελευταία 5 έτη πριν από εκείνο στο οποίο επήλθε η αναπηρία, ή
- γ) 300 τουλάχιστον ημέρες εργασίας και να μην έχει συμπληρωθεί το 21ο έτος της ηλικίας του ενδιαφερομένου. Οι εν λόγω ημέρες εργασίας (300) αυξάνονται ανά 120 κατά μέσο όρο για κάθε έτος ηλικίας μετά τη συμπλήρωση του 21ου έτους και μέχρι να συμπληρωθεί ο αριθμός των 4.200 ημερών εργασίας.

2. Σύνταξη αναπηρίας από εργατικό ατύχημα

Προϋποθέσεις:

- α) Έστω και μία ημέρα στην ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.
- β) Το ατύχημα πρέπει να έχει χαρακτηριστεί εργατικό.

3. Σύνταξη αναπηρίας από ατύχημα εκτός εργασίας

- α) 1/2 των ημερών ασφάλισης που απαιτούνται για τη χορήγηση σύνταξης από κοινή νόσο.
- β) Το ατύχημα πρέπει να έχει χαρακτηριστεί ότι συνέβη εκτός εργασίας.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ & ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

4. Σύνταξη αναπηρίας από επαγγελματική ασθένεια

- α) Ο ελάχιστος χρόνος ο οποίος, ανάλογα με την επαγγελματική ασθένεια, ορίζεται στον Κανονισμό Ασθένειας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (άρθρο 40).
- β) Η προσβολή του ασφαλισμένου από την επαγγελματική νόσο θα πρέπει να έχει διαπιστωθεί ιατρικώς κατά τη διάρκεια της απασχόλησης.

ΜΟΝΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Για τους ασφαλισμένους πριν από την 1/1/1993.

- α) Όταν ο ενδιαφερόμενος έχει συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας του ή η γυναίκα το 50ό και συνταξιοδοτείται συνεχώς επί 7 έτη και κατά τη διάρκεια της συνταξιοδότησής του έχει εξεταστεί από Υγειονομική Επιτροπή τουλάχιστον τρεις φορές.
- β) Όταν ο ενδιαφερόμενος έχει συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας του ή η γυναίκα το 55ο και συνταξιοδοτείται συνεχώς επί 5 έτη και κατά τη διάρκεια της συνταξιοδότησής του έχει εξεταστεί από Υγειονομική Επιτροπή τουλάχιστον δύο φορές.
- γ) Όταν ο ενδιαφερόμενος έχει συνταξιοδοτηθεί συνεχώς επί 12ετία, ανεξαρτήτως φύλου και ορίου ηλικίας.

δ) Όταν ο ενδιαφερόμενος συνταξιοδοτείται συνεχώς ή με διακοπές επί 20ετία και οπωσδήποτε συνεχώς κατά την τελευταία 3ετία, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας.

Για τους ασφαλισμένους μετά την 1/1/1993

α) Όταν ο ενδιαφερόμενος έχει συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας του και συνταξιοδοτείται συνεχώς επί 7 έτη και κατά τη διάρκεια της συνταξιοδότησής του έχει εξεταστεί από Υγειονομική Επιτροπή τουλάχιστον τρεις φορές.

β) Όταν ο ενδιαφερόμενος έχει συμπληρώσει το 60ο έτος της ηλικίας του και συνταξιοδοτείται συνεχώς επί 5 έτη και κατά τη διάρκεια της συνταξιοδότησής του έχει εξεταστεί από Υγειονομική Επιτροπή τουλάχιστον δύο φορές.

ΠΟΣΟ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Ο ασφαλισμένος που κρίνεται βαριά ανάπηρος (με ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω) δικαιούται πλήρες ποσό σύνταξης.

• Ο ασφαλισμένος που κρίνεται ανάπηρος (με ποσοστό αναπηρίας 67%-79,9%) δικαιούται το 75% του πλήρους ποσού της σύνταξης, εκτός εάν έχει πραγματοποιήσει 6.000 ημέρες ασφάλισης ή εάν η αναπηρία οφείλεται κυρίως σε ψυχική πάθηση, οπότε δικαιούται το πλήρες ποσό.

Ο ασφαλισμένος που κρίνεται μερικά ανάπηρος (με ποσοστό αναπηρίας 50 – 66,9% δικαιούται το 50% της πλήρους σύνταξης, εκτός εάν η αναπηρία του οφείλεται κυρίως σε ψυχική πάθηση, οπότε δικαιούται το 75% του πλήρους ποσού.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Για κάθε πρόσθετη πληροφορία, επειδή οι διαδικασίες τροποποιούνται συνεχώς, κρίνεται απαραίτητο οι ενδιαφερόμενοι να απευθύνονται πάντα στα κατά τόπους γραφεία ΚΕΠΑ- ΙΚΑ -ΕΤΑΜ ή στο ταμείο τους.

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Κάθε ασφαλισμένος του ΕΦΚΑ, εφ' όσον παύει να έχει την ασφαλιστέα στον ΕΦΚΑ απασχόληση ή ιδιότητα, δικαιούται να συνεχίσει την ασφάλισή του στον ΕΦΚΑ προαιρετικά κατ' εφαρμογή του άρθρου 42 Ν. 2084/1992, ως ισχύει.

Πρόσωπα που έχουν υπαχθεί στην προαιρετική ασφάλιση των εντασσόμενων φορέων, τομέων και κλάδων (π.χ. ΤΑΠ-ΟΤΕ), συνεχίζουν αυτήν στον ΕΦΚΑ.

Εισφορές Μισθωτών και Εργοδοτών

Για την Κύρια σύνταξη.

Από τη δημοσίευση του νόμου, το συνολικό ποσοστό εισφοράς κύριας σύνταξης ασφαλισμένου μισθωτού και εργοδότη ορίζεται σε 20% επί των πάσης φύσεως αποδοχών των εργαζόμενων με εξαίρεση τις κοινωνικού

χαρακτήρα έκτακτες παροχές λόγω γάμου, γεννήσεως τέκνων, θανάτου και βαριάς αναπηρίας.

Το ποσοστό του 20% κατανέμεται κατά 6,67% σε βάρος των ασφαλισμένων και κατά 13,33% σε βάρος των εργοδοτών.

Τυχόν υψηλότερα (περίπτωση εργαζόμενων στα ΕΛ-ΤΑ και ασφαλισμένων στο ΤΑΠ-ΟΤΕ μέχρι 31/12/1992),

ή χαμηλότερα ποσοστά ασφαλιστικών εισφορών κλάδου σύνταξης ασφαλισμένου και εργοδότη που προβλέπονταν έως την έναρξη του νέου νόμου, αναπροσαρμόζονται ετησίως ισόποσα και σταδιακά από 1/1/2017 και εφεξής, ούτως ώστε από 1/1/2020 να διαμορφωθούν στο αντίστοιχο ποσοστό που ορίζεται πλέον στο 20% όπως επιμερίζεται για ασφαλισμένους και εργοδότες.

Εισφορές για την επικουρική σύνταξη

Άρθρο 97: Εισφορές επικουρικής ασφάλισης

1. Από 1.6.2016 και μέχρι τις 31.5.2019, το ποσό της μηνιαίας εισφοράς για την επικουρική ασφάλιση στο Ε.Τ.Ε.Α. όλων των μισθωτών, ασφαλισμένων πριν και μετά την 1.1.1993, υπολογίζεται σε ποσοστό 3,5% για τον ασφαλισμένο και σε ποσοστό 3,5% για τον εργοδότη επί των ασφαλιστέων αποδοχών του εργαζομένου, όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 38.

Από 1.6.2019 και μέχρι την 31.5.2022, το ποσό της μηνιαίας εισφοράς στο Ε.Τ.Ε.Α. όλων των μισθωτών, ασφαλισμένων πριν και μετά την 1.1.1993, υπολογίζεται σε ποσοστό 3,25% για τον ασφαλισμένο και σε ποσοστό 3,25% για τον εργοδότη επί των ασφαλιστέων αποδοχών του εργαζόμενου, όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 38.

Μετά το πέρας της εξαετίας, το ποσοστό της μηνιαίας εισφοράς επανέρχεται στο ύψος που ίσχυε κατά τις 31.12.2015.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης μπορεί, εντός του διαστήματος των έξι (6) αυτών ετών, να μειώνεται αναλόγως το ύψος των εισφορών των ασφαλισμένων μισθωτών και αυταπασχολούμενων, ανάλογα με την αύξηση της εισπραξιμότητας αυτών.

3. Εισφορές που καταβλήθηκαν νόμιμα δεν επιστρέφονται.

Στο νόμο προβλέπεται αύξηση των εισφορών κατά μία (1) μονάδα για μία τριετία, από 1/6/2016 έως 31/5/2019, με 0,5% αντίστοιχα για εργαζόμενους και εργοδότες (σύνολο 3,5% για τον καθένα).

Επίσης διατήρηση μισής μονάδας (0,5%) κατά μία τριετία ακόμα, από 1/6/2019 έως 31/5/2022, με 3,025% για την κάθε πλευρά.

Το νέο τοπίο των εισφορών

Χρήσιμες πληροφορίες για τις εισφορές.

Ασφαλισμένοι στο τ. ΤΑΠ-ΟΤΕ και μετά στο ΙΚΑ -ΕΤΑΜ

Τι πληρώνουμε και τι προβλέπεται για την Κοινωνική Ασφάλιση που περιλαμβάνει την Σύνταξη – Κύρια και Επικουρική – την υγειονομική περίθαλψη, σε είδος και σε χρήμα αλλά με λίγες παροχές πλέον.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ

	Εισφορές ασφαλισμένου	εισφορές εργοδότη	Σύνολο
μέχρι 31/12/2016	8,835%	18,665%	27,5%
από 1/1/2017	8,29%	17,70%	25,99%
από 1/1/2018	7,75%	16,25%	24%
από 1/1/2019	7,22%	14,79%	22,01%
από 1/1/2020	6,67%	13,33%	20%

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

	εργοδότης	ασφαλισμένος
Μέχρι 31/05/2016	3%	3%
από 1/6/2016 έως 31/05/2019	3,5%	3,5%
από 1/06/2019 έως 31/05/2022	3,25%	3,25%
από 1/6/2022 και μετά	3%	3%

3. ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

(ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΣΕ ΕΙΔΟΣ ΚΑΙ ΣΕ ΧΡΗΜΑ)

Το ποσοστό ανέρχεται σε 7,10% επί πάσης φύσεως αποδοχών για ασφαλισμένο και εργοδότη.

Κρατήσεις σε είδος παροχών

Ασφαλισμένος: 2,15% + 0,5% ανά προστατευόμενο μέλος

Εργοδότης: 4,30%

Σε χρήμα:

Ασφαλισμένος 0,40% και εργοδότης 0,25%

Τ.Ε.Α. - ΕΛ-ΤΑ

(Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης)

Από το 2004 (Ν.3029/2002, με πρωτοβουλία της Π.Ο.Σ.Τ., λειτουργεί στο χώρο μας το Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης (Τ.Ε.Α. – ΕΛΤΑ) σε προαιρετική βάση που

περιλαμβάνει το πρόγραμμα <<εφάπαξ>> και την λειτουργία του δεύτερου πυλώνα, ασφάλειας ζωής, ιατρική και νοσοκομειακή κάλυψη των εργαζόμενων στα Ελληνικά Ταχυδρομεία.

Στο TEA ΕΛ-ΤΑ δηλ. έχουν συσταθεί και υλοποιούνται δύο προγράμματα:

Το Πρόγραμμα εφάπαξ παροχής και

Το Πρόγραμμα Ασφάλειας Ζωής και πρόσθετης Νοσοκομειακής Περιθαλψης.

Στο Πρόγραμμα Νοσοκομειακής περίθαλψης συμπεριλαμβάνονται προαιρετικά και τα προστατευόμενα πρόσωπα του κάθε ασφαλισμένου κατά αντιστοιχία με την κύρια ασφάλιση.

Σκοπός του TEA ΕΛΤΑ είναι η παροχή στους ασφαλισμένους, συμπληρωματικής ασφαλιστικής προστασίας, πέραν της παρεχόμενης από την κύρια και επικουρική υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, για την κάλυψη των ασφαλιστικών κινδύνων γήρατος, ασθένειας, απώλειας θέσης της εργασίας, αναπηρίας, ατυχήματος, θανάτου και του ασφαλιστικού κλάδου της συμπληρωματικής σύνταξης

Όπως προβλέπεται από το καταστατικό του ταμείου, για το πρόγραμμα του ΕΦΑΠΑΞ η αναλογία εργαζόμενου και εργοδότη είναι 1 προς 2.

Μετά από συμφωνία των δύο μερών - Π.Ο.Σ.Τ. και ΕΛ-ΤΑ - το ποσοστό συμμετοχής στο ταμείο είναι τώρα 1,15% για τον εργαζόμενο και 2,30% για τον εργοδότη επί των τακτικών αποδοχών και μπορεί να φτάσει μέχρι 2% για τους εργαζόμενους και μέχρι 4% για τον εργοδότη ανάλογα και με την πορεία μείωσης του ποσοστού μείωσης των εισφορών για την σύνταξη.

Για περισσότερες πληροφορίες να ενημερώνεστε ηλεκτρονικά (TEA ΕΛ-ΤΑ) ή σε επικοινωνία με τους συναδέλφους που εργάζονται εκεί με επαγγελματικό τρόπο, επάρκεια και δίνουν κάθε χρήσιμη πληροφορία.

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΛΟΓΩ ΑΠΟΛΥΣΗΣ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ

Η αποζημίωση λόγω συνταξιοδότησης - απόλυσης που παίρνουν οι εργαζόμενοι όταν απολύονται από τα ΕΛ-ΤΑ ισχύει προς το παρόν και μέχρι 31/12/2019 με το ίδιο ποσό αφορολόγητο (εκτός αν υπάρξει νέο καθεστώς και συμφωνία), το ποσό δεν συνδέεται με το εφάπαξ (Τ.Ε.Α.), μη το συγχέουμε, δεν έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα γιατί δεν στηρίζεται σε εισφορές των δύο μερών (εργαζόμενου – εργοδότη).

Προβλέπεται από την εργατική νομοθεσία και τις Ε.Σ.Σ.Ε. με ποσά που προέκυψαν μετά από συμφωνίες που έχουν γίνει μεταξύ Π.Ο.Σ.Τ. και ΕΛ-ΤΑ (οι τελευταίες 2011, 2013 και η κοινή συμφωνία 20/7/2017).

Αποζημίωση δικαιούται ο κάθε εργαζόμενος ανάλογα με τα έτη εργασίας εκτός της περίπτωσης οριστικής απόλυσης για πειθαρχικούς ή ποινικούς λόγους.

Αποζημίωση δικαιούται ο εργαζόμενος σε περίπτωση αποχώρησης με αίτησή του άσχετα εάν συνταξιοδοτείται άμεσα ή αργότερα.

Η αποζημίωση δηλ. δίνεται και για λόγους συνταξιοδότησης μετά από αίτηση παραίτησης του εργαζόμενου γιατί θεωρείται απόλυση, όπως προβλέπεται από την εργατική νομοθεσία (ν.4093/2012), από Σ.Σ.Ε. ή ακόμα και από εθιμικό δίκαιο σύμφωνα και με δικαστηριακή νομολογία.

Μέσος Μισθός Εργασιακού Βίου επί του οποίου θα υπολογίζεται η ανταποδοτική σύνταξη.

Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης των αιτήσεων συνταξιοδότησης που θα κατατεθούν μετά την έναρξη ισχύος του νόμου δηλ. από

13/05/2016 και εντός του έτους 2016, ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνονται υπόψη ο μέσος μισθός – εισόδημα κατά τις ειδικότερες λοιπές προβλέψεις του άρθρου αυτού (28) που προκύπτει από το έτος 2002 και έως την υποβολή της αίτησης. Εφεξής ετησίως η περίοδος αυτή αναφοράς (από το 2002 και μετά) αυξάνεται κατά ένα έτος.

ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΜΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ

Κάθε μέρος του καταβαλλόμενου μισθού που υπόκειται πάγια σε ασφαλιστικές εισφορές εκτός πρόσθετων αμοιβών.

- Βασικός μισθός (κλιμάκιο), Χρονοεπίδομα, Πτυχιακό επίδομα, επίδομα εξομάλυνσης, επίδομα εκμετάλλευσης.

Αυτές είναι οι συντάξιμες αποδοχές και ο μέσος όρος βγαίνει προσαυξημένος κατά το Δ.Τ.Κ., τα ποσά των δώρων Πάσχα και Χριστουγέννων, του επιδόματος αδειας και αυξάνεται με το επιπλέον ποσοστό των εισφορών που πλήρωναν σε κάθε φορέα (π.χ. ΤΑΠ-ΟΤΕ) πάνω από το 20% που είναι στον Ε.Φ.Κ.Α., ενώ ο συντάξιμος μισθός αυξάνεται κατά 0,075% για κάθε μονάδα επιπλέον ανά έτος και μόνο στην ανταποδοτική σύνταξη.

Μετά προστίθεται το επίδομα συζύγου 10% μέχρι 31/12/2018 και το επίδομα παιδιών (ανήλικα και σπουδές) που θα δίνεται με εισοδηματικά κριτήρια.

ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

ΜΟΝΟ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟ

Το πρόστιμο για τις περιπτώσεις πρόωρης αποχώρησης, που σημαίνει μειωμένη σύνταξη, δεν μπαίνει στο σύνολο της παροχής (ανταποδοτική και Εθνική σύνταξη) παρά μόνο στην Εθνική σύνταξη.

Το πρόστιμο είναι 0,5% ανά μήνα ή 6% ανά έτος πρόωρης αποχώρησης από το προβλεπόμενο όριο ηλικίας για πλήρη σύνταξη και με ανώτερο πλαφόν 30%. Άρα μετά την σχετική εγκύκλιο που αναφέρεται στον ενιαίο φορέα και το δημόσιο, **αναμένεται και για τα ειδικά ταμεία**, που <<λογικά>> δεν θα τα εξαιρεί από την ίδια αντιμετώπιση.

Το πρόστιμο λοιπόν μπαίνει μόνο στην Εθνική σύνταξη των 384€ και στην χειρότερη περίπτωση για 5 έτη αποχώρησης νωρίτερα, θα υπάρχει μείωση 30% δηλ. 115.2€. **Η μείωση στις περιπτώσεις πρόωρης αποχώρησης είναι ισόβια και δεν επανέρχεται όταν συμπληρωθεί η ηλικία για πλήρη σύνταξη.**

Για μειωμένη σύνταξη λόγω γήρατος, απαιτούνται 750 ένημα τουλάχιστον την τελευταία 5ετία πριν την συνταξιοδότηση.

ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ

(δεν θίγονται μόνο ως προς την ηλικία)

Οι τελούντες υπό αναστολή σύνταξης λόγω μη συμπλήρωσης του κατά περίπτωση ισχύοντος ηλικιακού ορίου (για τους οποίους, δηλαδή, είτε έχει εκδοθεί συνταξιοδοτική απόφαση μέχρι και 18/8/2015 είτε εκκρεμεί η συνταξιοδοτική απόφαση με αναστολή).

Δηλαδή: Όποιος ασφαλισμένος, κυρίως γυναίκες με ανήλικο και την 25ετία μέχρι το 2012, έκαναν αίτηση συνταξιοδότησης με αναστολή και μέχρι 18/8/2015, δεν θίγονται ως προς τα νέα όρια ηλικίας και θα πάρουν σύνταξη όταν συμπληρώσουν το

προβλεπόμενο όριο ηλικίας για πλήρη σύνταξη με τις προϋποθέσεις που ίσχυαν για κάθε περίπτωση.

Η αναστολή δίνεται μόνο με τα όρια ηλικίας για πλήρη σύνταξη και όχι για μειωμένη και μόνο με την 25ετία και ανήλικο.

Σημείωση:

Η συνταξιοδότηση με αναστολή δεν ισχύει στις περιπτώσεις που γίνεται χρήση της διάταξης με 5.500 η.α. και ανήλικο.

ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ (άρθρο 96)

Παροχές ΕΤΕΑ (Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης)

Αναπροσαρμογή καταβαλλόμενων συντάξεων – ο νέος τρόπος υπολογισμού και ο <<μηδενισμός τους>>.

1. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος το άρθρο 42 του ν. 4052/2012 αντικαθίσταται ως εξής:

«Στο πλαίσιο του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, η επικουρική σύνταξη των ασφαλισμένων στο Ε.Τ.Ε.Α. καθορίζεται ως εξής:

1. Το ποσό της καταβαλλόμενης σύνταξης διαμορφώνεται με βάση:

α) τα δημογραφικά δεδομένα, τα οποία στηρίζονται σε εγκεκριμένους πίνακες θνησιμότητας και

β) το πλασματικό ποσοστό επιστροφής που θα εφαρμόζεται στις συνολικά καταβληθείσες εισφορές και το οποίο θα προκύπτει από την ποσοστιαία μεταβολή των συντάξιμων αποδοχών των ασφαλισμένων.

2. Σε περίπτωση ελλειμμάτων λειτουργεί αυτόματος μηχανισμός εξισορρόπησης, ο οποίος αποκλείει απολύτως κάθε αναπροσαρμογή των συντάξεων (**ρήτρες παντού**).

Κατά τη χρονική περίοδο αυξημένων εισφορών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 97, οι συντάξεις δεν αναπροσαρμόζονται στην περίπτωση που, εάν αφαιρεθούν τα έξοδα από τα έσοδα του Ταμείου, το αποτέλεσμα είναι είτε αρνητικό είτε μικρότερο από το 0,5% των εισφορών, λαμβάνοντας υπόψη τα απολογιστικά στοιχεία της προηγούμενης χρήσης.

3. Μετά την προαναφερόμενη περίοδο οι συντάξεις δεν θα αναπροσαρμόζονται σε περίπτωση που αν αφαιρεθούν τα έξοδα από τα έσοδα, το αποτέλεσμα θα προκύπτει αρνητικό.

Θα μειωθούν οι επικουρικές συντάξεις και τι θα γίνει με τις εκκρεμείς;

Μάλλον θα εξαφανιστούν οι συντάξεις και θα γίνουν βοηθήματα.

Όλες οι καταβαλλόμενες επικουρικές συντάξεις θα επανυπολογιστούν με χαμηλότερο ποσοστό αναπλήρωσης (0,45%) επί των συντάξιμων αποδοχών για κάθε έτος ασφάλισης, π.χ. στα 35 έτη το ποσοστό αναπλήρωσης θα είναι 15,75% έναντι του 20%-45% και θα κοπούν σε ποσοστά που θα καθοριστούν (έως 25% σύμφωνα με εκτιμήσεις) διαφυλάσσοντας το μεικτό εισόδημα του συνταξιούχου από κύρια + επικουρική έως τα 1.300€ <μεικτά> το μήνα και 1.170 – 1.180€ καθαρά.

Οι νέες περικοπές από το 2019 αλλάζουν ακόμα πιο κάτω τα ποσά...

Αμφιβάλλουμε αν θα εφαρμοστεί και αυτό.

Το ίδιο θα γίνει και με τις ήδη καταβαλλόμενες ή εκκρεμείς αιτήσεις συνταξιοδότησης (αν και υπάρχουν πολλά θολά σημεία) ενώ οι νέες θα υπολογίζονται με τον ίδιο κανόνα για το χρόνο ασφάλισης έως τις 31/12/2014 και χωρίς προκαθορισμένο ποσοστό αναπλήρωσης για τα επόμενα χρόνια.

Όλες οι επικουρικές δηλ. απειλούνται με μειώσεις διάρκειας εφόσον υπάρχουν ελλείματα λόγω του αυτόματου μηχανισμού εξισορρόπησης, προσωπική διαφορά και στις επικουρικές ενώ εντός έξι μηνών θα εκδοθεί και ενιαίος κανονισμός για τις παροχές.

ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΟΛΑ ΑΥΤΑ ΜΕΙΩΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ;

Ιδέα μας...

Για την κυβέρνηση όχι, δεν μειώθηκαν και όλα είναι ιδέες δικές μας.

Απλά στην πράξη έγιναν βοηθήματα, επιδόματα παρά τις υψηλές εισφορές.

Όμως, αυταπάτες ήταν τα ψέματά τους (λόγια του Πρωθυπουργού στη βουλή) όταν υπόσχονταν αποκατάσταση των αδικιών, κατάργηση των μνημονίων, ΕΝΦΙΑ, αφορολόγητο, κατώτατος μισθός κ.λ.π.

Οι αριθμοί και οι πράξεις δυστυχώς λένε την πικρή αλήθεια.

Μόνο με τα προηγούμενα μνημόνια άραγε μειώθηκαν;

Το Ασφαλιστικό δεν είναι βιώσιμο αν δεν συνδυαστεί με την εισροή πόρων στα ταμεία δηλ. με ανάπτυξη, απασχόληση και νέες θέσεις εργασίας, φοροαποφυγή κ.λ.π.

Η δοκιμασμένη συνταγή της περικοπής των φτωχών πλέον παροχών στις συντάξεις και τους μισθούς έχει αποτύχει.

Ψάξτε αλλού λύσεις και να πληρώσουν οι έχοντες και κατέχοντες.

Πόσο γρήγορα ξεχάστηκαν οι υποσχέσεις και οι δεσμεύσεις και από την πρώτη φορά <<αριστερά>> και έγινε η αριστερά των μνημονίων.

Αντί όλων αυτών, παραδόθηκε ο δημόσιος πλούτος, οι υποδομές, οι δημόσιες επιχειρήσεις και κάθε δημόσιο αγαθό που έχει αξία στους δανειστές.

Δεν χρειάζονται άλλα σχόλια γιατί η αλήθεια είναι μία και φαίνεται όσα παραμύθια και αν ακούγονται από αρμόδιους και μη.

Καμία δικαιοσύνη στο σύστημα, κατεδάφιση των μεσαίων και ανώτερων στρωμάτων, όλοι στα κατώτερα επίπεδα, χωρίς δίκαιη αναδιανομή και κίνητρα ασφάλισης, ισοπέδωση των πάντων και φτωχοποίηση της κοινωνίας.

Αυτό είναι το νέο μοντέλο ανάπτυξης της οικονομίας και ευημερίας της κοινωνίας;

Αυτή είναι η πολιτική προστασίας των αδύναμων;

Τα χειρότερα ήρθαν με το ν.4472/2017 με νέες επώδυνες περικοπές και έπονται ακόμα περισσότερα με την παράταση των εποχών των μνημονίων.

Πόσο ανταποδοτικές είναι οι συντάξεις με βάσει τις εισφορές που έχουν πληρωθεί;

Ένα σχεδόν εξωφρενικά άδικο, κοινωνικά και κυρίως

αναλογιστικά, ασφαλιστικό σύστημα, με συντάξεις οι οποίες είναι

πολύ χαμηλότερες από τις εισφορές που θα καταβληθούν,

δημιούργησε ο νόμος Κατρούγκαλου σε σχέση με τον Π.Ο.Χ..

Τι είναι ο κρίσιμος παράγων Π.Ο.Χ.

Το Ποσοστό Ομαδικής Χρηματοδότησης (Π.Ο.Χ.) δείχνει αν η σύνταξη είναι αντίστοιχη των εισφορών που έχουν καταβληθεί.

Για να είναι αναλογιστικά δίκαιο ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει το Π.Ο.Χ. να βρίσκεται γύρω στο 100%, που σημαίνει ότι τη στιγμή της συνταξιοδότησης, η παρούσα αξία της σύνταξης συμπίπτει κατά μέσον όρο με τις συσσωρευμένες εισφορές της συγκεκριμένης ομάδας συνταξιούχων.

Αν το ΠΟΧ είναι πάνω από 100% τότε έχουμε υπερχρηματοδότηση από φόρους και το κοινωνικό σύνολο.

Αν είναι κάτω από 100% σημαίνει ότι το ποσό της σύνταξης <<αδικείται>> και επιβαρύνεται σε στήριξη άλλων ομάδων, χάριν κοινωνικής αλληλεγγύης.

Σύμφωνα με στοιχεία από έκθεση της αντιπροέδρου της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, υπάρχουν διαχρονικά, τεράστιες διαφορές στα διάφορα ταμεία με βάσει τον Π.Ο.Χ.

Δείτε τον σχετικό πίνακα διαφορών και μεταβολών

Ταμείο σε Ε.Φ.Κ.Α.	Π.Ο.Χ. 2016	Π.Ο.Χ. 2017	Π.Ο.Χ. 2018	Π.Ο.Χ. 2019
Ο.Γ.Α.	201	201	201	203
ΙΚΑ- ΕΤΑΜ	121	121	121	121
ΟΑΕΕ	49	49	49	49
Δημόσιο	115	104	99	82
ΕΤΑΑ	67	64	62	57
ΤΡΑΠΕΖΕΣ	58	52	49	39
ΤΑΠ ΔΕΗ	69	61	57	45
ΤΑΠ-ΟΤΕ	63	56	52	41
Μέσος όρος	101%	97%	95%	89%

Εδώ βλέπουμε τις στρεβλώσεις και τις αδικίες στους διάφορους φορείς, ποιοι ρίχνονται και ποιοι έχουν υπερχρηματοδότηση σε βάρος άλλων.

Στο δικό μας ταμείο, - ΤΑΠ-ΟΤΕ – η ανταποδοτικότητα σε σχέση με τις εισφορές γκρεμίζεται από το 63% το 2016 στο 41% το 2019 και είναι η αποκάλυψη της αλήθειας για όσους μιλάνε περί ρετιρέ, όταν οι εισφορές των ασφαλισμένων στο ΤΑΠ-ΟΤΕ ήταν 35% (εργαζόμενος 11% και εργοδότης 24%) την ίδια ώρα που στο ΙΚΑ – ΕΤΑΜ είναι ίδια στο 20% σύνολο εργαζόμενου και εργοδότη, δηλ. ήταν 80% παραπάνω.

ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Οι αναγνωρίσεις πλασματικών χρόνων δίνουν τη δυνατότητα στους ασφαλισμένους να συμπληρώσουν τα απαιτούμενα συντάξιμα χρόνια σε προηγούμενο χρόνο (αναδρομικά), κατοχυρώνοντας προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ευνοϊκότερες ως προς τα όρια ηλικίας από αυτά που ισχύουν το έτος αποχώρησης για πλήρη ή μειωμένη σύνταξη.

Πλασματικά χρόνια αναγνωρίζονται για κατοχύρωση τόσο με προϋποθέσεις που ισχύουν μέχρι 31/12/2010 όσο και με αυτές που ισχύουν από το 2011 και μετά.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Όσα πλασματικά χρόνια αναγνωρίζονται με εξαγορά, μετράνε και για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για προσαύξηση της ανταποδοτικής σύνταξης ενώ, οι δωρεάν χρόνοι μόνο για θεμελίωση.

Οι πλασματικοί χρόνοι που αναγνωρίζονται για θεμελίωση δικαιώματος μέχρι το 2010 είναι:

Στρατιωτική θητεία, χρόνοι επιδοτούμενης ανεργίας και ασθένειας μέχρι 200 ημέρες μέσα στην τελευταία 10ετία, εκπαιδευτική άδεια άνευ αποδοχών μέχρι 2 χρόνια, χρόνος παιδιών που γεννήθηκαν μετά την 1/1/2000 με τις προϋποθέσεις του άρθρου 141 παρ. 1 του ν.3655/2008, χρόνος άνευ αποδοχών για ανατροφή παιδιών, χρόνος κύησης και λοχείας.

Σημείωση:

Στις περιπτώσεις που ασφαλισμένοι πριν το 1983 π.χ., δεν θεμελίωσαν

συνταξιοδοτικό μέχρι 31/12/2010, μπορούν μεν να αναγνωρίσουν τους νέους πλασματικούς που ισχύουν από 1/1/2011 αλλά θα συνταξιοδοτηθούν με προϋποθέσεις που ισχύουν από 1/1/2011 και μετά, ως προς τα όρια ηλικίας.

Οι πλασματικοί χρόνοι για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα με προϋποθέσεις μετά την 1/1/2011 είναι:

Στρατός, γονική άδεια άνευ αποδοχών για ανατροφή παιδιών, επιδοτούμενη ανεργία και ασθένεια μέχρι 300 ημέρες, χρόνος σπουδών, χρόνος ανεργίας (κενά ασφάλισης) μετά την πρώτη ασφάλιση και τουλάχιστον 25 ημερών ανά κενό διάστημα, ο προβλεπόμενος από την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. χρόνος κύησης και λοχείας, ο χρόνος απεργίας, ο πλασματικός χρόνος παιδιών για όλους και ανεξάρτητα από το πότε γεννήθηκαν, εκπαιδευτική άδεια άνευ αποδοχών μέχρι 2 χρόνια.

Πόσα πλασματικά χρόνια αναγνωρίζονται

Όσοι θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 1/1/2011 και μετά και έχουν τουλάχιστον 12 έτη ασφάλισης, μπορούν να αναγνωρίσουν:

Μέχρι 4 χρόνια για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα το 2011.

Μέχρι 5 χρόνια το 2012

Μέχρι 6 χρόνια το 2013

Μέχρι 7 χρόνια το 2014 και μετά συνολικά.

Το μέχρι, σημαίνει ότι μπορεί να αναγνωρίσει κάποιος τόσα χρόνια, όσα απαιτούνται το έτος θεμελίωσης.

ΠΟΣΟ ΚΟΣΤΙΖΟΥΝ ΤΩΡΑ ΤΑ ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΙ

ΑΛΛΑΞΕ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΤΑ ΠΟΣΑ ΠΟΙΚΙΛΟΥΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΜΙΣΘΟ

ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ Ο ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΣΤΟ Η.Α.Ε. (168€/μήνα) και υπολογίζονται στις συνολικές εισφορές εργοδότη και εργαζόμενου κατά το χρόνο απασχόλησης και αποχώρησης που για το 2017 είναι συνολικά 25,99% ενώ μειώνονται σταδιακά μέχρι το 2020 στο 20%.

Τα ποσοστά αυτά αφορούν ασφαλισμένους στο ΤΑΠ-ΟΤΕ μέχρι 31/12/1992 γιατί οι μετά το 1993 ασφαλισμένοι έχουν σύνολο εισφορών 20%.

Στρατιωτική υπηρεσία

Ο στρατός υπολογίζονταν στο 20% επί των συνολικών αποδοχών αλλά μετά το ν.4387/2016 και την τελευταία εγκύκλιο 22702/966/30/05/2017, υπολογίζεται στις τελευταίες εισφορές εργοδότη εργαζόμενου που εδώ ειδικά για το 2017 είναι 25,62%. Όλοι οι χρόνοι επομένως, που αναγνωρίζονται με εξαγορά, υπολογίζονται πλέον στο ποσοστό εισφορών εργαζόμενου – εργοδότη για τον φορέα ασφάλισης σε κάθε περίοδο και είναι επί του τελευταίου συνολικού μισθού.

Οι χρόνοι αυτοί είναι:

Γονική άδεια, εκπαιδευτική άδεια άνευ αποδοχών, σπουδές, χρόνος ανεργίας, χρόνος απεργίας, χρόνος παιδιών, χρόνος μαθητείας.

π.χ. για το 2017 το συνολικό ποσοστό εισφορών για παλαιούς ασφαλισμένους, πριν το 1993, είναι 25,99%.

Οι από 1/1/ 1993 και μετά ασφαλισμένοι, έχουν εισφορές συνολικά 20% 6,67% εργαζόμενος και 13,33% ο εργοδότης.

Ο χρόνος της στρατιωτικής θητείας αναγνωρίζεται οποτεδήποτε πλέον για τη συμπλήρωση του αναγκαίου χρόνου ασφάλισης, για τη συμπλήρωση της 35ετίας και για τους πριν το 1983 αλλά με τα νέα όρια ηλικίας από 19/8/2015 και μετά με αφετηρία όμως την ηλικία των 58 ετών και με 1 6μηνο επιπλέον στην ηλικία αυτή ανάλογα με το έτος συμπλήρωσης της 35ετίας.

Μετράει δηλ. για τη συμπλήρωση της 35ετίας το έτος της αίτησης αναγνώρισης και δεν μετράει αναδρομικά, πολύ δε περισσότερο πριν τις 19/8/2015, γιατί μέχρι τότε υπήρχε το όριο ηλικίας των 58 για θεμελίωση με εξαγορά στρατού.

Υπολογίζεται στο 25,62% του συνολικού καταβαλλόμενου μισθού και με μικρότερο ποσό τα 167,8€ (Η.Α.Ε.) το μήνα για την κύρια σύνταξη.

Σε εφάπαξ πληρωμή γίνεται έκπτωση 2% μόνο για κάθε έτος αναγνώρισης σε όλους τους χρόνους πλέον ενώ **καταργήθηκε η έκπτωση έως 50%** για το στρατό καθώς και η επί πλέον μείωση 15% με εφάπαξ πληρωμή και όλοι οι χρόνοι έχουν έκπτωση 2% για κάθε πλήρες έτος αναγνώρισης.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ – νέο αυξημένο κόστος

Πως υπολογίζει το ταμείο (ΤΑΠ-ΟΤΕ) το στρατό

Ο χρόνος της στρατιωτικής θητείας αναγνωρίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4387/2015 και τις έως σήμερα ρυθμίσεις και εγκυκλίου.

ΠΡΟΣΟΧΗ

Ο χρόνος του στρατού, προσμετράει στο ταμείο μας για θεμελίωση δικαιώματος σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ισχύουν το έτος που γίνεται η αίτηση αναγνώρισης και δεν μετράει αναδρομικά.

Παράδειγμα

Ασφαλισμένος 57 ετών το 2017 έχει συμπληρωμένα μέχρι 31/12/ 2017, 34 έτη ασφάλισης.

Συμπληρώνει τα 35 με πραγματικό χρόνο ασφάλισης το 2018 και συνταξιοδοτείται όταν συμπληρώσει τα 60 έτη.

Εξαγοράζοντας όμως 1 χρόνο στρατού μόνο με αίτηση αναγνώρισης εντός του 2017, συμπληρώνει εντός του 2017 την 35ετία και μπορεί να αποχωρήσει στην ηλικία 59 έτη και 6 μήνες.

Εάν έχει 33 έτη ασφάλισης και κάνει αίτηση αναγνώρισης για 2 έτη στρατού το 2017, θα κατοχυρώσει ξανά την ηλικία των 59 και 6 μήνες χωρίς να κερδίζει στην ηλικία γιατί η αίτηση έγινε εντός του 2017.

Εάν ο χρόνος του στρατού ήταν αρκετός, π.χ. 28 μήνες για να συμπληρώσει τα 35 το 2016, δεν πάει αναδρομικά το δικαίωμα θεμελίωσης που στην περίπτωση αυτή θα ήταν τα 59 γιατί η αίτηση έγινε το 2017.

Αυτό έπρεπε να γίνει το 2016.

Για να αποχωρήσει π.χ. κάποιος στα 58 και 6 μήνες με την 35ετία μετά την 18/8/2015 και έως 31/12/2015 έπρεπε να κάνει αίτηση μέχρι 31/12/2015.

Δηλαδή, ανάλογα με το έτος αίτησης αναγνώρισης και συμπλήρωσης της 35ετίας κατοχυρώνεται και η ανάλογη ηλικία που ισχύει για το έτος αυτό.

Ο χρόνος του στρατού υπολογίζεται για 30 ημέρες το μήνα, 365 το χρόνο, με αναγωγή στο ποσό ανά ημέρα εξαγοράς **αλλά** ως ημέρες ασφάλισης λογίζονται μέχρι 300 ανά έτος.

Δηλ. εξαγοράζονται 365 ημέρες για ένα έτος στρατού αλλά ως ημέρες ασφάλισης μετράνε 300 για ολόκληρο το έτος (25 η.α./μήνα).

Παράδειγμα κόστους εξαγοράς

Εργαζόμενος στα Ταχυδρομεία (ασφαλισμένος στο ΤΑΠ-ΟΤΕ) με μηνιαίες αποδοχές 2.000€ το μήνα.

2.000€: $30 \times 25,62\% = 17,08 \times 30 = 512,4\text{€}/\text{μήνα}$ ή 6.148,8€/χρόνο.

Έκπτωση -2% ανά έτος με εφάπαξ πληρωμή -123€.

Τελικό ποσό μετά την έκπτωση 6.025€...

Δηλαδή για δύο χρόνια αναγνώρισης στρατού θέλει κάποιος πάνω από 12.000€, ποσό απαγορευτικό και ασύμφορο ως προς την προσαύξηση της σύνταξης, οπότε δεν φεύγει και δεν εισπράττει τίποτα και το ταμείο.

ΟΙ ΔΩΡΕΑΝ ΧΡΟΝΟΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ

Οι χρόνοι αυτοί δεν μετράνε για προσαύξηση της ανταποδοτικής σύνταξης παρά μόνο για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος.

Οι χρόνοι που αναγνωρίζονται χωρίς πληρωμή είναι:

Χρόνος παιδιών που γεννήθηκαν μετά την 1/1/2000 που μετράει μόνο για θεμελίωση, χρόνος αναπηρικής σύνταξης για να συμπληρωθούν οι 4.500 η.α., χρόνος επιδοτούμενης ασθένειας και ανεργίας, χρόνος κύησης και λοχείας.

Για τους ασφαλισμένους πριν το 1983 που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα με προϋποθέσεις μέχρι το 2010, είναι προφανές ότι δεν μπορούν να αναγνωρίσουν παρά μόνο τους παλαιούς χρόνους και τους χρόνους παιδιών που γεννήθηκαν από 1/1/2000 και μετά.

Είναι προφανές ότι δεν μπορεί να γίνει αναγνώριση νέων πλασματικών χρόνων που ισχύουν από 1/1/2011 και μετά για θεμελιωθεί συνταξιοδοτικό δικαίωμα με προϋποθέσεις που ισχύουν έως το 2010.

ΓΙΑΤΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΤΑ ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Όλα τα πλασματικά χρόνια αναγνωρίζονται για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος αλλά,

Τα πλασματικά χρόνια που αναγνωρίζονται με εξαγορά μετράνε και για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για προσαύξηση της ανταποδοτικής σύνταξης.

Οι δωρεάν χρόνοι πλασματικών χρόνων μετράνε μόνο για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος.

ΣΧΟΛΙΟ ΤΗΣ ΣΤΗΛΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ

Με τα τριτοτέταρτα μνημόνια, σε συνέχεια των προηγούμενων με μικτά κυβερνητικά σχήματα, δόθηκαν περισσότερα στην Τρόϊκα και φυσικά είναι συμφέρουσα για το Βερολίνο και τις Βρυξέλλες μια << αριστερή >> κυβέρνηση που θα ακολουθεί πιστά τις εντολές της.

Οι Ευρωπαίοι προτιμούσαν και προτιμούν μια αριστερή κυβέρνηση επειδή όλα τα μέτρα πέρασαν και εφαρμόζονται χωρίς να ανοίξει μύτη.

Και έτσι, με την υποταγή της αριστεράς, τύπου ΣΥΡΙΖΑ εννοείται, καταρρίπτεται κάθε ίχνος αντίστασης, ότι δηλαδή υπάρχει μια εναλλακτική πολιτική λύση στο πλαίσιο της Ευρωζώνης.

Η Ελληνική αριστερά ήταν και είναι το <<εύκολο>> θύμα της Τρόϊκας και ιδιαίτερα των Γερμανών.

Η ματάλλαξη της και η δεξιά στροφή της δε, αποτελεί ένα πρώτης τάξεως τιμωρητικό παράδειγμα προς κάθε απείθαρχη φωνή, προς κάθε άτακτο παιδί των χωρών της Ευρωζώνης...

Άλλωστε, οι αποστάσεις που παίρνουν σταδιακά όλα σχεδόν τα αριστερά κόμματα της Ευρώπης από τον ΣΥΡΙΖΑ, δείχνουν την μεγάλη στροφή της Ελληνικής αριστεράς.

Πέρα από τα μνημόνια και την παραχώρηση του Εθνικού πλούτου, τα πανηγύρια για την έξοδο στις αγορές πρόσφατα, με τους καλούς επενδυτές πλέον, **ενώ μέχρι πρότινος ήταν τα γεράκια της κερδοσκοπίας**, δείχνει το δρόμο που ακολουθούν όλες οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας μας.

Ωστόσο, αυτή είναι μία κριτική που δεν έχει πλέον πολιτικό νόημα.

Όπως δεν έχει νόημα η προσέγγιση της οικονομίας χωρίς να λαμβάνονται υπόψη η πολιτική και οι Κοινωνική παράμετρος.

Η εξέλιξη της οικονομίας δεν συντελείται σε πολιτικό και οικονομικό κενό.

Η επιβαλλόμενη από το Ευρωιερατείο πολιτική και εφαρμοζόμενη πιστά από την Ελληνική κυβέρνηση με κορμό την αριστερά, αφήνει σημάδια ικανοποίησης στην Ευρωζώνη στέλνοντας έμπρακτο μήνυμα ότι τα αριστερά πειράματα αμφισβήτησης των μνημονίων και της λιτότητας είναι καταδικασμένα σε αποτυχία.

Αυτό δεν έχει μόνο συμβολικό χαρακτήρα και αποτέλεσμα.

Γιατί, τόσο η κυβέρνηση όσο και η αντιπολίτευση μιλάνε την ίδια γλώσσα, έχουν επιλέξει τον μονόδρομο της φτώχειας και της λιτότητας και απλά μαλώνουν για την ιδιοκτησία των μνημονίων

και ποιος τα εφαρμόζει καλλίτερα.

Διασταυρώνουν τα άσφαιρα πυρά τους για το ποιος είναι καλλίτερος διαχειριστής και κάνουν τα ίδια.

Τα έχουν σαν υιοθετημένα παιδιά με τη βούλα... σε Αγγλικό κείμενο και δίκαιο.

Η αλήθεια είναι ότι βολεύει τους δανειστές και την Ευρωζώνη να έχουν μνημόνια με αριστερά παρά τις ιδεολογικές τους αντιπάθειες για δύο λόγους. Πρώτον, διότι θεωρούν και δικαιολογημένα, ότι ο ΣΥΡΙΖΑ έχει μεγαλύτερη δυνατότητα από την αντιπολίτευση να διατηρεί τις κοινωνικές αντιδράσεις σε χαμηλή θερμοκρασία όπως αποδείχτηκε.

Δεύτερον και σημαντικό, θεωρούν ότι η μνημονιακή θητεία του ΣΥΡΙΖΑ θα έχει ως αποτέλεσμα όχι μόνο την πολιτική – εκλογική συρρίκνωση της <<αριστεράς>> στην Ελλάδα, αλλά και τη μετάλλαξη του βασικού εκφραστή της τώρα σε συστημικό κόμμα σοσιαλδημοκρατικού τύπου.

Κάτι ανάλογο που συνέβη και με το ΠΑΣΟΚ σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα βέβαια ενώ ο ΣΥΡΥΖΑ το κατάφερε από τη μία μέρα στην άλλη.

Είναι πασιφανές πλέον και στον ποιο καλόπιστο ότι όλες οι πολιτικές δυνάμεις στη χώρα μιλάνε και σκέφτονται μνημονιακά και αυτό είναι το λυπηρό για τη χώρα και το λαό της.

Έτσι διαμορφώνεται ένα καθεστώς πλήρους ετερονομίας που απαρτίζεται από ένα πλέγμα μνημονιακών νόμων που δημιουργούν πλέον για την παρούσα αλλά και τις επερχόμενες γενεές μια δευτερεύουσα, ελλειμματική, συμπληρωματική προς τις ευρωπαϊκές οικονομία και κοινωνία.

Όπου οι σταθερές εργασιακές σχέσεις διαλύονται, οι συντάξεις «επιδοματοποιούνται», η οικογενειακή περιουσία εξαϋλώνεται και ο διαχρονικός υλικός και άυλος πλούτος της πατρίδας ρευστοποιείται...Κι όλα αυτά στο όνομα της ...ανάπτυξης και του δανεισμού από το νομαδικό κεφάλαιο.

Είναι επείγουσα η ανάγκη, οι πολίτες, η πολιτική, η ιδεολογία, να αποκτήσουν και πάλι το νόημά τους.

Είναι ανάγκη όλοι οι σκεπτόμενοι Έλληνες να αναστοχαστούμε τα λάθη, τις προκαταλήψεις και τα ταμπού της Μεταπολίτευσης για να βρούμε πάλι το νήμα του πολιτικού μας πολιτισμού.

Είναι κατεπείγουσα ανάγκη η δημοκρατική λειτουργία της Δημοκρατίας να δώσει εναλλακτική λύση από αυτή του «μονοδρόμου των Μνημονίων».

Διαφορετικά, δεν θα αργήσει και η μοιραία κατάργησή της στη συνείδηση όλων, κυρίως των νέων ανθρώπων, αφού το αληθινό νόημά της είναι το διακύβευμα της εναλλακτικής προγραμματικής πορείας.

Κι αν οι πολίτες εθιστούν στο ότι οι διαφορές μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων είναι «περί όνου σκιάς» ή έστω «για τα δευτερεύοντα», αφού όλοι εφαρμόζουν με ανώδυνες παραλλαγές το ίδιο πρόγραμμα, τότε το ψυχολογικό και ιδεολογικό υπόβαθρο της δημοκρατίας έχει χαθεί.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συναδέλφισες/οι

Ελπίζουμε να λύσαμε κάποιες από τις αγωνίες και απορίες σας σχετικά με τα νέα όρια ηλικίας, τις επιπτώσεις στις συντάξεις που θα δίνονται εφεξής αλλά και να φωτίσαμε πολλά ζητήματα του γρίφου του ασφαλιστικού που δεν παύει να είναι μείζον οικονομικό και Κοινωνικό ζήτημα.

Και αυτό το πόνημα που έγινε με πολλή δουλειά από το αρμόδιο τμήμα Ασφαλιστικού της Π.Ο.Σ.Τ., αποτελεί πιστεύουμε ένα χρήσιμο εργαλείο για κάθε συνάδελφο εργαζόμενο στα ΕΛ-ΤΑ τουλάχιστον.

Είναι προφανές και κατανοητό ελπίζουμε, ότι κανένας <<οδηγός>> ασφαλισμένου όσο αναλυτικός και αν είναι ή με τη συνεχή πληροφόρηση που σας παρέχουμε από την **ηλεκτρονική μας δ/νση postnet.gr** (ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ) και τις απαντήσεις που παίρνετε από τον υπεύθυνο του τμήματος, δεν μπορούν να καλύψουν ολόκληρο το φάσμα των απαντήσεων και ερωτημάτων που υπάρχουν για το ασφαλιστικό.

Ούτως ή άλλως αλλάζει διαρκώς...

Πολύ δε περισσότερο, δεν μπορούμε να υποκαταστήσουμε τις αρμόδιες υπηρεσίες και το ρόλο τους.

Το κάνουμε όσο μπορούμε με τις δυνατότητες και γνώσεις που διαθέτουμε <<ως μη ειδικοί>> αισθανόμενοι το ρόλο του συνδικάτου στο κρίσιμο αυτό θέμα, γνωρίζοντας όμως την πολύτιμη συνεισφορά μας προς το συνάδελφο εργαζόμενο γιατί μας το εκφράζουν καθημερινά από παντού και έξω από το χώρο μας.

Η σωστή ενημέρωση βοηθάει σε σημαντικό βαθμό τον εργαζόμενο να προσανατολιστεί ανάλογα και να κάνει τις πιο συμφέρουσες για τον ίδιο επιλογές.

Εμείς προσπαθούμε να σας ενημερώνουμε υπεύθυνα, έγκυρα και έγκαιρα, αλλά για τις τελικές σας αποφάσεις η επικοινωνία με τις αρμόδιες υπηρεσίες συντάξεων είναι αναγκαία, πολύ δε περισσότερο από τη στιγμή που πάντα υπάρχουν αναπάντητα ερωτήματα ερμηνευτικά για τη εφαρμογή ορισμένων διατάξεων των τελευταίων νόμων.

Οι εγκύκλιοι που εκδίδονται πολύ αργότερα από τους νόμους ξεκαθαρίζουν πολλά θολά σημεία των νόμων, που σημαίνει ότι η διασταύρωση των πληροφοριών με τα ταμεία είναι πάντα απαραίτητη.

Γραμματεία Ασφαλιστικού - Εργασιακού Π.Ο.Σ.Τ.

Υπεύθυνος εργασίας – επιμέλεια ύλης

Χρήστος Κόλιας

